

^ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 48 (560) 24-31 Çıleya pês, dekabr, il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Həjaye:

XALQIMIZI DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLYI GÜNÜ VƏ YENİ İL MÜNASİBƏTİ İLƏ TƏBRİK EDİRİK!

AD GÜNÜNÜZÜ TƏBRİK EDİRİK CƏNAB PREZİDENT!

“Azərbaycan kürdləri” İctimai Birliyinin idarə heyəti və “Diplomat” qəzetinin redaksiya heyəti, Rəşadətli Müzəffər Ordumuzun Ali Baş Komandanı, Azərbaycan Respublikasının Prezidentini doğum günü və 62 illik yubleyi münasibəti ilə təbrik edir, dövlət başçısına uzun ömür, cansağlığı, siyasi fəaliyyətində uğurlar arzulayır!

Komela Yekitfya Civata “Kurdên Azerbaycanê” û endamên xebatkar û xwandevanên rojnama „Diplomat,-ê bona rojbûn û 62 salîya Serfermandarê Giştî yê Artêşa Mêrxas, Serok Komarê Azerbaycanê brêz İlham Eliyev pîroz dîkin, jêra cansaxî, emrê dirêj û serkeftinê siyasî hîvî dîkin. Her tim serkeftibe!

Səh. 9

Serok Barzanî serexweşiyê li malbata Serhed Xelife Yûnis dike

Səh. 2

Nêçirvan Barzanî ji bo Christmasê: Em dê bi hev re qeyranan derbas bikin

Səh. 11

Letif Nêrweyî: YNKê ti xeta sor ji bo ti aliyekî nine

Səh. 13

Şaxewan Ebdula daxwaza destpêkirina danûstandinan ji bo danana parêzgerekê Kurd ji bo Kerkûkê dike

Səh. 8

Serokwezîr Mesrûr Barzanî serexweşiyê li Zagros Fetah Axa dike

Azərbaycanın əzəli torpaqlarını geri alan ilk Prezident!

Səh. 3

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında Kürd Xalqının rolu

Səh. 4

Azərbaycanlıların deportasiyası və 1988-ci il faciəsi

Səh. 5

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Səh. 6

Tahir Süleymanın İraq Respublikasının Prezidenti ilə görüşü

Səh. 7

SEROK KOMARÊ İRAQÊ BRÊZ BERHEM SALIH PÊŞWAZIYA SERNIVISARÊ ROJNAMA “Diplomata Kurd” Tahir Silêman û hevalên wî kir

Səh. 16

Səh. 14

Ji bona mixalefeta neteweyî modelek nû pêwîst e...

Səh. 10

Kekûk û hestên netewî...

Səh. 9

Mazlûm Ebdî li ser êrişên Tirkîyeyê daxuyaniyek belav kir

Səh. 9

Parêzgarê Silêmaniyê: Rawestandina geştên asmanî yên di navbera Tirkîye û Silêmaniyê de siyasî ye

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin doğum günüdür Serok Barzanî Christmas li Xiristiyanan pîroz kir

Bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin doğum günüdür.

Dövlət başçısının 62 yaşı tamam olur.

İlham Heydər oğlu Əliyev 1961-ci il dekabrın 24-də Bakı şəhərində anadan olub. Orta təhsilini 1967-1977-ci illərdə Bakı şəhərində alan İlham Əliyev 1977-ci ildə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutuna (MDBƏİ – MQİMO) daxil olub, ali təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vuraraq elmi fəaliyyətini institutun aspiranturasında davam etdirib.

1985-ci ildə dissertasiya müdafiə edən İlham Əliyev tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alıb və 1990-cı ilədək MDBƏİ-də müəllim işləyib. 1994-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) vitse-prezidenti, sonra isə birinci vitse-prezidenti vəzifəsində çalışıb.

1995-ci və 2000-ci illərdə Milli Məclisə üzv seçilən İlham Əliyev 2001-2003-cü illərdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞPA) Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri olub. AŞPA-da siyasi fəaliyyəti çərçivəsində 2003-cü ilin yanvar ayında qurumun sədr müavini və Büro üzvü seçilib.

2003-cü ildə Baş nazir vəzifəsinə təyin edilməsi ilə əlaqədar İlham Əliyevin deputat səlahiyyətlərinə xitam verilib.

2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib, oktyabrın 31-də vəzifəsinin icrasına başlayıb. 2008-ci il oktyabrın 15-də

keçirilən seçkilərdə seçicilərin 88 faizindən çoxunun səsini qazanan İlham Əliyev yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib.

2013-cü il oktyabrın 9-da keçirilən prezident seçkilərində növbəti dəfə qələbə qazanıb.

2018-ci il aprelin 11-də keçirilmiş prezident seçkilərində İlham Əliyev 86,03 faiz səs toplayaraq, yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib.

Prezident İlham Əliyev hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının sədridir. İlham Əliyev, həmçinin, 1997-ci ildən Azərbaycanın Milli Olimpiya Komitəsinin prezidentidir. İdmanın və Olimpiya hərəkatının inkişafında böyük xidmətlərinə görə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ali ordeni ilə təltif edilib.

Azərbaycan, rus, ingilis, fransız və türk dillərini mükəmməl bilir.

Evlidir, üç övladı var.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu 2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayaraq 44 gün ərzində, eləcə də 2023-cü ilin 19-20 sentyabr tarixində keçirilmiş lokal antiterror əməliyyatları nəticəsində Azərbaycanın bütün ərazilərini erməni işğalçılarından təmizləyib, ölkənin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam təmin edib. 30 ildən sonra işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda indi üçrəngli bayrağımız dalğalanır.

“Diplomat” qəzeti Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevi doğum günü münasibətilə təbrik edir, uzun ömür, cansağlığı, siyasi fəaliyyətində uğurlar arzulayır!

Serok Mesûd Barzanî di roja jidayikbûna Pêxember Îsa pîrozbahî li Xiristiyanan kir.

Serok Barzanî ji bo hatina sersalê û rojbûna Hezretî Îsa peyamek belav kir ku “pîrozbahiyên xwe yên germ pêşkêşî xwişk û birayên Xiristiyan ên li Kurdistan, Îraq û cîhanê kir.”

Serok Barzanî di peyama xwe de got:

“Tevî pabendbûna me ya bi çanda bihevrejyanê û biratiya di navbera pêkhatayên Kurdistanê de hêvîdar im xwişk û birayên me yên Xiristiyan

hemû cejnên xwe di nav aramî û yekrêziyê de pîroz bikin.”

Di nav çend rojan de cîhan dê xatir ji sala 2023yan bixwaze û bixêrhatina sala 2024an bike.

Nêzikî 2,14 milyar Xiristiyanên Rojavayî û hin Xiristiyanên Rojhilatî 25ê Kanûna Pêşînê wekî Christmas an jî rojbûna Hz. Îsa qebûl dikin.

Xiristiyanên li çar aliyên cîhanê bi gelemperî di şeva Christmasê an jî roja Noelê de diçin dêrê da ku duayan bikin û sirûdên olî ji bo rojbûna Hz. Îsa bixwînin.

Nêçîrvan Barzanî ji bo Christmasê: Em dê bi hev re qeyranan derbas bikin

Serokê Herêma Kurdistanê di peyameke xwe de Christmasa Xiristiyanan pîroz kir û bal kişand ser çand û nixêr bilind ên gelê Kurdistanê yên wekî bihevrejyan, lêborîn û hevqebûlkirinê.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di Christmasê de peyamek ji bo Xiristiyanên Kurdistan, Îraq û cîhanê belav kir.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di peyama xwe de got:

“Cejna Christmasê ya rojbûna Hz. Îsa li hemû Xiristiyanên Kurdistan, Îraq û cîhanê pîroz dikim. Ji wan re cejneke aram û demeke xweş dixwazim.”

Nêçîrvan Barzanî herwiha anî ziman:

“Bi vê minasebetê em balê dik-ışînin ser çand û nixêr bilind ên gelê Kurdistanê yên wekî bihevrejyan,

lêborîn û hevqebûlkirinê.

Em welatiyên Xiristiyan û hemû pêkhatayên olî û etnikî piştrast dikin ku Kurdistan dê wek her dem bibe welatê me hemûyan.”

Barzanî diyar kir ku gelê Kurdistanê tevî hemû pêkhatayên xwe, ji bo jiyaneke azad bi hev re qurbanî dane, têkoşiyane û eş û azar kişandine.

Di nav çend rojan de cîhan dê xatir ji sala 2023yan bixwaze û bixêrhatina sala 2024an bike.

Nêzikî 2,14 milyar Xiristiyanên Rojavayî û hin Xiristiyanên Rojhilatî 25ê Kanûna Pêşînê wekî Christmas an jî rojbûna Hz. Îsa qebûl dikin.

Xiristiyanên li çar aliyên cîhanê bi gelemperî di şeva Christmasê an jî roja Noelê de diçin dêrê da ku duayan bikin û sirûdên olî ji bo rojbûna Hz. Îsa bixwînin.

Azərbaycanın əzəli torpaqlarını geri alan ilk Prezident!

Prezident İlham Əliyevin doğum günüdür. Dövlətimizin başçısı fəaliyyəti dövründə Azərbaycanda ordu quruculuğu, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası, beynəlxalq nüfuzunun daha da yüksəlməsi istiqamətində böyük və mühüm işlər görüb. Təsədüf deyil ki, müstəqil Azərbaycanda ordu quruculuğu prosesi Prezident İlham Əliyevin hakimiyyəti dövründə keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub. Ulu Öndərin ordu quruculuğu siyasətini uğurla davam etdirən və zənginləşdirən dövlətimizin başçısı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində hərbiçilərin peşəkarlığının artırılması, şəxsi heyətin döyüş ruhunun və mənəvi-psixoloji hazırlığının yüksəldilməsi, Silahlı Qüvvələrimizin ən modern silah və texnika ilə təchizatı istiqamətdə davamlı addımlar atılıb. Bu ali diqqət və qayğı nəticəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qısa müddətdə regionun ən qüdrətli ordusuna çevrilib.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin keçdiyi döyüş yolunun zirvəsi Vətən müharibəsində qazanılmış möhtəşəm Qələbə - Qarabağ Zəfəridir. Dönə-dönə vurğulandığı kimi, xalqımızın çoxəsrlik tarixində buna bənzər Qələbə olmayıb.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi şanlı Azərbaycan Ordusu Vətən müharibəsində 30 ilə yaxın erməni quldurlarının tapdağı altında qalan hər bir şəhər və kəndin işğaldan azad edilməsində qəhrəmanlıq səhifəsi yazdı. İndi işğalçılara qarşı aparılan "Dəmir yumruq" əməliyyatı dünyanın qabaqcıl ölkələrinin hərbi məktəblərində öyrənilir. Həmin sırada Şuşa uğrunda döyüşlər xüsusi yer tutur.

Xalqımız 30 il idi ki, Qarabağın azad olunması arzusu ilə yaşayırdı. Ona görə əsgər və zabitlərimiz o qədər ürəklə və həvəslə ölümlü belə göz ardına alaraq torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasına töhfə verməyə can atırdı. Belə çətin dağlıq ərazidə əsgərlərin, zabitlərin çətinliklərə baxmayaraq düşməne qalib gəlməsi qürurvericidir. Şükürlər olsun ki, biz qarşımıza qoyulan məqsədə çatdıq. Bu Zəfər yalnız Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Qələbəsi deyildi. Bu, bütün Azərbaycan xalqının Qələbəsi idi. Qırxdörd gün davam edən müharibədə xalqımız Ordumuzu, dövlətimizin başçısının uğurlu siyasətini fəal şəkildə dəstəklədi. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın "Dəmir yumruğu", onun iradəsi, apardığı siyasət bizim məqsədimizə nail olmağımıza böyük təkan verdi. İkinci Qarabağ müharibəsində üç minə yaxın şəhid Vətən uğrunda canını qurban verdi. Təbii ki, şəhidsiz torpaq almaq qeyri-mümkündür. Ancaq biz, bir evdən iki şəhid verib, "Ana Vətən sağ olsun" deyə xalqın nümayəndələriyik. Təbii ki, elə bir xalqın oğlu, Ordusu da bu Zəfəri əldə etməli idi.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin şərəfli tarixi xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin adı ilə bilavasitə bağlıdır. Müasir Azərbaycan Ordusunun qurulması, inkişafı və möhkəmlənməsi Heydər Əliyevin yorulmaz fəaliyyətinin, dövlətçilik təfəkkürünün, siyasi uzaqgörənliyinin və təşkilatçılıq qabiliyyətinin məntiqi nəticəsidir. Tarixə nəzər salsaq, görürük ki, Ulu Öndər hələ sovet dövründə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə böyük uzaqgörənliklə gələcəyi düşünür, milli zabit kadrların yetişdirilməsinə çalışırdı. 1971-ci il iyunun 20-də Cəmiş Naxçıvanski adına ixtisaslaşdırılmış hərbi məktəbin yaradılmasına nail olundu. Heydər Əliyev azərbaycanlı gəncləri, həmçinin SSRİ-nin qabaqcıl hərbi məktəblərinə təhsil almağa göndərirdi. Hazırda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin formalaşmasında Cəmiş Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin yetişdirdiyi milli zabit kadrlarımızın müstəsna rolu olub. Onlar Birinci Qarabağ müharibəsində, Aprel döyüşlərində, Vətən müharibəsində misilsiz igidliklər göstərilib.

Ümummilli Liderin hakimiyyətə qayıdışından sonra ordumuzda və xalqımızda Qələbəyə qəti inam yarandı. Dahi şəxsiyyətin çağırışı ilə genişmiqyaslı səfər-

berlik keçirildi, hərbi hissələr tam kompleksləşdirildi. Ordumuz Ulu Öndər Heydər Əliyevin tapşırığı ilə uğurlu hücum əməliyyatları keçirərək düşməne sarsıdıcı zərbələr endirdi. Ordu quruculuğu işinə böyük önəm verən Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 22 may tarixli Fərmanına əsasən, 26 iyun Silahlı Qüvvələr Günü elan olundu.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə güclü dövlət quruculuğu strategiyasının uğurla reallaşdırılması, güclü iqtisadi potensialın və böyük maliyyə imkanlarının yaradılması müasir ordu quruculuğu və hərbi məsələlərin yüksək səviyyədə həllinə imkan yaratdı. Bu məqsədlə hər il dövlət büdcəsində müdafiə xərclərinə böyük vəsait ayrıldı, ölkənin müdafiə sənayesi yaradıldı, ordu ən müasir silahlarla təchiz edildi, ölkəmizin hərbi sahədə əməkdaşlıq əlaqələri genişləndirildi. Modernləşdirilən, ən müasir texnika ilə təmin olunan Azərbaycan Ordusunun gücü, qüdrəti bu gün beynəlxalq səviyyədə etiraf edilir. Silahlı Qüvvələrimiz indi dünyanın ən güclü 50 ordusu sırasında qərarlaşıb. Hazırda Azərbaycanın müdafiə sənayesi müəssisələrində mindən çox hərbi təyinatlı məhsul istehsal edilir.

Ordumuzun hərbi qüdrəti 2011-ci il iyunun 26-da Bakıda Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Silahlı Qüvvələr Günü və müstəqilliyin bərpasının 20 illiyi münasibətilə keçirilən hərbi paradla əyani nümayiş etdirildi. Rəşadətli Ordumuz gücünü 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində bir daha göstərdi. Uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində Füzuli, Cəbrayıl və Ağdərə rayonlarının işğal altındakı ərazilərinin 2000 hektardan çox hissəsi azad edildi. Azərbaycan Ordusu daha bir uğurunu 2018-ci ilin mayında Günnüt zəfəri ilə qazandı. Naxçıvan Muxtar Respublikasının 11 min hektardan çox ərazisi və Şərur rayonunun Günnüt kəndi düşməndən azad edilərək dövlət sərhədi boyunca əlverişli mövqelər Azərbaycanın nəzarəti altına keçdi.

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin 100 illik yubileyi münasibətilə 2018-ci il iyunun 26-da Bakının Azadlıq meydanında təntənəli hərbi parad təşkil edildi. Paradda iştirak edən Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qəti əminliklə dediyi sözlər – xalqımızın həsrətlə gözlədiyi qələbə arzuları çox keçmədən reallaşdı. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsində rəşadətli Ordumuzun qazandığı şanlı Qələbə tariximizə qızıl hərfərlə yazıldı. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Ordumuz düşməne sarsıdıcı zərbə vuraraq,

44 gün ərzində 5 şəhər, 4 qəsəbə və 300-dək kəndi işğaldan azad etdi. Təsədüf deyil ki, XXI əsrin müharibəsini aparan Azərbaycan Ordusunun döyüş əməliyyatları, xüsusən Şuşa əməliyyatı bu gün dünyanın qabaqcıl hərbi məktəblərində öyrənilir.

Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə Azərbaycan Ordusunun daha da gücləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılır, silah-sursat təchizatı, komando bölmələri yaradılır. Son bir neçə ildə ordu quruculuğunda görülən işlərin təhlilini aparsaq, görürük ki, ötən illər bizim üçün səmərəli, nailiyyətlərlə dolu və ordu quruculuğu prosesində başucalıq gətirən dövr olub. Ordu quruculuğunun bizim üçün ən başlıca və prioritet məsələ olduğunu vurğulayan Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi və tapşırığına əsasən kompleks şəkildə aparılan islahatlar Silahlı Qüvvələrdə bütün istiqamətləri əhatə edə bilib. Bunun nəticəsidir ki, ordumuz aparıcı dövlətlərin orduları səviyyəsində yüksəlməyə nail ola bilib və güclü ordularla bir cərgədə dayanmağa layiq olduğunu sübut edib.

Ali Baş Komandanın atdığı uğurlu addımlar sayəsində Azərbaycanın iqtisadi qüdrətlənməsi hərbi büdcəmizin də sürətlə yüksəlməsinə səbəb oldu. Bu istiqamətdə artım tendensiyasının ölkəmizdə davamlı olması da qürurvericidir. Son bir neçə ildə ordumuzun silahlanmasına yüksək texnologiyaların tətbiqi ilə hazırlanmış ən müasir, dəqiq, geniş ərazidə məhvetmə qabiliyyətinə malik silah-sursat və döyüş texnikası qəbul edilib. Bu proses mərhələlərlə, planlı surətdə həyata keçirilməkdə davam edir.

Ali Baş Komandanın göstərişinə əsasən, bu il hərbi sahədə daha genişmiqyaslı struktur islahatları aparılıb, eləcə də hərbi təhsil sahəsində dəyişikliklər olub. Təlimlərlə bağlı ciddi addımlar atılıb, yeni silahlı birləşmələr yaradılıb. Ordumuz qardaş Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin modelinə uyğunlaşdırılır. Uğurlu "Dəmir yumruq" əməliyyatından sonra Ali Baş Komandan İlham Əliyev Azərbaycan Ordusunun Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin kiçik modeli kimi yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəlməsi, habelə qoşunların ən müasir silah və hərbi texnika, bütün təminat növləri ilə təchiz edilməsi barədə müvafiq göstərişlər verdi. Eyni zamanda, dövlətimizin başçısının Fərmanı ilə Azərbaycan Ordusunun təşkilatı-ştat quruluşunda əsaslı dəyişikliklər aparıldı və Azərbaycan Ordusunun tərkibində Quru Qoşunları, əməliyyat (komando) birləşmələri və Milli

Müdafiə Universiteti yaradıldı. Həmçinin Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr və Hərbi Dəniz Qüvvələrinin ştatlarının optimallaşdırılması həyata keçirilərək qüvvə və vasitələrinin sayı artırıldı.

Həç kimə sirr deyil ki, son illər Azərbaycanda hərbi-sənaye kompleksinə aid onlarla müəssisə uğurla fəaliyyət göstərir və ordumuz keyfiyyətli məhsullarla təmin edir. Azərbaycanın hərbi sənaye zavodlarında bütün növ patronlar, tapançalar, avtomatlar, pulemyotlar, qumbaraatanlar, minaatanlar, aviasiya bombaları, zirehli maşınlar, snayper tüfəngləri, pilotsuz uçuş aparatları da daxil olmaqla, mindən artıq çeşiddə müdafiə təyinatlı məhsullar istehsal edilir.

Ötən il iyunun 15-də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ermənistanın işğaldan azad edilən, Qarabağın tacı olan Şuşa şəhərinə səfər etməsi və iki dost, qardaş dövlət arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması mühüm tarixi hadisədir. Bu tarixi sənəddə xüsusilə müdafiə sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı hərbi yardım məsələləri əksini tapıb. Sənəddə həm tarixi, həm siyasi, həm də hərbi və təhlükəsizlik sahələrində əlaqələndirilmiş şəkildə birgə fəaliyyətin əks olunması hər iki dövlətin milli maraqları baxımından müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin tapşırığı ilə Azərbaycan Ordusunda Türkiyə Silahlı Qüvvələrinə uyğun islahatlar həyata keçirilir. Çünki Türkiyə Silahlı Qüvvələri dünyanın ən aparıcı ordularından biridir. Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı əbədidir.

Hazırda Azərbaycan zəfərdən-zəfərə doğru irəliləməkdədir. Vətən müharibəsində qazanılmış Qələbədən dərhal sonra azad olunmuş ərazilərin bərpasına başlanıldı. Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə azad Qarabağımızda mühüm infrastruktur obyektlərinin açılışı oldu, yeni layihələrə start verildi. XXI əsrin müharibəsini aparan Azərbaycan Şuşada, azad edilmiş digər ərazilərdə inanılmaz, möhtəşəm bərpa-quruculuq işləri görür. Xalqımız indi Vətən müharibəsində qazanılmış şanlı Qələbənin ikinci ildönümünü Qarabağda aparılan bu möhtəşəm bərpa-quruculuq işləri fonunda yüksək əhvali-ruhiyyə ilə qeyd edir.

Düşmənin yerlə-yeksan etdiyi həmin torpaqlarda iki ilə yaxındır ki, genişmiqyaslı quruculuq-bərpa işləri aparılır. Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın azad olunan rayonlarımıza çoxsaylı səfərləri zamanı mühüm infrastruktur obyektləri istifadəyə verilir, yenilərinin təməli qoyulur. Cəmi iki il ərzində Füzulidə və Zəngilanda ən müasir beynəlxalq aeroportlar tikilərək istifadəyə verilib, Şuşaya Zəfər yolu çəkilib, bir çox tarixi abidələr bərpa olunub. Eləcə də azad olunmuş ərazilərdə yeni yollar salınır, körpülər və tunellər tikilir, yaşayış, məktəb, xəstəxana binalarının və digər infrastruktur obyektlərinin tikintisi gedir. Zəngilanda inşa olunmuş "Ağıllı kənd" əl ilk sakinlərin köçürülməsi ilə "Böyük Qayıdış" prosesi başlanıb.

Azərbaycan həç vaxt tarixdə bu qədər güclü və qüdrətli olmayıb. Qazanan uğurlar sırasında Qarabağ Zəfəri xüsusi yer tutur. Prezidentimiz iqtisadiyyatı və ordumuz gücləndirərək, diplomatik müstəvidə illər boyu yorulmadan fəal və təsirli iş apararaq, xalqımızı öz ətrafında yumruq kimi birləşdirərək Qələbəni addım-addım yaxınlaşdırdı. Ulu Öndərin vəsiyyətini yerinə yetirərək bizi doğma Qarabağımıza qovuşdurdu. Azərbaycanı qarib ölkəyə çevirdi, adını tariximizə qızıl hərfərlə yazdırdı. Prezident İlham Əliyev bu mənada da xoşbəxt dövlət başçısıdır ki, 61 yaşını ərazi bütövlüyü təmin olunmuş ölkənin, qalib xalqın Prezidenti kimi qeyd edir. Dövlətimizin başçısının on doqquz il əvvəl başlayan uğurlu yolu Azərbaycanı zirvədən-zirvəyə, qələbədən-qələbəyə aparmaqdadır.

1905-06-cı illərdə erməni-müsəlman davasında kürd xalqının rolu

Əvvəli ötən saylarımızda

Elə ki, bu evlər yanmağa başladı, onların alovları və qığılcımları qərb tərəfə — erməni məhəlləsi tərəfə yönəldi. Vahid Allahın iradəsi ilə od-alovun hər tərəfə yayılmasının nəticəsi olaraq erməni məhəllələrinin əksər evləri, imarətləri və dükanların içində olan əşyaları və malları tamam yanıb, divarlardan başqa bir şey qalmadı. **KƏRBƏLAYI İSGƏNDƏRİN ƏHVALATI** Kərbəlayı İsgəndər adlı bir şəxs mənə danışdı ki, dava günü biz üç nəfər yuxarı erməni bazarına çıxmışdıq. Bir də gördük ki, ermənilər bir-birinə qarışaraq dükanları bağlayır, əllərində tüfəng və tapança küçələrə çıxır, harada müsəlman görürdülərsə gülləyə tuturdular. Heç nədən xəbərləri olmayan silahsız müsəlmanlar isə bu hücumun qarşısında hərəsi bir tərəfə qaçır. Bəzisi qaçıb qurtarır, bəzisi yaralı canını qurtarmağa cəhd göstərir, bir qismi isə yaralı yığılıb qalırdı. Biz üç nəfər də bu vəziyyəti görüb dəhşətə gəldik və qaçmaq istədik. Lakin gördük ki, bütün dükanların qarşısında silahlı ermənilər dayanıbdır. Əgər qaçsaydıq, bizi hər tərəfdən gülləbaran edəcəkdilər. Ələcsiz qalıb orada olan bir müsəlman papaqçı dükanına girdik. Dükanın sahibi Aslan adlı bir nəfər idi. Aslan durub tez dükanın qapısını çəkib içəridən bağladı və arxasına böyük şeylər qoydu ki, açılmasın. Bunu görən ermənilər tez qaçıb dükanı gülləyə tuttular. Güllələr qapını deşib içeri keçirdi. Biz isə içəridə hərəməz bir divar dibinə qısılıb qalmışdıq. Mən birtəhər qalxaraq dükanın arxasındakı taxtanı çıxartdıqdan sonra ona bitişik olan ikinci dükana keçdik. Həmin dükanın sahibi də dükanı bağlayıb getmişdi. Gördük ki, dükanda bir dəstə lavaş və yanında da dolu bir qab su var. Sudan bir az içdik. Sonra fikirləşdik ki, nə edək. Axşam düşəndən sonra lavaşdan bir qəder yeyib sudan içdikdən sonra həmin dükanda gecələməli olduq. Lakin yata bilmədik. Sübh olan kimi mən qalxıb o dükanın bir tərəfinin divarının üstünü açdım. Mənimlə orada olanlardan birisi dəmirçi Süleyman, o birisi isə Cəmil adlı bir şəxs idi. Mən divarın üstündən aşdığım yerdən gördüm ki, bazar-dükan, ev-eşik tamam od tutub yanır. Alov artıq biz olan dükana yetişirdi. Amma bazarda bir nəfər də olsun erməni görünmürdü. Onların hamısı böyük meydana yığılıbmış. Müsəlmanların da «Ya Əli» sədası eşidilirdi. Mən alovun yaxınlaşdığını görüb özümü birtəhər açdığım yerdən bayıra atdım. Yoldaşlarıma da xəbər verdim ki, tez bayıra çıxsınlar, od-alov artıq dükana çatır. Onlar hərəkət edib divara çıxana kimi od-alov dükanı bürüdü. Onlar karıxaraq ikisi də divarın üstündən dükanın içeri tərəfinə yığıldılar. Mən böyük çətinliklə divarların dalı ilə gəlib evimizə çatdım. Gördüm külfətim hamısı ağlaşır. Bir qızım özünü saçından asıb allaha duva edirdi. Elə ki, mənə gördülər, hamısı ayağıma düşdülər.

ŞÜKÜR BAQQALIN ƏHVALATI

Yuxarıda deyilənlərdən daha qərribə bir əhvalat qalalı Şükür Kərbəlayi

Allahverdi oğlunun başına gəlmişdi. Bu haqda o belə danışır:

— Mən və qardaşım Həsənin yuxarı

Mir Möhsün Nəvvab

erməni meydanında baqqal dükanımız var idi. Dükanlarımız quru meyvə ilə dolu idi. Alış-verişimiz də yaxşı gedirdi. Günlərin bir günündə (yeni dava başlanan günü) bir də gördük ki, nə qədər dükanlarda alış-veriş edən erməni vardisa, hamısı bir-birinə qarışıb hay-küy yarandı. Sonra isə dəstə-dəstə olub müxtəlif səmtlərə gətdilər. Ermənilərdən sual etdik ki, nə hadisə baş verib? Onların heç biri cavab vermədi. Bu vaxt mən gördüm ki, atlı qımdatlardan birisi tələsik gəlib erməni dükan sahiblərinə nə dedisə, onlar o dəqiqə dükanları şaraqqaşaraq bağlayıb, dəstə-dəstə olub əllərində tüfəng və tapança hər tərəfə yayıldılar. Gəncər meydanına və bazara doluşan əli silahlı ermənilər harada müsəlmanlara rast gəlirdilərsə, gülləyə tuturdular.

Burada dükanı olan Əli Molla Məcid oğlu adlı bir cavan vəziyyəti belə görüb qaçıb mənim dükanıma gəldi. Mən isə dükanı bağlamağa fürsət tapmayıb Əli ilə birlikdə dükanın arxasında yerləşən zirzəmiyə girdik. Bizim buraya girməyimizi görən ermənilər zirzəmini mühasirəyə alıb atəşə tuttular. Mənim də içəridə bir tapançam və on beş gülləm var idi. Mən də başladım onlara cavab atəşi açmağa. Çartaz əhlindən bir erməni cəsarətlə isteyirdi ki, zirzəmiyə tərəf gəlsin. Həmin dem tapança ilə onun sinəsindən vurdum. Erməni çığırıp yığıldı. Cavab atəşini və çartazlının öldürülməsini görən ermənilər qorxudan geri çəkilib uzaqdan atəş açmağa başladılar. Mənim yanımda çoxlu tüfəng gilizləri var idi. Hər dəfə tapançadan atəş açarkən həmin gilizlərdən birini dərhal bayıra atırdım. Onlar tüfəng gilizlərini görüb xəyal edirdilər ki, məndə tüfəng var. O gecə oğlanla birlikdə bu qərar ilə zirzəmidə

qaldıq. Zirzəminin bir tərəfində dəmirdən bir pəncərə var idi. Həmin pəncərəni çox böyük zəhmətlə sökərək çıxartdıq. Həmin pəncərə ilə üzübüz bir anbar var idi. Həmin pəncərədən anbarın taxtapuşuna çıxaraq oradan içeri endik. Böyük həcmli olan anbarın içərisi müxtəlif əşyalarla dolu idi. Dəmir sac və aftafalar daha çox idi. Oğlan yalvardı ki, mən bir küncdə gizlənim, sən isə dəmir sacları mənim ətrafıma düz ki, güllə dəyməsin. Sonra oğlan bir bucağa qısıldı, mən isə sacları onun ətrafına düzdüm. Başqa səmtə gələrək gördüm ki, bir zirzəmi var. Onun qapısına böyük bir qifil vurulmuşdu. Yerdən daş parçası götürüb onunla qifilə bir neçə zərbə endirərək sındırdıqdan sonra zirzəmiyə girdim. Zirzəmidə çoxlu və böyük parça tayları var idi. Həmin parça taylarından bir neçəsinin götürüb qapını örtüb onun arxasına qoydum. Bundan sonra bir az sakitləşdim. Zirzəmidə o yan-bu yana baxaraq içeri axtarırdıqdan sonra gördüm ki, ağız örtülü bir küpə var. Küpəni açanda onun içərisində qatıq olduğunu gördüm. Şükür edib qatıqdan bir az içdikdən sonra özümə gəldim. Üç gün idi ki, ermənilər hər tərəfdə müsəlman axtara-axtara gəlib həmin anbara doluşdular. Anbarın hər tərəfini yoxladıqdan sonra oğlanın orada olduğunu hiss etdilər. Sonra sacları o tərəf-bu tərəfə atıb Əlinin orada gizləndiyini gördülər. O dəmdə hər tərəfdən atəş açıb onu öldürdülər. Ermənilər tüfəngin səsinə anbara gəlirdilər. Ermənilər oğlanı öldürdükdən sonra oradakı aftafalardan bir neçəsini

biriləri də tez qapıdan uzaqlaşdılar. Ondan sonra Mesrop adlı tanıdığım bir erməni gəlib divarın dalından məni dilə tutaraq dedi ki, ağa Şükür, sən çölə çıx, mən səni ermənilərdən qoruyaram, qoymaram ki, sənə əl vursunlar. Mən müsəlmanların çörəyini yemişəm. Mən sənə xəyanət etməyəm. Mən ona cavab verdim:

— Siz erməni tayfasına inanmaq olmaz. Sən deyirsən ki, artıq müsəlmanlarla barışıq etmişik. Əgər doğru deyirsənsə, get qazini və ya Xosrov bəyi gətir, ondan sonra mən buradan çıxaram.

Bunu eşitcək Mesrop acıqlanıb qazi və Xosrov bəyin ünvanına söyüşlər yağdırdı. Mən də cavab olaraq Mesropun özünü və keşişlərini söydüm.

Bu minvalla qatıqdan az-az içib vaxtımı keçirirdim. Beşinci gün bir də gördüm ki, qardaşımın səsi gəlir, musiqi səsi də eşidilirdi. Eşiyə çıxıb qardaşımın evə gəldim.

O insafsız erməni tayfası dükanda olan nəqd pulu və malları, o cümlədən çuval-çuval quru meyvələri və digər satış mallarının hamısını talan və qarət etmişdilər.

...Xülasə, sözümlər həmin yerdə qaldı ki, müsəlman igidləri irəliləyərək ermənilərin evlərinə od qoyurdular.

Od-alov yuxarı qalxdıqca ermənilər geri qaçır, səngərləri isə boş qalırdı. Müsəlmanlar isə onların səngərlərini ələ keçirib, darmadağın edir və yandırır. Müsəlmanlar hər tərəfdən irəliləyərək ermənilərin mövqeyini ələ keçirirdilər. Onlar Böyük kilsəni, Aşağı meydanı və Qapanı da tutdular.

Ermənilərin kişi, övrət və uşaqları üz qoydular qaçmağa. Onların bir parası Üçmıxdan Daşaltı tərəfə qaçdılar. Bir qismi isə ələcsiz qalıb övrət—uşağını götürüb rus qazarmasına qaçıb doluşdular. Qazarma dolduğundan rusların böyüyü əsgərlərə əmr etdi ki, daha oraya heç kimi buraxmasınlar.

Bu halda qımdatlardan biri olan Baxış bəyin oğlu Kolya, bir neçə övrət-uşaqla əlində tüfəng, üstündə patrondaşlar dolu halda qazarmaya gəldi. Ermənilərin dediyinə görə, Kolya dünyaya gələndən ondan mərdüməzarlıqdan başqa yaxşı iş görməyiblər. O, rəngi qaçmış, titrəyətitrəyə qazarmaya girib gizləndi.

Davanın dördüncü günü bütün səngərlərin igidləri söz bir olub tədbir etdilər ki, birdən «Ya Əli» nəəsi çəkib hər tərəfdən ermənilərin üzərinə hücumu keçib, onların axırıncı qüvvəsini darmadağın edib, bütün mülklərini yandıraraq qələbə bayrağını kilsənin üstünə və Xəlifəli qapısına sancsınlar.

Həmin gün isə erməni məhəlləsinin sakinləri heyəcanlı kədər və məlal içərisində teleqraf vurub rus dövlətindən xahiş edirlər ki, bu fəsadı söndürmək üçün cənabi—müstətab, sərkəri bəiqədar şəriətmədar Şeyxülislam cənablarını oraya (Qalaya) göndərsinlər.

Ardı var

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

götürüb onun başına vuraraq əzdilər və bütün bədən üzvlərini kəsdilər. Ermənilər oğlanın cəsədine olmanın işgəncələr verdikdən sonra mən gizləndiyim yere tərəf gəldilər. Qifilin sındırıldığını görüb içəridə adam olduğunu bildilər. Onlar zirzəminin qapısını açmaq istəyərkən mən pəncərədən bir güllə atdım. Güllə bir erməninin dodağına dəyib dişlərini tökdü. Həmin erməni çığırıp qaçdı. O

Azərbaycanlıların deportasiyası və 1988-ci il faciəsi

(Əvvli ötən sayımızda)

Xaricdən gələn erməniləri yerləşdirmək üçün Yerevanda, Çarentsavan, Qaqarın kimi yeni şəhər və gəsəbələr salınmışdır. Ərəbgir adlanan sahədə də yeni şəhər inşa edildi və 70-ci illərdə Yerevanın tərkibinə daxil olundu. Tikililər mebel və qab-qacaqla birlikdə onlara pulsuz verildi. Xüsusi ev tikmək arzusunda olanlara kreditlər ayrılır, az müddətdən sonra isə borcları silindi.

Azərbaycanlılar köçürülmüş Təpəbaşı, Dəmirbulaq, Şəhər kimi qədim məhəllələrin sahələrində yeni çoxmərtəbəli binalar ucaldıldı. Məlumat üçün qeyd edək ki, 1831-ci ildə Şəhər məhəlləsində 3199 nəfər, Təpəbaşıda 2537 nəfər, Dəmirbulaqda isə 1595 nəfər azərbaycanlı yaşamışdır.

Stalinin vəfatı "kənüllü" köçürməni müvəqqəti də olsa dayandırdı. Zavallı köçkünlərin bir hissəsi atası baba yurdları olan Ermənistanın doğru üz tutdu. Lakin yerli hakimiyyət orqanları onları qoyub getdikləri evlərdə və kəndlərdə yerləşməyə icazə vermədi. Ermənilər müftə yiyələndikləri ev-əşikdən əl çəkmək istəmədilər. Geri qayıdanların bir hissəsi, məsələn, Noyemberyan rayonundakı Ləmbəli və Körpülü kəndlərinin əhalisi yeraltı daxmalar düzəldib orada yaşamağa məcbur oldular.

Zəngibasar rayonundan olan köçkünlərin bir hissəsi geri qayıdıb ləğv olunmuş Həbilkənd və Sarca kəndlərinin ərazisində topladılar. Çətin təbii iqlim şəraiti olan bu kəndlərdə ermənilər insanlaşmamışdır. Respublika hökuməti boş qalan torpaqlardan səmərəli istifadə etmək üçün M. Kalinin adına təvəzçilik sovxozu yaratdı. Taleyin hökmünə bir bax! Azərbaycanlıların qovulub köçürülməsinin təşkilatçılarından biri olan Ermənistan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin (KP MK) birinci katibi Q.A. Harutyunyan Mərkəzi Komitənin 1953-cü il sentyabr plenumunda vəzifədən azad edilib bu sovxozu direktor təyin olundu. Əhalisi bütünlüklə Azərbaycana köçüb geri qayıdanlardan ibarət olan bu sovxozu rəhbərlik etdiyi müddətdə o, azərbaycanlıların fədakar əməyinə heyran qaldığını dəfələrlə qeyd etmiş, onların köçürülməsinin cinayət olduğunu sonradan başa düşdüyünü etiraf etmişdir.

Bunlar tarixdir. Tarix isə reallığın inikasıdır. Bu reallığı öyrənib nəticə çıxarmaq hər nəslin borcu və vəzifəsidir. Lakin nə qədər gəribə görünsə də, hələ indiyə qədər 1948-1952-ci illərdə Ermənistandan Azərbaycana köçürülənlərin kəndlər üzrə sayı və yerləşdirildikləri yerlərin adları haqqında heç bir rəsmi məlumat dərc olunmayıb.

1931-ci – 1959-cu illər arasındakı 28 il ərzində azərbaycanlı əhalinin artımı demək olar ki görünür. Bunun səbəblərindən biri müharibə idisə, digər əsas səbəbi kütləvi deportasiya, anti-azərbaycan siyasətinin genişlənməsi olmuşdu. Əgər həmin 28 il ərzində azərbaycanlı əhalinin mütləq illik artımı lap az – 2,5-2,7 faiz olsaydı belə 1959-cu ildə sayı 235-240 min nəfərdən çox olardı. Beləliklə, 1918-1920-ci illərdə Ermənistanda yaşayan 260-280 nəfər azərbaycanlı məhv edilmiş, ya qovulmuşdusa, 1948-952-ci illərdə 130 min nəfərdən çox soydaşımız qədim yurd-yuvasından məcburi köçürülmüşdür. Bu rəqəmin reallığı 1959-cu ildəki əhalinin sayı

arasındakı fərglə, hər il azərbaycanlıların illik artımının 3,0 faizindən çox olması ilə təsdiqlənir.

N.S.Xruşşovun hakimiyyəti dövründə Ermənistanda yaşayan azərbaycanlılara qarşı münasibətdə müəyyən sabitlik yarandı. Bu dövrdə respublikanın stalinçi rəhbərlərinə qarşı kəskin və ədalətli tədbirlər

yerlərdə ekspansionist cəhdlərə müvəqqəti olaraq son qoydu. Moskvada baş verən hadisələr diqqətlə izləyib, bu ab-havaya uyğun olaraq siyasətlərində müəyyən taktiki düzəlişlər edirdilər. 1965-ci ildən sonra müəyyən müddət pərdəarxası oyunlar aparıldı, 1982-ci ildən ermənilər yenidən açıq demarşlara başladılar.

1983-cü il aprelin 24-də Masis (Zəngibasar) rayon mərkəzində azərbaycanlıların toyuna erməni ekstremistləri hücum edib məclisi dağıtmış, xeyli adama bədən xəsarəti yermişdilər. Həmin gün qəsəbədəki azərbaycan qəbiristanlığı darmadağın edilmişdi. Bu vandalizmə qarşı etiraz edərək azərbaycanlılar Ermənistan-Türkiyə sərhəddinə toplanmış, mitinqlər keçirmiş, Türkiyəyə keçmələrini tələb etmişdilər. Yalnız bundan sonra rayonun rəhbərliyi bir gecədə qəbiristanlığı bərpa edib əvvəlki vəziyyətinə qaytarmışdır. Moskvadan gələn komissiya isə hadisəni məişət itxilafı kimi qələmə verib geri qayıtmışdı. Heç bir ciddi tədbir görülmədiyini hiss edən millətçi qüvvələr öz çirkin əməllərini genişləndirirdilər. Bu hadisələr gələcək qırğınlar barədə azərbaycanlılara mesaj idi. İmkani olanlar yavaş-yavaş atası baba yurdlarını tərk etməyə başladılar.

Akademik Ağanbəkyanın 1987-ci ildə Parisdə "Yumanite" qəzetinə Dağlıq Qarabağın Ermənistanı birləşdirildiyi və M.Qorbaçovun buna razılıq verdiyi barədə müsahibəsi ilə yeni münəqışəyə start verildi. İttifaq hökumətinin gizli dəstəyindən istifadə edən ermənilər, Dağlıq Qarabağın, Naxçıvanın Ermənistanı birləşdirilməsini, azərbaycanlıların respublikadan çıxarılmasını tələb etməyə başlamışdılar. 1988-ci ilin ortalarında Yerevandakı Teatr meydanında, Leninkanda, Qafanda mitinqlərə ara verilmirdi. SSRİ-nin bayrağı tapdalanır, ermənilərin hərəkətini tənqid ediyinə görə "Pravda" qəzetinin çap olunmasına maneçilik törədirdilər.

Tarix göstərdi ki, M.Qorbaçov səhlənkarlığının məkli səbəbləri olmuşdur. Artıq o, ermənilər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilən cinayətin ruhlandırıcı və icraçı rolunu da öz üzünə götürmüşdür. Məhz ona görə Sovet hakimiyyətinin hərəkətlərindən narazı olan Bakı əhalisinin dinc nümayişini "şər imperiyasının" əsgerləri qan dənizində boğdular. Məhz M.S.Qorbaçovun göstərişilə Stavropol diyarında yaşayan hərbi mükəllafiyətçi

ermənilər Azərbaycana göndərilmişdi. Bakıdakı 20 Yanvar gırğınını da rus generalının göstərişi ilə onlar törətmişlər. Təsədüfi deyil ki, məhz 20 Yanvar faciəsindən sonra Yazov marşal ulduzuna layiq görülmüşdür.

M.S.Qorbaçov xarici ölkələrə "soyuq müharibəyə" son qoysa da

Siyasi Bürosu siyasətinin ana xətti imiş.

1988-ci ilin noyabr, dekabr aylarında Ermənistan rayon rəhbərləri azərbaycanlılar yaşayan kəndlərə gedib əhaliyə qırğından gurtarmaq üçün Azərbaycana köçməyi məsləhət görürdülər. Bunun üçün avtobuslar da təşkil olunmuşdu. Bundan sonra təşvişə düşən əhali erməni sürücülərinin idarə etdikləri avtomobillər dolurdu, Onları xilas etmə adınan kənddən çıxarıb birbaşa başkəsən "saqqallılar"ın yanına aparıb qırdırırdılar. Qaçıb xilas olunanlar qarlı-boranlı dağ çiğrirləri ilə Azərbaycana üz tuturdular. Bu cür vəhşiliklər ən çox Vardenis, Quqark, Spitak, Masis, Əzizbəyov, Amasiya rayonlarında baş verirdi. Nəticədə 229 nəfər həlak oldu. Onlardan Quqark rayonunda 12 nəfər diri-diri yandırılmış, əksəriyyəti işgəncə ilə qətlə yetirilmişdi.

Beləliklə, 1989-cu ildə əhalinin siyahıya alınması ərəfəsində Ermənistan (Meğri rayonundakı Nüvədi kəndinin əhalisindən başqa) bir nəfər də olsa azərbaycanlı qalmamışdı. Nüvədililər üç ilə yaxın erməni təcavüzünə sinə gərdi, 1991-ci il avqustun 8-də isə doğma yurdlarını məcburi tərk etdilər.

Azərbaycanlıların kütləvi surətdə qovulmasının təşkilatçısı o zaman respublika Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi Sergey Harutyunyan olmuşdu. O, qovulmanın planını müəyyənləşdirdikdən, lazımı tapşırıqlar verdikdən sonra Moskvaya "əzamiyyətə" getmişdi ki, sonra guya heç nədən xəbəri olmadığını deyə bilsin. O həmin S.Harutyunyan idi ki, 1965-ci ildə tələbələrini anti-azərbaycan çıxışlarını təşkil etmişdi. Qriqori Harutyunyanın 1947-1952-ci illərdə başlayıb sona çatdırı bilmədiyi "köçürməni" 1988-ci ildə eyni familiyalı Sergey Harutyunyan qovulma ilə əvəz edib sona yetirdi.

Əsas daşnak partiyası tərəfindən qoyulmuş etnik təmizləmə siyasətini Ermənistan Kommunist İttifaqı başa çatdırır. Bunu dolayı yolla da olsa Ermənistan KP Mərkəzi Komitəsinin 1989-cu il yanvar ayında qəbul etdiyi qərar da təsdiqləyir.

Həmin qərarla göstərilir ki, sabitliyi pozduqlarına, millətlərəsi ədavətin qarşısını almadıqlarına, fəaliyyətsizliyə və digər gənün pozuntularına yol verdiklərinə görə 1988-ci il dekabr ayında 13 nəfər rəhbər işçi Sov.İKP sıralarından xaric edilmiş, partiya, sovet və təsərrüfat orqanlarının 24 nəfər rəhbər işçisi, rayon və şəhərlərin hüquq mühafizə orqanlarının 12 nəfər işçisi vəzifədən azad edilmiş, 68 nəfərə partiya töhməti verilmişdi. Quqark Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi L.Bağdasaryan, Quqark rayon Soveti İcraiyyə Komitəsinin sədri S.Kazaryan vəzifələrindən azad edilmiş və partiya cəzası almışlar.

Qərarda qeyd edilmişdir ki, partiya, sovet və təsərrüfat orqanları çətin şəraitdə qətiyyətsizlik, passivlik göstərmiş, prinsiplə mövqedə durmamışlar. Stepanavan, İcevan, Yeğeqnadzor, Quqark, Krasnoselsk, Ararat, Masis, Amasiya, Noyemberyan rayonlarında vətəndaşların konstitusiyaya hüquqlarının kobud surətdə pozulması, şantaj və hədə ilə müşayiət olunan intizamsızlıq halları baş vermişdi. Rayonda vəziyyəti sabitləşdirmək və millətlərəsi toqquşmaların qarşısını almaq üçün qəti tədbirlər görmədik-

lərinə, insan tələfatı və azərbaycanlı əhalinin kütləvi surətdə köçməsinə təşkil etdiklərinə görə Stepanavan Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi Y.Çşmarityana partiya işinə yazılmaq şərtilə şiddətli töhmət verilmiş, Stepanavan Rayon Soveti İcraiyyə Komitəsinin sədri R.Mirzoyanın həmin vəzifədə gəlməsi qeyri-mümkün sayılmış, şəxsi işinə yazılmaqla ona şiddətli töhmət verilmişdi. Rayonda millətlərəsi münasibətlərə siyasi rəhbərliyi təmin etmədikləri üzündən azərbaycanlı millətindən olan əhalinin intensiv miqrasiyasına yol verdiklərinə görə İcevan Rayon Partiya Komitəsinin birinci katibi C.Ananyana şəxsi işinə yazılmaqla töhmət verilmiş, İcevan Rayon Soveti İcraiyyə Komitəsinin sədri L.Ordmıyana şəxsi işinə yazılmaqla şiddətli töhmət verilmişdir. Xalq təhsili naziri, Sov.İKP üzvü S.Haxumyana şəxsi işinə yazılmaqla şiddətli töhmət verilmişdi. Ermənistan SSR Daxili İşlər naziri U.Harutyunyan, Daxili İşlər nazirinin müavinləri Q.Qriqoryana və Q.Qukasyana partiya cəzası verilmişdi. (Bax: "Pravda" qəzeti, 17 yanvar 1989-cu il). Göründüyü kimi, sənəddə azərbaycanlılara qarşı təcavüz faktları rəsmi təsdiqlənir.

Bununla yanaşı qeyd edirik ki, qərarda dəfələrlə təkrar olunan "millətlərəsi ədavət", "millətlərəsi toqquşma" məfhumları həqiqi vəziyyəti ört-basdır etmək məqsədi ilə işlənmişdir. Çimki baş vermiş hadisələr rəhbər partiya, sovet orqanları tərəfindən qızıqdırılan və təşkil olunan aksiyaya idi. Millətlərəsi münəqışə dedikdə münəqışəyə cəlb olunan tərəflərin bir-birinə qarşılıqlı surətdə bildirdikləri iddia nəticəsində baş verən aksiyaya nəzərdə tutulur. Ermənistanda yaşayan azərbaycanlıların ermənilərə qarşı heç bir iddiası olmamışdır.

Əgər Ermənistanda baş verməmiş hadisə millətlərəsi münəqışə olsaydı, hər iki tərəfdən önlər, zərərçəkənlər, ev-eşiyindən didərgin düşənlər olardı. Lakin Ermənistanda münəqışələrdən zərər çəkmiş bir nəfər də erməni yox idi. Azərbaycanlılardan isə 229 nəfər qətlə yetirilmiş, sağ qalanlar deportasiya olunmuşdur. Bunu dolayı yolla da olsa qərarda göstərilən faktlar da təsdiqləyir.

Bu əsərdə azərbaycanlıların məruz qaldıqları təcavüz və vəhşiliyin şərti məhələlərə bölünmüş yığcam şərh verilmişdir. Birinci dövrdə azərbaycanlılar gəlmə ermənilər tərəfindən sıxışdırılmış, ikinci dövrdə əhali qılıncdan keçirilmiş, üçüncü dövrdə isə didərgin salınmışdır. İrandan və Türkiyədən köçürülmüş ermənilər İrevan xanlıq ərazisində yerləşdirilməsəydi 1905-1906, 1918-1920, 1948-1952-ci illərin faciələri də olmazdı. Ümidvarıq ki, hər bir oxucu rəqəm və faktlar əsasında müstəqil nəticə çıxaracaqdır.

Oxucuda belə bir fikir yaranarsın ki, Ermənistanda yaşayan azərbaycanlılar düşməne qarşı vuruşmayıb, asanlıqla təslim olub, qaçiblar. Yox, qəti belə deyil. Zəngibasar üsyanı, Vedibasar, Böyük Qarakil-sə, Basarkeçər, Şərur-Dərələyəz, Zəngəzur bölgələrində azərbaycanlıların müqavimət hərəkətinə dair yüzlərcə ibrətamiz faktlar, tarixi dəlillər vardır.

Həbib Rəhimoğlu
"Silinməz adlar, sağalmaz yaralar" kitabından

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

(Əvvəli ötən sayımızda)

Məlik Əşrəf Bidlis hökmdarı olmazdan əvvəl Şamda yaşamış və Əyyubilərin qoşun başçısı olmuşdur. O, heç bir şaha tabe olmadan bir müddət sərbəst olaraq hökmdarlıq etmiş və sonra ölmüşdür. Onun əmirlik vəzifəsini qardaşı Məlik Məcdəddin öhdəsinə götürmüşdür. Bidlisi qeyd edir ki, «Ondan (Məlik Məcdəddindən) sonra övladları ardıcıl olaraq hökmdarlıq etmiş və əmir Teymur Qorqaniyədək onlara heç kim toxunmamışdır (76, 372). Həmin dövrdə Bidlis əmirliyində mühüm və tarixdə qeyd edilməli bir hadisə baş verməmişdir.

Məlik Məcdəddindən sonra İzzəddin, Əmir Əbubəkr, Əmir Şeyx Şərəf və nəhayət, Teymurləngin müasiri olub və onunla görüşən Əmir Ziyaəddinin Bidlis hökmdarı olduqları «Şərəfnamə» də ardıcılıqla verilmişdir. Lakin dövrün bir sıra mənbələrinə Teymurləng zamanında Bidlis hökmdarı Əmir Ziyaəddin deyil, Hacı Şərəf hökmdar olduğu və Teymurləng ilə görüşdüyü qeyd edilir.

Şərəfəddin Əli Yəzdi 1393-cü ildə Teymurləngin Kürdüstan ölkəsinə gəlməsindən bəhs edərək yazır: «Öz doğru və düzgünlüyü ilə bütün Kürdüstanda məşhur olan Bidlis hökmdarı Hacı Şərəf Teymurun görüşünə gələrək ona yaxşı atlar hədiyyə verdi. Teymur da onu öz növbəsində mükafatlandıraraq Bidlis əmirliyini başqa hissələri ilə birlikdə, yenə də ona verdi (77, 687).

Eyni hadisəni o dövrün bir çox tarixçiləri (Nizaməddin Şami və Budaq Qəzvini) öz əsərlərində olduğu kimi qeyd edirlər (126, 152; 54, 316). Məsələn, F.Metsopski də «Əmir Şərəfin Teymurun yanına gəldiyini və mehribanlıqla qarşılandığını, Teymurun ona (Hacı Şərəfə) sülh məktubu verdiyini və bununla da bütün ölkənin asudə olduğunu yazır (41, 14).

Bidlisi göstərir ki: «Hacı Şərəf Bidlis, Əxlat, Muş və İxtiyarında olan başqa qalaların açarlarını götürüb gözəl hədiyyələrlə Teymurun görüşünə getdi. Teymur onu yaxşı qarşılayaraq mükafatlandırdı və bir neçə rayonu da onun əmirliyinə qatararaq bu haqda bir fərman verdi (76, 372).

Həmin fərmanın 1533-cü ilə qədər qorunub saxlanması «Şərəfnamə» də qeyd edilir. Bidlisi yazır: «Bidlis əmirliyində hərə-mərəlik baş verdi, 1533-cü ildə Şərəf xan öldürüldü, oğlu Şəmsəddin xan Ruzəkilərlə birlikdə İran ölkəsinə gedərkən başqa şahların verdikləri fərmanlarla bərabər, Teymurləngin verdiyi fərman da itib batmışdı (76, 373). Beləliklə, Əmir Ziyaəddinin Teymurlənglə görüşməsi haqqında nə «Şərəfnamə» də, nə də başqa mənbələrdə heç bir məlumat təsadüf olunmur, hətta Kürdüstan tarixindən bəhs edən sonrakı tədqiqatçılar da əsasən Bidlis hökmdarı Hacı Şərəfin Teymurlənglə görüşməsinə qeyd edirlər (97, 335).

Buna görə də Əmir Ziyaəddinin Bidlis hökmdarı olması mütləq, lakin onun 1393-cü ildə Teymurləng ilə görüşməsi şübhəlidir. Çünki, əvvəldə qeyd edildiyi kimi, həmin tarixdə Bidlis hökmdarı Zeyaəddinin oğlu Hacı Şərəf olmuşdur. Onun hökmdarlığı haqqında «Şərəfnamə» və digər mənbələrdəki faktları qeyd etmək olar.

Hacı Şərəf zamanəsinə görə ağıllı və siyasətçi bir hökmdar idi. O, Teymurləngi hədiyyələrlə qarşılamaq və öz qalalarının açarını ona təqdim etməklə böyük bir insan qırğınının qarşısını ala bilmişdi. Marks yazır: «Teymurun siyasəti minlərlə qadına, körpəyə, kişiyyə, gəncə işkəncə verməkdən, onları qılıncdan keçirməkdən, qırmaqdən və bununla da hər yerdə dəhşət törətməkdən ibarət idi» (2, 185).

Bu cəhəti nəzərə alaraq Hacı Şərəf qüvvətli düşməne tabe olub bununla da öz müstəqilliyini qoruyub saxlamışdı

Hacı Şərəfdən sonra oğlu Məlik Şəmsəddin (təxminən 1399-1425-ci illərdə) Bidlis hökmdarı olmuşdur.

Bidlis əmirliyinin tarixində Məlik Şəmsəddinin dövrü o qədər də sakit keçməmişdir. Teymurləng zamanında qaçaq olan Qara Yusif Qaraqoyunlu Teymurun ölümündən sonra 1405-ci ildə öz tərəfdarları ilə birlikdə əvvəl Diyarbəkərə və oradan da Bidlis əmiri Məlik Şəmsəddinə pənah gətirdi. F. Metsopekinin yazdığına görə Məlik Şəmsəddin onu duzçörəklə qarşılamaş, silah, at, qatır və hər cür hərbi ləvazimatla təchiz etmişdir (41, 22-23).

Xondəmir qeyd edir ki, «Qara Yusif Diyarbəkərə gəldiyi zaman Əxlat və Bilbis⁴² (Bidlis-Ş.M.) hakimi Məlik Şəmsəddin ilə onun arasında dostluq və qohumluq əlaqəsi yarandı. Məlik Şəmsəddin Qara Yusifin qızı ilə evləndi (64, 461).

Bidlisi yazır ki: «Qara Yusif öz qızını Məlik Şəmsəddinə əvə verdi. Məlik isə Pasin rayonu ilə Onik qalasını Qara

Yusifin ixtiyarında qoydu» (76, 376; 97, 336).

Beləliklə, Qara Yusif bir qədər qüvvə topladıqdan sonra 1406-cı ildə Teymurləngin nəvəsi Əbubəkrin ixtiyarında olan Çuxur Səəd qalasına hücum etdi. Baş verən müharibədə Qara Yusif qalib gəldi və həmin qaladan başqa Mərənd, Naxçıvan, Şəhur və Maku qalalarını da işğal etdi.

Fon Hammerin yazdığına görə Qaraqoyunlu sülaləsinin hakimiyyəti 1375-ci ildən 1467-ci ilədək davam etmişdir (99, 17).

Mənbələrdəki məlumat əsasən Qara Yusifin qüvvə və qüdrəti artdıqca Şəmsəddinin də hörmət və nüfuzu artır, əmirlik sahəsi böyüyürdü. Əbdürrəzzaq Səmərqəndi yazır ki: «Əmir Şəmsəddin və o mahalın digər əmirləri Qara Yusif ilə birlikdə hərəkət edirdilər (108, 172).

Bidlisi yazır: «Əmir Şəmsəddin ilə Qara Yusif arasında dostluq və ittifaq o dərəcəyə çatmışdı ki, Qara Yusif ona oğlum-deyə xitab edirdi» (76, 376; 97, 337).

Beləliklə, Teymur sülaləsinə qarşı yaradılan bu ittifaq getdikcə möhkəmlənirdi. Qara Yusif şah olan kimi Muş, Əxlat rayonlarının suyuqal⁴³ olaraq Bidlis əmirliyinə əlavə edilməsini bir fərmanla rəsmiləşdirdi.

Fərmanın tərcüməsi:

Kürdüstanın əmir və hökmdarları, ərəb və böyükkləri, məlik və kətxudaları, xüsusilə Bidlis, Əxlat, Muş və Xnos rayonlarına tabe olan əhali və məşhur adamlar bilməlidirlər ki, böyük Əmir Şəmsəddin öz fədakarlıq və sədaqəti ilə bizim tam etimadımızı qazanmışdır. Odur ki, keçmişdə olduğu kimi, Bidlis, Əxlat, Muş və Xnos rayonları və qalaları, Bidlis xəzinəsinə xas olan mal və pul vergiləri suyuqal olaraq Əmir Şəmsəddinə verilir. Məzkur əmir heç kəsin müdaxiləsi və iştirakı olmadan tam müstəqilliklə sərbəst olaraq hökmdarlıq edəcəkdir. Bu fərmana görə heç kəs onun adamlarına təcavüz etməməlidir. Bu fərmanı pozanlar dərhal şiddətli cəzalara məruz qalacaqdır.

Əmirlərin, sərkərdələrin, Bidlis, Əxlat, Muş, Xnos və bütün qalaların əhali və əyanlarının vəzifəsi hörmətli Əmir Şəmsəddini özlərinin böyük əmiri hesab etmək, onun sözünü və məsləhətlərini qəbul edərək ona tabe olmaq və bütün göstərişlərini fədakarlıqla icra etməkdən ibarətdir. Hicri 820-ci il 10 rəbiülvəvvəl 18 aprel 1417-ci il (76, 376-378).

1420-ci ildə Qara Yusif öldü. Onun ölümündən 40 gün sonra Əmir Teymurun oğlu Şahrux Mirzə Kürdüstana gəldi. Mənbələrdə deyilir ki: «Şahrux Mirzə Əxlat nahiyəsindəki Mərku adlanan yerdə düşərgə saldıqı zaman digər kürd əmirləri ilə birlikdə Bidlis hökmdarı Məlik Şəmsəddin də onun görüşünə getmiş və ona tabe olduğunu bildirmişdir (76, 378-379). Bundan sonra Şahrux onun əmirliyinə təsdiq etmişdir.

Beləliklə də, Məlik Şəmsəddin bir zaman Qara Yusif ilə və sonra Şahrux Mirzə ilə yaxşı münasibətdə olmaqla öz istiqlaliliyyətini qoruyub saxlaya bilmişdir. O, öz dövrünə görə ağıllı və siysətçi bir hökmdar idi. Kürdlər arasında ona «Şəmsəddin əl-Kəbir» adı verilmişdi.

Bidlisinin yazdığına görə Məlik Şəmsəddin öz adına xütbə oxutdurmuş və sikkə zərb etdirmişdir (76, 379). Eduard Braun qeyd edir ki, Qaraqoyunlu İskəndər Şahruxa qarşı müharibədə qalib gəldi... və 1425-ci ildə Əxlat hökmdarı Şəmsəddini məğlub etdi (51, 66).

Bu faktlardan aydın olur ki, Məlik Şəmsəddinin dövrü Bidlis əmirliyi üçün ən yüksək dövr olmuşdur. Buna görə də onun ölüm hadisəsi istər mənbələrdə və istərsə də tədqiqat əsərlərində tarixçilərin diqqət mərkəzində durmuşdur.

F.Metsopski onun öldürülməsini geniş izahatla qeyd edərək yazır: «Qara Yusifin oğlu İskəndər 1425-ci ildə Bəkəşə (Bidlisə-M.S.) və Əxlata gələrək Əxlat qalasını öz yəznəsi Əmir Şəmsəddindən tələb etdi. Bu tələb rədd olduğu üçün İskəndər onun öldürülməsini əmr etdi» (41, 27).

«Şərəfnamə» də Əmir Şəmsəddinin ölümü belə təsvir olunur. «Əmir Şəmsəddinin arvadı türkmən qızı olduğu üçün at minməyi və çovqan oynatmağı çox sevirdi. Əmir bu işin kürdlər arasında eyib olduğunu dəfələrlə ona tövsiyyə etmiş, lakin qadını buna əhəmiyyət verməməşdir. Odur ki, qəzəblənmiş əmir vurub qadınının bir dişini sındırmışdı. Qadın sınımış dişini qardaşı İskəndərə göndərmiş və dəli İskəndər gəlib Əmir Şəmsəddini öldürmüşdür» (76, 380).

Müəllif bu hadisəni bir rəvayət kimi qeyd edərək göstərir ki, Əmir Kəbirin (Əmir Şəmsəddinin) ölümünə əsas səbəb onun Şahrux sarayına yaxınlaşması olmuşdur (76, 381; 24, 149).

Dövrünün ictimai ziddiyyətlərini nəzərə alaraq müəllifin son fikri ilə razılaşmaq olar, çünki öz əmirliyinin təhlükəsizliyini qorumaq məqsədilə Qaraqoyunlu hökuməti ilə

ittifaq bağlayan Əmir Şəmsəddin, o hökumətin (Qaraqoyunlu hökumətinin) zəiflədiyi bir zamanda, onu başqa qüvvətli hökumətə tabe olmadan öz müstəqilliyini qoruyub saxlaya bilməzdi. Beləliklə, Əmir Şəmsəddinin Şahrux sarayına yaxınlaşması dövrün xarakter və tələbinə tamamilə uyğun idi. Lakin onun Qaraqoyunlu sülaləsinə düşmən olan Şahruxa yaxınlaşması İskəndəri qəzəbləndirdi və nəticə etibarilə Əmir Şəmsəddinin ölümünə səbəb oldu.

Bidlis əmirliyinin istər Hacı Şərəf və istərsə də onun xələfi Əmir Şəmsəddin dövrünü tədqiq edən bəzi tədqiqatçılar hadisələri mənbələr əsasında deyil, onu təhrif olunmuş formada izah edirlər:

«Şərəfnamə» də deyilir ki: «Əmir Teymurun Bidlis Əmiri Hacı Şərəf verdiyi fərman 1533-cü ilədək qalmışdı. Lakin baş verən hərə-mərəlik nəticəsində Şərəf xan öldürüldü və oğlu Əmir Şəmsəddin xan⁴³ İran ölkəsinə getdi. Bu zaman başqa şahların fərmanları ilə birlikdə, Teymurləngin verdiyi fərman da itmişdir (76, 373).

Alman tədqiqatçısı Fric «Şərəfnamə»yə istinad etsə də hadisəni düzgün tədqiq etmədən belə yazır: «Hacı Şərəfin ölümündən sonra oğlu Əmir Şəmsəddin Bidlis əmiri oldu» (97, 336). «Şərəfnamə» də onun İrana gətməsi yazılırsa da, qayıtması haqqında bir qeyd yoxdur (97, 336).

Fric hətta hadisələrin tarixinə də düzgün fikir verməmişdir. O, XV əsrin əvvəllərindəki Bidlis əmiri Hacı Şərəf ilə oğlu Əmir Şəmsəddini XVI əsrin ortalarında Bidlis əmiri Şərəf xan və onun oğlu Şəmsəddin xanla qarışdırmışdır. Görünür ki, Fricin bu səhvi adların oxşarlığından irəli gəlmişdir. Çünki Kürdlərdə və xüsusilə haqqında bəhs etdiyimiz Ruzəkilər sülaləsində nəvəni babasının adı ilə adlandırmaq ənənəvi bir şəkil almışdı. Fric bu məsələyə diqqət etmədiyi üçün «Şərəfnamə»dəki məlumatla şübhəli yanaşmışdır.

Biz həmin hadisənin izahını Məhəmməd Əmin Zəkinin «Tarix əl-Kürd və Kürdüstan» adlı əsərində də Fricin əsərində olduğu kimi müşahidə edirik. Bunun da səbəbi məlumdur. Məhəmməd Əmin Zəki öz tədqiqat işində Kürd tarixinin yeganə mənbəyi olan «Şərəfnamə»dən deyil, Fricin «Şərəfnamə»nin izahatı tərzində yazdığı «Kürdlər» adlı əsərindən əsasən çox istifadə etmişdir. Beləliklə, biz də əldə olan mənbəyə istinad edərək, hər iki müəllifin yuxarıda izah etdiyimiz nöqtəyi-nəzərlərini tamamilə rədd edirik.

Bidlis əmirliyinin tarixi ilə əlaqədar olaraq düzgün tədqiq edilməyən hadisələrdən biri də Teymurləngin ölümündən sonra (1405) Qaraqoyunlu Qara Yusifin Bidlis əmirliyinə gəlməsi və öz qızını əmir Şəmsəddinə əvə verməsindən ibarətdir. Bu haqda «İslam ensiklopediyası»nda «Kürdlər» adlı məqalənin müəllifi V.F.Minorski yazır:

«Qara Yusif Kürdüstana gəldi, Əmir Şəmsəddin qızını ona verməklə, öz hakimiyyətini möhkəmləndirdi» (132, 1206).

Rəşid Yasəmi də öz əsərində (69, 202-203) həmin fikri təkrar edir. Çünki Yasəmi əsərini yazarkən V.F.Minorskinin həmin məqaləsinə çox istinad etmişdir.

(Ardı gələn sayımızda)

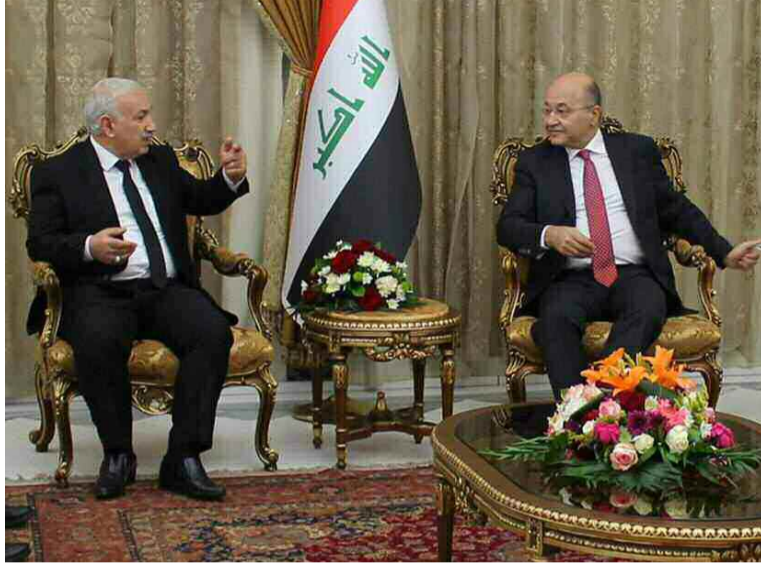
Tahir Süleymanın İraq Respublikasının Prezidenti ilə görüşü

Unudulmaz xatirələr

İraq Respublikasının Prezidenti cənab Bərhəm Salehin dəvəti ilə, "Azərbaycan Kürdləri" İctimai birliyinin

məsələlərə bir başa cənab Prezident nəzarət edir.

Dedim ki, əgər lazım bilirsənizsə, ehtiyac varsa İraqın indi-

sədri və "Diplomat" qəzetinin baş redaktoru olaraq, Bağdad səfərimiz haqqında:

- Oktyabr ayının ortalarında Süleymaniyyə şəhərindən tanımadığım yazıçı Mahmud Sənqavi telefonla zəng edərək qeyd etdi ki, noyabr ayının əvvəllərində bir neçə ziyalı ilə Bakıya gəlmək istəyirik. Məqsədimiz Azərbaycanda yaşayan kürdlərlə, azərbaycan parlamenti və ziyalılarla görüşməkdir.

- Bildirdim ki, Azərbaycan sakit, sabit və demokratik bir ölkədir istədiyiniz zaman gələ bilərsiniz. Onsuzda hər həftə Ərbildən, Duhokdan, Kərkükdən, Süleymaniyyədən yüzlərlə turist qonaq gəlir gəzirlər qayıdırlar, sizdə onlar kimi gələ bilərsiniz, gelişinizə heç bir maneə ola bilməz.

Noyabrın ikisində gecə saat 5 radələrində mənə mesaj gəldi ki, bəs biz üç nəfərdən ibarət bir heyətlə gəlmişik, ikimizin sənədi qaydasındadır, lakin bizi Azərbaycana gətirən Mahmud Sənqavi Qarabağa giriş çıxış etdiyinə görə saxlanılıb.

-Səhər Heydər Əliyev

ki Prezidenti ilə bir başa əlaqəmiz var, xahiş edərək ölkəmizin çox hörmətli prezidenti cənab İlham Əliyevlə əlaqə saxlasın. Bu arada İraqın Azərbaycandakı konsulu cənab Səgvan Botani də gəldi və məsləhət oldu Mahmud Səngavi bu səfər qayıtsın, başqa zaman gələr.

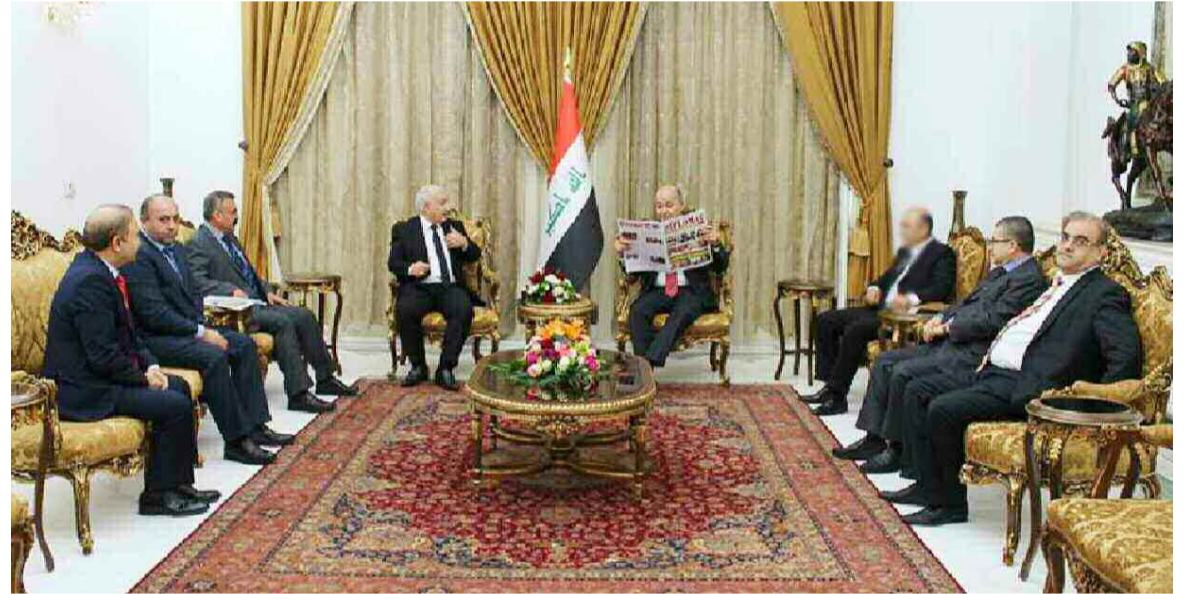
-Mahmud Səngavi kimdir? "O, ilk öncə Kürdüstan bölgəsində tanınmış yazıçıdır, ömrü boyu Kürdüstanı qoruyan Peşmərgə-fədai olub, KYP-nın siyasi bürosunun üzvüdür və Gərmiyan bölgəsinin Peşmərgə güclərinin rəhbəridir".

Mən Mahmud Səngavidən nə üçün Qarabağa getməsinə soruşdum. O, bildirdi ki, biz ermənilərin Azərbaycan ərazilərinin işğal etməsindən, Xocalı qətliyamı haqqında azdan çoxdan məlumatımız var. Lakin Avropanın bir sıra ölkələrində eləcə də İraqda bir sıra mətbuat orqanları yazırlar ki, guya ermənilər Qarabağda kürd xalqına muxtariyyət veriblər, kürdlər orda sərbəst yaşayırlar. Məndə bir yazıçı kimi deyilən

nan Kürdüstan Muxtariyyətini, orda yaşayan kürdləri soruşdum. Rixşəndlə üzümə gülərək dedilər yaqin sən yuxu görmüsən nə kürd, nə Kürdüstan onlar bu kəndlərdən qaçıb gediblər Azərbaycana. Mən kor peşman geri qayıtdım və bu olaylar haqqında yazılar yazdım, mətbuatda çıxışlar etdim və düşündüm Azərbaycana gələrək azərbaycanlı, kürd qaçqınlarla görüşüm və İraq xalqına Qarabağ həqiqətlərini çatdıram, çünki bizdə uzun illərdir siz yaşadığınız faciəvi həqsizliqləri yaşamaqdayıq.

Mahmud Səngavi qayıdarkən bildirdi ki, beş nəfər hazırlaşın sizi İraq Prezidentinin administrasiyası adından İraqa dəvət edəcəyik və prezident cənab Bərhəm Salehlə şəxsən görüşəcəksiniz.

Gözlənilən dəvətnamə gəldi, on nəfər heyətdən ibarət

deputat, jurnalist, yazıçı və şair dəvət edirdilər. Çox təəssüflər olsun təklif etdiyim insanlar ehtiyat edərək Bağdad səfərindən imtina edirdilər. Sonda qəzetimizin əməkdaşlarından biri ilə səfərə gedəsi olduq. Noyabrın 29-unda təyyarə ilə Bakıdan Ərbilə uçduq, orda bizi

susi təyyarə ilə Bağdada gətdik, dekabrın 2-sində günorta saat 2 radələrində bizi prezident iqamətgahına apardılar və gözlədiyimiz görüş baş tutdu.

Prezident Bərhəm Saleh qonaq otağının qapısında bizi çox səmimi qarşıladı və xoş gəlmisiniz deyərək bizim qolumuzdan tutaraq otağa dəvət etdi. Bizimlə gedən heyət əyləşdikdən sonra bir daha bizə xoş gəldiyimizi bildirdi. Məndə öz növbəmizdə, bizi dəvət etdiyi üçün cənab prezidentə öz təşəkkürümü bildirdim və yeni İraq Respublikasının Prezidenti seçildiyi üçün təbrik edərək bu məsuliyyətli işdə uğurlar arzuladım.

Söhbət əsnasında cənab Bərhəm Saleh bildirdi ki, mənim səmimi salamımı Azərbaycan Prezidenti çox hörmətli cənab İlham Heydər oğlu Əliyevə çatdırarsınız, cənab İlham Əliyevə qarşı böyük hörmətim və rəğbətım var, güman

dan milyon yarım xalqımız doğma yurd-yuvalarından zorla çıxardılaraq qaçqın və köçkün kimi Azərbaycana yerləşdiriliblər. Bütün bunlara baxmayaraq ölkəmizin çox hörmətli Prezidenti cənab İlham Əliyevin uzaqqörən siyasəti sayəsində çoxmillətli Azərbaycan Respublikası çox sakit, sabit, əmin amandır və MDB ölkələri arasında inkişaf etmiş bir ölkə kimi tanınır.

Qeyd etdim ki, biz yaşadığımız faciələri sizdə yaşamırsınız. Ona görə də, siz də qardaş ölkə olaraq, haqqın, ədalətin tərəfdarı olaraq Azərbaycanın tərəfini tutan ölkələr sırasında Ermənistanın haqsızlığına qarşı münasibətinizi bildirməlisiniz. Kürd xalqının nümayəndəsi kimi, bir ölkənin prezidenti olaraq, bu gün minlərlə azəri kürdünün, azəri türkünün qız-gəlini ermənilərin əsirliyindədir. Dörd ildir ki, iki mülki həmvətəndaşımız Kəl-

edirəm iki qardaş ölkələr arasında mədəni, iqtisadi, siyasi əlaqələr yaranacaqdır. Çünki burda ərəblərlə, kürdlərlə, asurilərlə, kıldanilərlə yanaşı türkmənlər də yaşayırlar hansıki onlar özlərini azərbaycanlı hesab edirlər və sizdə tarixən azəri türkləri ilə azəri kürdləri qaynayıb qarışdığı kimi, burdada türkmənlərlə kürdlər qaynayıb qarışıblar. Uzun illərdən sonra artıq Azərbaycanın səfirliyi də Bağdadda fəaliyyət göstərir. Arzu edərdim ki, Ərbildə də, Süleymaniyyədə də Azərbaycan konsulluğu açılsın. Çünki 80-dən artıq ölkələrin konsulluqları Kürdüstan Bölgəsində fəaliyyət göstərir. Eyni ilə Türkiyədə və bir sıra başqa ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycanda da Kürdüstan Bölgəsinin nümayəndəliyi açılsa mədəni, siyasi, iqtisadi əlaqələrimiz yaranar və möhkəmlənər.

Görüş zamanı bildirdim ki, Azərbaycan Respublikası 30 ilə yaxındır ki, mənfur qonşumuz Ermənistanla müharibə edir və yeddi rayon, Qarabağ işğal altındadır. İyirmi Yanvar, Xocalı kimi faciələr yaşadıq. Dörd minə qədər mülki əhalimiz ermənilərin əlində əsirlikdədir. Ermənilərin ucbatın-

bəcərdə olan ata-babalarının qəbirlərini ziyarətə gedən Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev həps olunaraq olmanın işgəncələrinə məruz qalıblar. Onların və işğal olunmuş ərazilərin qaytarılmasına siz də öz növbənizdə cəhd edəsiniz, münasibət bildirsəniz hər halda müsbət təsiri olar. Çünki siz İraq Respublikasında, Kürdüstan bölgəsində ermənilərə hər cür şərait yaratmışınız.

Prezident Bərhəm Saleh öz növbəsində bildirdi ki, illərdir ki, siz yaşadığınız faciələri İraqda yaşayan xalqlar yaşayıb və mən sizi gözəl başa düşürəm. Öz növbəmdə bizimdə əlimizdən nə gəlsə əsirgəməyəcəyik.

Sonda qeyd etdi ki, Novruz bayramı ərəfəsində Azərbaycandan 10-nəfər parlamentər, jurnalist, yazıçı və şair dəvət olunacaqsınız.

Məndə öz növbəmdə bizi dəvət edib səmimi qarşıladığına görə, Bərhəm Saleh cənablarına təşəkkürümü bildirdim və arzu etdim ki, iki qardaş ölkələr arasında əlaqələr yaranar və bir gün belə bir görüş Azərbaycanda baş tutar.

Hazırladı: "Diplomat" qəzetinin təsisçisi və baş redaktoru Tahir Süleyman

adına hava limanına gedərək qonaqlar haqqında maraqlandırdım, aidiyyəti rəsmlər bildirdilər ki, bu adam Ermənistan ordan da qanunsuz Azərbaycan ərazisi olan Qarabağa giriş-çıkış etdiyi üçün geri qaytarılacaqdır. Bu

Kürdüstan Muxtariyyətinə getmək məqsədi ilə Qarabağa gətdim. Kaş getməyəydim, çünki boşaldılmış xaraba kənd və qəsəbələrdən başqa bir mənzərə rastıma gəlmədi. Hər kənddə iki, üç erməni ailəsi gördüm. Onlardan orda yara-

gözləyən maşınla Süleymaniyyə şəhərinə gətdik. Axşamüstü şəhərə çatdıq və əvvəlcədən nəzərdə tutulan mehmanxanada yerləşdik. İki gün Süleymaniyyə şəhərində bir sıra dövlət xadimləri ilə görüşlər keçirdik. Dekabrın 1-ində xü-

Serokwezîr Mesrûr Barzanî serexweşiyê li Zagros Fetah Axa dike

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê serexweşiyê li Endamê Mekteba Siyasî ya

PDKyê Zagros Fetah Axa dike, ji ber koça dawiyê ya dayika wî.

Êvara duh (Înî, 29ê Berçileyayê 2023ê) Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî di peywendiyeka telefonî de serexweşiyê li Endamê Mekteba Siyasî ya PDKyê Zagros Fetah Axa kir, ji ber koça dawiyê ya dayika wî.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî hevxiyê xwe ji wî re diyar kir û hêvî xwast ku Xudayê mezin canê Xudlêrazî bi behîştê şa bike û sebr û hedarê bide malbat û kesûkarên wî.

Ji aliyê xwe ve Zagros Fetah Axa rêz û spasiyên xwe û malbata xwe ji bo peywendî û hevxiyê Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê pêşkêş kirin.

Amerîka: Di êrişên Tirkîyeyê de sîvîl hatine kuştin, divê rawestin

Amerîka ji ber êrişên Tirkîyeyê yên li Rojavayê Kurdistanê "nîgeran" e û dixwaze "tundî demildest raweste."

Berdevkê Wezareta Karên Derve ya Amerîkayê, bi rêya e-mailê pirsra Nûçegihanê Rûdawê ya li ser êrişên Tirkîyeyê yên li Rojavayê Kurdistanê bersivand.

"Bûne sedema kuştin û birîndarbûna sîvîlan". Berdevkê Wezareta Karên Derve ya Amerîkayê li ser êrişên Tirkîyeyê got:

"Em ji ber van êrişên dawiyê yên li bakurê Sûriyeyê nîgeran in ku bûne sedema kuştin û birîndarbûna sîvîlan. Herwiha êrişî binesaziya sîvîl jî hatiyê kirin."

PWK: Cejna Noelê li Xiristîyanên Cîhanê û Kurdistanê pîroz be!

PWK Cejna Noelê li Xiristîyanên Cîhanê û Kurdistanê pîroz kir

Em weke Partîya Welatparêzên Kurdistanê (PKW) cejna Noelê ya xiristîyan/mesîhîyên cîhanê û bi taybetî jî cejna Noelê ya mesîhîyên Kurdistanê pîroz dikin.

PKW, mafên hemû pêkhatiyên Kurdistanê yên etnîkî û olî weke mafekî wan yên xwezayî û esasî dibîne û diparêze.

Kurdistan welatê mîletê Kurd û hemû pêkhatiyên Kurdistanê ye. Kurdistan cî û warê pêkvejiyana kultur, ol û baweriyên cihêreng e. PKW vê rastîyê weke zengîniyê û dewlemendiya Kurdistanê dibîne.

Serokwezîr Barzanî: Hêvî dikim sala nû sala xêr, xweşî û pêşkeftina zêdetir ya Kurdistanê be

erokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî peyamek bi boneya hatina sersala nû belav kir û tê de ragihand, "Daxwaz ji hêz û aliyên siyasî yên herêma Kurdistanê jî dikim ku berejwendiyên bilind yên herêma Kurdistanê bixin ser berejwendiyên hizbî û taybetiyên takekesî û bo parastina aramî û mafên reva yên xelkê Kurdistanê kar bikin."

Deqa peyama Serokwezîr Mesrûr Barzanî:

Bi minasebeta hatina sala nû ya mîladî ya 2024an gerimtirîn pîrozbayî pêşkêşî tevahiya Kurdistanîyan, bi taybetî pêşmergeyên qehreman, hêzên ewlekariya navxwe, malbet û kesûkarên serfiraz yên şehîdan û herwiha gelên Îraq û cîhanê dikim.

Hêvî dikim sala nû sala xêr, xweşî û xweşgozeranî û pêşkeftina zêdetir ya Kurdistanê be.

Spasiya berxwedaniya welatîyên herêma Kurdistanê dikim ku, sala derbasbûyî jiber neşandina mûçe û şayîsteyên darayî yên herêmê ji aliyê hikûmeta federalî ve, rewşeke dijwar ya abûrî derbas kir.

Hêvî dikim di sala nû de, dawî bi stem û ev nedadmendîya ku, li hember xelkê herêma Kurdistanê û bi taybetî mûçexweran tê kirin û kêşeyên şayîsteyên darayî yên herêmê bi awayeke dadmend û di çarçoveya rêkeftin û qanûna bûdceyê de werin çareserkirin û mûçexwerên herêma Kurdistanê jî weke mûçexwerên deverên din yên Îraqê her meh mûçeyên xwe bêyî têkilkirin li gel kêşeyên siyasî wer bigirin.

Daxwaz ji hêz û aliyên siyasî yên herêma Kurdistanê jî dikim ku, berejwendiyên bilind yên herêma Kurdistanê bixin ser berejwendiyên hizbî û taybetiyên takekesî û bo parastina aramî û mafên reva yên xelkê Kurdistanê kar bikin.

Cîhê kêfxweşiyê ye ku, sala derbasbûyî rixmî rewşa dijwar ya abûrî, me karî bi hevkarîya kerta taybet çend projeyên xizmetgozarî li bajar û deverên Kurdistanê di warên curbicur de cîhîcîh bikin. Herwiha di warê dîplomasiyê de jî têkiliyên herêma Kurdis-

tanê û welatên cîhanê di sala derbasbûyî de bi awayeke baş pêşkeftin.

Hêvî dikim sala nû, sala dawî anîn bi şer, alozî, wêrankariyên Rojhilata Navîn û tevahiya cîhanê bi giştî be û aştî û aramî were bicîhkirin û sala destkeft û geşe pêdan û wejandina giştî ya Kurdistanê be.

Sala nû li tevahiya we pîroz be.
Serokwezîrê Herêma Kurdistanê
Mesrûr Barzanî
31.12.2023

Pêgehên çekdaran li ser sînorê Iraq-Sûriyeyê hatin bombebarankirin

Jêderên ewlekarî yên Îraqî dibêjin, pêgehên komên çekdar devera El-bokemal a Sûriyeyê, ji aliyê dronan ve hatin bombebarankirin.

Jêderê ewlekarî yê Îraqî, ku nexwest navê wî were eşkerekirin, ji "al-Hurra" re ragihand, "Dronan 3 caran êrişî pêgehên komên çekdar devera El-bûkemal kirin, di encamê de 8 kamyonên ku ji aliyê Îraqî ve ketibûn aliyê Sûriyeyê, hatin jinavbirin."

Wî jêderî amaje bi wê jî kir, agir bi pêgehên hatine armanckirin ket, bêyî ku ti zanyar derbarê zîyanên canî de bide.

Ji aliyê xwe ve, Rewangeha Sûrî ya Mafên Mirovan belav kir, dronên Amerîkî 9 caran pêgeh û kamyonên grûpên çekdaran li El-Bokemalê li ser sînorê Sûrî-Îraqî bombebaran kirin.

Li gorî zanyariyên Rewangehê, nêzîkî 20 kes di wan êrişan de hatin kuştin û birîndarkirin.

Ev yek piştî wê tê, Wezîrê Bere-

vaniyê yê Amerîkayê Lloyd Austin roja Duşema borî gotibû, artêşa Amerîkayê 3 cîhên li Iraqê bombebaran kirine ku ji aliyê komên afgirên Îranê ve dihatin bikaranîn. Ev yek jî weke bersivê bû li ser êrişekê li ser bingehê Amerîkî hat ku tê de leşkerên Amerîkî birîndar bûbûn.

Piştî şerê Hamas û Israîlê di 7ê Cotmeha borî ve, Hêzên Amerîka û Hevpeymaniya Navdewletî li Sûriye û Iraqê rastî bi dehan êrişan hatine Li gorî rayedarekî leşkerî yê Amerîkayê, ji meha Cotmehê û heta niha ve, 103 êriş li dijî hêzên Amerîkayê li Iraq û Sûriyeyê hatine kirin.

Amerîka çend bingehên Hizbulahê li Iraqê topbaran dike

Fermandeya Navendî ya Artêşa Amerîkayê parve kiriye, di bersiva wan êrişan de yên ku li Iraqê û Sûriyeyê bo ser bingehên wan tên kirin, çend bingehên Hizbulahê li nav axa Iraqê kirine armanç.

Fermandeya Navendî ya Artêşa Amerîkayê parve kiriye, di bersiva wan êrişan de yên ku li Iraqê û Sûriyeyê bo ser bingehên wan tên kirin, çend bingehên Hizbulahê li nav axa Iraqê kirine armanç.

Amaje daye wê yekê jî ku, li dû hêlsengandinê destpêkî, bingehên Hizbulahê hatine wêrankirin û çend çekdarên wê jî hatine kuştin, çî zirar jî negehiştine welatîyên sîvîl.

Tekez li ser wê yekê jî kir ku, Amerîka hêlsengandinê ji bo berdewambûna li ser bersivên bi wî rengî dike û hêzên xwe diparêze.

Herwesa Fermandeya Navendî ya Artêşa Amerîkayê parve kiriye ku, êvara doh (Duşem, 25ê Berçileyayê 2023ê) çekdarên Hizbulahê êrişî kiriye ser bingehên Hevpeymanan li Hewlêrê û sê kes birîndar bûne.

Ji aliyê din ve Wezareta Bergiriyê ya Amerîkayê (Pentagon) jî ragehandiyê, êrişên wan bersivên wan êrişan in ên ku ji aliyê komên çekdar ve bo ser hêzên wan hatine kirin.

Pentagonê herwesa ragehandiyê, êrişên li ser komên çekdar li Iraqê bi biryara Serokê Amerîkay Joe Biden bûn.

Ev di demekê de ye ku doh (Duşem, 25ê Berçileyayê 2023ê) Dijeterora Kurdistanê parve kiribû, "Bi rêya droneka bombekirî êrişî bingeha serbazî ya Hevpeymaniya Navdewletî ya Dijî DAIŞê li Balafirxaneya Navdelwtî ya Hewlêrê hat kirin."

Berdevkê Fermandeya Giştî ya Hêzên Çekdar li Iraqê Yehya Resûl jî êrişê dronî ya nêzî Balafirxaneya Navdelwtî ya Hewlêrê şermezar kir û wekî kiryareka teroristî wesifand û got, "Ev kiryarên tawankarî zirarên digehînin berjewendiyên Iraqê û peywendiyên herêmî û navdewletî".

Serok Barzanî serexweşiyê li malbata Serhed Xelîfe Yûnis dike

Serok Barzanî peyameka serexweşiyê arasteyî malbata kesatiyê civakî yê diyar ê Kurdistanê û Serokê Eşîreta Roxzayî Serhed Xelîfe Yûnis dike.

Duh (Duşem, 25ê Berçileyay 2023ê) Serok Barzanî di peyameka

serexweşiyê de ragehandiyê, "Bi xemeka mezin ve xeberê koça dawiyê ya kesatiyê civakî yê diyar ê Kurdistanê û Serokê Eşîreta Roxzayî kek Serhed Xelîfe Yûnis gehişt min".

Serok Barzanî nivîsiye, "Ez

serexweşiyê li malbat û dost û nasên Xudêjêrazî dikim û xwe hevhemê wan dizanim".

Peyama serexweşiyê ya Serok Barzanî ji bo malbata Serhed Xelîfe Yûnis

Bi navê Xudayê mezin û dilovan Bi xemeka mezin ve xeberê koça dawiyê ya kesatiyê civakî yê diyar ê Kurdistanê û Serokê Eşîreta Roxzayî kek Serhed Xelîfe Yûnis gehişt min.

Ez serexweşiyê li malbat û dost û nasên Xudêjêrazî dikim û xwe hevhemê wan dizanim.

Ez ji Xudayê mezin dixwazim ku dilovaniyê bi canê Xudêjêrazî kek Serhed bi bibe û bi behiştayê xwe ya berîn şa bike û sebr û hedarê bide hemî aliyan.

Îna lîlah we îna îleyhî racîon

Mesûd Barzanî

25ê Berçileyay 2023ê

Mazlûm Ebdî li ser êrişên Tirkîyeyê daxuyaniyek belav kir

Fermandarê HSDyê li ser êrişên Tirkîyeyê got, "Di nava salekê de cara sêyemîn hedefgirtina binesazî û çavkaniyên debara sivîlan li Bakurê Rojhilatê Sûriyeyê, polîtîkaya birçîbûn û dagirkeriyê ye ku weke sûcê şer tê dîtin."

Li Herêma Kurdistanê, 12 leşkerên Tirkîyeyê'nin kuştinên bir parçasiyê olarak, Tirkîyeyê'de PKK'nın bir parçasiyê oldu.

Piştî vê yekê artêşa Tirkîyeyê wêstgehên petrolê yê li bajarê Tirbe Spiyê yê Rojavayê Kurdistanê bombebaran kir.

Li gorî daxuyaniyê Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê li Rojavayê Kurdistanê û Herêma Kurdistanê 29 cih hatine bombebarankirin.

"Tirkîyeyê sûcê şer dike"

Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyaya Demokratîk (HSD) Mazlûm Ebdî derbarê êrişên Tirkîyeyê yê li ser Rojavayê Kurdistanê daxuyaniyek belav kir.

Mazlûm Ebdî diyar kir ku Tirkîyeyê sûcê şer dike û wiha:

"Di nava salekê de cara sêyemîn hedefgirtina binesazî û çavkaniyên debara sivîlan li Bakurê Rojhilatê Sûriyeyê, polîtîkaya birçîbûn û dagirkeriyê ye ku weke sûcê şer tê dîtin, ji aliyê dewleta Tirk ve ji bo hedefgirtina gelê me û aramiya herêmê tê meşandin."

"Tirkîyeyê dixwaze krîzê xwe yê navxweyî hinardeyî derve bike"

Fermandarê HSDyê Mazlûm Ebdî tekez kir ku Tirkîyeyê dixwaze krîzê xwe yê navxweyî hinardeyî derve bike û wiha pê de çû:

"Tevî amadekariyên gel ji bo pêşwazîkirina sala nû bi hêviya aşî û aramiyê û hewlên me yê berdewam bi hevkarên xwe re ji bo dabînkirina îstîqarê, Enqere li ser polîtîkayên xwe yê êrişkar bi israrê û krîzê xwe yê navxweyî hinardeyî derve dike."

Rêveberiya Xweser jî daxuyaniyek da

Li aliyê din Rêveberiya Xweser a Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê jî li ser êrişên Tirkîyeyê daxuyaniyek belav kir.

Rêveberiya Xweser di daxuyaniyê de got, "Dewleta Tirk li dijî herêmên me rêzeqirkirinan pêk

tîne û daxwaza we ew e ku xelesa dagirkeriya xwe fireh bike.

Doh dewleta Tirk ve gelek wêstgehên petrolê, avahiyên stratejîk û xizmetgazariyê yê li herêmên Dêrik û Tirbe Spiyê armanc girt.

Rêveberiya Xweser amaje bi wê yekê da ku ev êriş û hedefgirtin temamkirina êrişên li dijî herêmê yê salên borî ye û armanc jî bêîstîqarî û aloziyê çêkîrin e.

Herwiha di daxuyaniyê de hat ragihandin ku dewleta Tirk bi rêya êrişên xwe, di serî de rêxistina DAÎŞê ya terorîst piştigiriyê dide terorîstan da ku ev kom xwe bi rêxistin bikin û êrişan pêk bînin.

Di daxuyaniyê de hat xwestin ku êrişên esmanî yê Tirkîyeyê yê li ser tesîsên ku xizmeta gelê herêmê dikin, ji aliyê Neteweyên Yebûyî û saziyên navneteweyî ve ben qeydkirin û belgekirin.

6 leşkerên din ên Tirkîyeyê hatin kuştin

Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê ragihand ku 6 leşkerên wan li nav axa Başûrê Kurdistanê di êrişayê PKKyê de hatin kuştin.

Duh jî 6 leşkerên Tirkîyeyê di êrişayê PKKyê de hatin kuştin. Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê li ser hesabê xwe yê Xê ragihand ku îro gerîlayên PKKyê li herêma "Operasyona Pence-Kilîd" hewl dan bikevin baregehên artêşa Tirkîyeyê.

Operasyona "Pence-Kilîd", navçeyên Metîna, Zap û Avaşîn-Basyanê yê di nav axa Herêma Kurdistanê de li xwe digire.

Li gorî daxuyaniyê şer û pevçûn di navbera hêzên artêşa Tirkîyeyê û gerîlayên PKKyê de derket.

Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê diyar kir ku di wî şerî de 6 leşkerên wan hatine kuştin û leşkerek jî birîndar bûye. Hat îdiakirin ku di van pevçûnan de 13 gerîlayên PKKyê jî canê xwe ji dest daye.

Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê duh jî ragihandibû

li nav axa Başûrê Kurdistanê, 6 leşkerên wan di êrişayê PKKyê de hatine kuştin.

Li aliyê din, heta niha PKKyê li ser mijarê ti daxuyanî nedaye. Lê Navenda Ragihandin û Çapemeniyê ya Hêzên Parastina Gel (HPG) ragihandibû ku duh di encama êrişên gerîlayan de li Xakurkê 27 leşker û li Metîna jî 9 leşker hatin kuştin.

Parêzgarê Silêmaniyê: Rawestandina geştên asmanî yê di navbera Tirkîyeyê û Silêmaniyê de siyasî ye

Parêzgarê Silêmaniyê da zanîn, ji bo destpêkirina geştên asmanî yê di navbera Tirkîyeyê û Silêmaniyê de, ku ji meha Tîrmehê ve hatiye

rawestandî, bi berdewam gotûbêjan dikin.

Parêzgarê Silêmaniyê Heval Ebûbekir di kongreyeke rojnamevanî de got: "Em bi berdewamî ligel dostan di gotûbêjan de ne, ji bo bidawîkirina vê rewşê, lê ev ne pirseke yasayî, îdarî û xizmetguzarî ye, belkû mijareke ewlekarî, leşkerî û siyasî ye."

Heval Ebûbekir got jî: "Pêwîst e aliyên pêwendîdar bersiva vê rewşê bidin, ji ber ku Silêmanî cihêkî aram e û firokexaneyayê wê jî sivil e."

Got jî: "Em dixwazin geştên asmanî bi Tirkîyeyê re hebe û bi riya kompanyaya Turkish Airline Online re bikin. Ji ber vê yekê em bi konsolxaneyê re axivîn û em hewl didin ku geştên asayî yê bi Tirkîyeyê re ji nû ve dest pê bikin."

Ev yek piştî wê tê, Rêveberê Giştî yê Firokexaneyayê Navdewletî ya Silêmaniyê Hindirên Hîwa ji K24ê re ragihandibû, Hikûmeta Tirkîyeyê rawestandina geştên asmanî ligel Firokexaneyayê Silêmaniyê heta 22-06-2024an dirêj kir.

Pêştir jî Berdevka Wezareta Derve ya Tirkîyeyê, rawestandina geştên asmanî ligel Firokexaneyayê Silêmaniyê, ji ber zêdebûna çalakiyên PKKê li parêzgeha Silêmaniyê vegevandibû.

PDK: Em amade ne ji bo pêkanîna hikûmetên xwecihî dest bi diyalogê bikin

Berdevkê PDKê Mehmûd Mihemed daxuyaniyek da û dibêje: Em awayek eşkere

radigehînin ku, ji berî destpêkirina kirina hilbijartinan û di dema hilbijartinan de jî me têbînî li ser wê piroseyê hebûn. Di hilbijartinên civatên parêzgehan de, gelek asteng ji bo partiya me hatin çêkîrin, her ji givaştinên ewlehî û siyasî heta bikaranîna aliyên darayî ji bo kirîna wijdana hindêk xelkî, lê hevalên me û cewawerê serbilind ê partiya me bi dilgermî tevî hilbijartinan bûn û asteng rakirin.

Mihemed berdewamiya daxuyaniya xwe de dibêje: Niha jî piştî ragehandina encaman ji aliyê Komîsyonê ve, di ser têbîniyan û tomakirina skalayên qanûnî re, em piştrast in ku partiya me ji ewa hatiye ragehandin zêdetir deng wergirtine. Di ser balkêşî û têbîniyên me re, em wekî PDK jî bo diyalog û lihevguhertina dîtin û nerînan ji bo pêkanîna hikûmetên xwecihî yê parêzgehan amade ne, li ser bingeha şeraketê û bichanîna lihevkerinên siyasî û asayîkirina rewşa wan deveran ên ku pêştir lihevkerin li ser hatiye kirin û dabînkirina ewlehiyê û xizmetkariyan ji bo welatiyan bê cudahî.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî sersaxiyê li hunermend Zekeriya Ebdullah dike

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ji ber koça dawî ya dayîka hunermendê Kurd Zekeriya Ebdullah, di

pêwendiyêke telefonî de, sersaxî ji malbata wî re xwest.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî îro 26ê Berçîle di pêwendiyêke telefonî de, sersaxî li hunermend Zekeriya Ebdullah kir, ji ber koça dawî ya diya wî.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî pirse, sersaxî û hevxiyê xwe nîşan da û hêvî xwest ku Xwedê mezin giyana xwedêjêrazî bi bihuştê şad bike û sebir û aramiyê bide malbata wî.

Li hemberê jî, hunermend Zakariya Ebdullah spasî û pêzanîna xwe ji bo pêwendî û hevxiyê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê nîşan da.

Li Silêmaniyê êrişê bi dronan

Gundê Tûqeliyê yê qezaya Çemçamalê ya Silêmaniyê bi dronan hat bombebaran kirin.

Rêvebirê Nahiyeya Axcelê Hêmin Behcet ji Rûdawê re da zanîn ku îro derdora demjimêr 06:00 û demjimêr 08:00an gundê Tûqeliyê du caran bi dronan hatiye bombebaran kirin.

Hêmin Behcet got ku heta niha encamên êrişê diyar nebûne û lêkolînên hêzên ewlehiyê didomin.

Ev du sal in ku gundê Tûqeliyê ji ber bombebaranên Tirkîyeyê yên bi hinceta "hebûna PKKyê" hatiye valakirin.

Li aliyê din, heta niha PKK û Tirkîyeyê li ser vê êrişê ti daxuyanî nedane.

Êrişên Tirkîyeyê

Tirkîyeyê piştî ku 22 û 23yê Kanûna Pêşînê 12 leşkerên wê hatin kuştin (li gorî daxuyaniya Wezareta Parastinê ya Tirkîyeyê) êrişên xwe yên li başûr û rojavayê Kurdistanê zêde kirine.

Di van êrişên wê yên dawiyê yên li Rojavayê Kurdistanê de 8

kesan canê xwe ji dest da, 18 kes jî birîndar bûn.

Herwiha Tirkîye êrişî sazîyên sivîl jî dike û herî dawiyê li Qamişloyê çapxaneyek bombebaran kir.

Amerîka ji ber êrişên Tirkîyeyê yên li Rojavayê Kurdistanê "nîgeran" e û dixwaze "tundî demildest raweste."

Berdevkê Wezareta Karên Derve ya Amerîkayê li ser êrişên Tirkîyeyê, ji Tora Medyayî ya Rûdawê re got:

"Em ji ber van êrişên dawiyê yên li bakurê Sûriyeyê nîgeran in ku bûne sedema kuştin û birîndarîna sivîlan.

Herwiha êrişî binesaziya sivîl jî hatiye kirin."

Nûrî Çelîk

Ji bo ku hem rojeva Tirkîyê û hem jî rastîya Kurdistanîbûna Kerkûk û derewa Tirkmenan bê bincilîkirin, êrişê PKK û kujtina 12 leşkeran ji AKP û dewleta Tirk re bû dermanê ser birînê

Hişmendîya Netewî "bîrewerî û hezkirina millet û welêt" e. Hişmendîya netewî, "hest û hişmendîya girêdana bi netewê re ye". Ji bo xurtkirina hişmendîya netewî jî garantîya yekem ev e ku kûrbûna hişmendîya Kurd û Kurdîdayetîyê bê parastin û xwedî lê bê derketin. Ev kûrbûna hest û hişmendîyê tunebe, ne Kurd bi ser dikevin, ne jî digihên mafên xwe yên rewa. Hişmendîya netewî yekîti û hevgirtina li hember dijminên hundir û derve, hest û helwesta xwenaskirî ye. Kurdên ku xwedîyê hest û hişmendîya netewî ne divê bi Kurdbûna xwe, bi nasnameya xwe, bi ziman û hemû nîrxên xwe serbilind û şanaz be. Heger ev nebe, pêşeroja wî, pêşeroja millet û welatê wî di xeterê de ye.

Ji bo pêkhatina hişmendîya netewî pêwîstîya yekem ev e ku millet xwe nas bike û bi meşandina vê rêyê nasnameya xwe ya netewî

Kekûk û hestên netewî...

bibîne. Ji bo ku ew millet hebûna xwe bidomîne û li cîhanê rêz jê re bê girtin ev yek bi temamî pêwîst e. Miletêk dikare miletekî mezin be, lê bi naskirina xwe, bi hişmendîya xwe mezintir dibe.

Nasnameya neteweyî û hişmendîya netewî di esasê xwe de bi awayekî civakî tê avakirin û pêş dikeve. Piştî hilbijartinên Meclîsa Parêzgehên ku di 16-18 Kanûna borî de li 13 parêzgehên Iraqê, li Kerkûk û Mûsilê hatin kirin, carek din eşkere bû ku Kurd durrî hest û hişmendîya netewî ne. Tunebûn an jî kêmbûna hest û hişmendîya netewî, dibe sebeb ku cudayî, bêtafaqî, ezezi, malbatî û partîî derkevin pêş û berjewendîyên wan di ser berjewendîyên Kurd û Kurdistanê re bîn girtin.

Kerkûk cara pêşî di 2017an de bi destê xêrnexwaz û xwefiroşan ve hat firotin. Ev yek ji encamên tunebûna hişmendîya netewî bû. Di hilbijartinên 16-18ê Kanûna îsal de Kerkûk dîsa hat firotin û Kerkûk radestî Ereba û Turkmenan kirin. Ji ber ku Kurd ji hest hişmendîya netewî durr in, bi 4 lîsteyan ketin hilbijartinê û hêza xwe parçe kirin. Ev yek bû sedem ku desthilatdarîya Kerkûkê têkeve destê Ereba, Tirk û Farisan. Heger Kurd birastî xwedîyê hest û hişmendîyê netewî bûna, wê bi yek lîsteyê têketina hilbijartinê û Kerkûk ji destê Tirk, Ereba û Farisan derxistina. Lê nekirin. Berjewendîyên wan yên malbatî, eşîrî, îdeolojîk, olî û partîyîyê

zora hişmendîya netewî û berjewendîyên Kurd û Kurdistanê bir. Yanî, Kerkûk cara duyem hat firotin. Hem jî bi destê hemû hêz û partîyan.

Her çiqasî Kurdan li Kerkûkê 7 kursî bi dest xistibin jî, wê di rêvebirîyê de nebin xwedîyê bandorek mezin. Gotinên berpîrsên PDK û YNK tunebûna hest û hişmendîya netewî-Kurdistanî pir vekirî eşkere dikin. Di derbarê mijarê de Serokê Buroya Hilbijartinê ya YNK ya Kerkûk-Selahaddîn Elî Kelayî ji Rûdawê re got: "Kurd nikarin deng, pişk û çeperên xwe li Kerkûkê biparêzin". Taha Teyfur jî, ku wek çavdêrê PDKê beşdarî hilbijartinê bû, ji Rûdawê re got: "Mixabin me nikarî nêzîkatîyek Kurdistanî nîşan bidin. Lê belê Kurdan dikaribû bi vê hilbijartinê pêşerojek baştir ava bikin".

Yanî, gotinên min ne heqaret yan buxtan in, berpîrsên her du partîyan jî qebûl dikin ku hest û hişmendîya netewî-Kurdistanî bi wan re kême yan tune ye û ji ber vê jî li Kerkûkê bi ser neketine.

Şerê PKK ê sîparîşa cendekan..

Birastî êdî em hîn bûne. Ji ber ku ev lîzîtk, ev dek û dolab bi salan e tîz lîzîtk, êdî ji me re ecêb nayên.

Bala xwe bidinê, çî cara ku hikûmeta AKP yan jî dewleta Tirk dikeve tengasiyê, hew we dît PKK êrişî artêşa Tirk kir û çend cendek û tabût bi ser wan de şandin. Berî her hilbijartinê PKK û

artêşa Tirk bi awayekî şewir û mişewir li çend herêman şerê hev dikin û rojeva Tirkîyê diguherin. Di êrişê PKK a Xakurkê de (17ê Kanûna îsal) 12 leşkerên Tirk hatin kujtin (PKK dibêje 76-78). Ji hilbijartinan re çend meh mane, aboriya Tirkîyê pir xirab e û hemwelatîyên Tirkîyê ji AKP û siyaseta wê pir ne razî ye. Bi kujtina 12 leşkerên Tirk rojeva Tirkîyê dîsa hat guhertin û hestên netewperestîya Tirk dîsa hat vejandin. AKP û Erdogan ji niha de dest bi propagandaya şehîdan kir û di raya giştî de DEM partî û CHP wek hevkar û qatîlên 12 şehîdên xwe nîşan da. Xuyaye heta hilbijartinê wê ev propaganda ji AKP û şîrîkên wê re bibe xala sereke ya propagandayê, û ji bo ku CHP û DEM partîyê di nava gîrsa gel de riswa bikin, belkî çend êrişên din jî ji PKK bîn xwestin û çend cendek û tabûtên din jî bîn sîparîşkirin.

Alîyek din a êrişê PKK û guhertina rojevê jî bêguman hilbijartinên Kerkûk û Mûsilê ye. PDK li Mûsilê bû partîya duyem û di meclîsa Mûsilê de 4 kursî bi dest xist. Her çiqasî ne li gorî dilê me be jî, Kurdan li Kerkûkê 7 kursî bi dest xistin û Tirkmen di kêmanîyê de man. Dewleta Tirk ji sibê heta êvarî digot Kerkûk bajarê Tirkmenan e. Lê di hilbijartinê de Tirkmen tîk çûn û derewa dewleta Tirk di qirika wan de asê ma. Ji bo ku hem rojeva Tirkîyê û hem jî rastîya Kurdistanîbûna Kerkûk û derewa Tirkmenan bê bincilîkirin, êrişê PKK û kujtina 12 leşkeran ji

AKP û dewleta Tirk re bû dermanê ser birînê.

Îhtîmala sêyemîn jî şerê Hamas û Îsraîlê û provokasyonên dewleta Tirk e. Wek hûn zanin, Erdogan û hêzên dewleta Tirk hevalbendîya Hamas û Filistinîyan dikin û bi tundî êrişî Îsraîl û Netanyahu dikin. Êrişê PKK û kujtina 12 yan 78 leşkerên Tirk dibe ku tolhilnanek ji yên Amerîka û Îsraîlê be da ku peyamekê bidin Erdogan ku kiryarên ji bejna xwe dirêjtir neke. Ev tenê îhtîmalek e. Lê sedema guhertin û bincilîkirina rojev û pîrgirêkên Tirkîyê û Kerkûkê sedemên herî xurt in. Herweha êrişê PKK derfet û xwesteka ku dewleta Tirk zêdetir têkeve Başûrê Kurdistanê û hetta berê xwe bide Kerkûkê jî xurttir kir. Ji xwe armanca herdu alîyan jî ev e. Dagîrkirina Başûrê Kurdistanê, têkbirina destkeftîyên Herêma Kurdistanê û lawazkirina PDK û Barzanîyan.

Bi kurt û Kurmancî; herdu alî, ango PKK û dewleta Tirk bi şerêkî bi kontrol, bi şewir û mişewir hevdu temam dikin û çî cara ku ji pêwîstîyê dibînin, hevdu ji astengî û qeyranan xilas dikin. Vê êrişê gotinên Sekreterê Konseya Ewlekarîyê Org. Tuncer Kiliç carek din anî bîra min. org. General Kiliç digot, „ Ji bo me tekoşîna bi PKK re ne girîng e. Çunkî em bi PKK re şerêkî bi kontrol dimeşînin. Ji bo me ya girîng ev e ku em nehêlin li Başûr bi destê Barzanîyan Kurdistanê serbixwe bê avakirin. Me Barzanî di çavê Kurdên Bakur de reş kir, ji bo me ya girîng ev e.“

Cezayê neviya Şêx Saîd hat rakirin

Cezayê ku ji aliyê dadgehê ve bi îdiaya "propagandaya terorê" ji neviya Şêx Saîd Rûşen Firatre hatibû dayîn, hat betalkirin.

Dadgehê bi hinceta ku "propagandaya terorê kiriye" ji bo mehekê li ser medya civakî "parvekirina ala Tirkîyê" wek ceza dabû Rûşen Firat. Piştî bertek û nerazîbûnan dadgehê cezayê Rûşen Firat a ku li Erziromê dijî rakir.

Neviya Şêx Saîd Rûşen Firat, a ku li navçeya Xinis a Erziromê dijî, ji ber parvekirina ala HDP û ala Kurdîstanê bi hinceta "propagandaya terorê" li mala xwe hatibû binçavkirin. Firat, piştî îfadeya li midûriyeta polîsan sewqî dagweriyê hatibû kirin û ji alî Serdozgeriya Komarê ve bi daxwaza girtinê sewqî Dadgeha Cezayê Sulhê ya Xinisê bûbû.

Dadger biryar dabû ku Firat mehekê her roj li ser hesabên xwe yê medya civakî "ala Tirkîyê" parve bike.

Piştî vê biryarê Rûşen Firat bi şertê kontrola edlî hat berdan û mecbûr ma dest bi parvekirina wêneyê ala Tirkîyê bike.

Baroya Amedê daxuyand ku "biryara kontrola edlî û parvekirina wêneyên ala Tirkîyê di encama desteka hiqûqî ya baroya wan de hatiye rakirin".

Piştî ku encamên hilbijartinê hatin ragihandin çavên her kesî li ser Kerkûkê ne. Mijara vê hefteyê ya bernameya "Legel Renc"ê jî Kerkûk bû.

18ê mehê li Îraq û Kerkûkê hilbijartinên encûmenên parêzgehan hatin kirin.

Piştî sala 2005an cara ewil 18ê Kanûna Pêşînê li Kerkûkê hilbijartinên encûmenên parêzgehan hatin kirin.

Li gorî encaman, Partiya Demokrat a Kurdîstanê (PDK) 2 kursî û Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdîstanê (YNK) jî 5 kursî bi dest xistin.

Encûmena Parêzgeriya Kerkûkê tevî kursiyê ku kotaya Xiristiyanan e ji 16 kursiyan pêk tê û partiya ku bigihe 9 kursiyan dikare ji bo parêzgeriyê berbijêrekî destnîşan bike.

Heke partiyên Kurdan bi hinek partiyên din re li hev bikin û bigihin 9 kursiyan dikarin ji bo parêzgeriyê namzedekî diyar bikin lê vê carê jî divê partiyên mayî jî vî namzedî bipejirnin.

Nûner, siyasatmedar, kedkar, cotkar û rûspiyên Kerkûkê ev rewşa ku piştî hilbijartinan derketiye holê nixand û wan xwestekên xelkê anîn zimên.

"Xelkê Kurdîstanê yekîtiyê dixwaze"

Endamê Polîtîburoya Partiya Şiyuî ya Kurdîstanê Ebu Karwan da zanîn ku dê PDK û YNK ji bo parêzgeriya Kerkûkê "hevkar û hevaheng bin" û pê de çû:

"Hemû xelkê Kurdîstanê ji

Letîf Nêrweyî: YNKê ti xeta sor ji bo ti aliyekî nine

Berpîrsê Desteya Ragihandinê ya Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdîstanê (YNK) dibêje: "Parêzgarê Kerkûkê pişka Kurd e û emê dest bi danûstandinên xwe li gel hemû aliyên bikin û ti xeta me ya sor bo ti aliyekî nîne, ji ber siyaseta YNKê ya aştiyê, yekrêzî û pêkve jiyane ye.

Berpîrsê Desteya Ragihandinê ya Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdîstanê (YNK) Letîf Nêrweyî ragihand: "Me li navçeyên nakok serkeftineke baş bi dest xist. Ev serkeftina hemû kurdan e, ne tenê ya YNKê ye. Bi rêkeftina li gel aliyên din dê pêngav bîn avêtin ji bo avakirina rêveberiyê bergireh xizmetguzarî ku bê cudahî xizmeta hemû civakan bike wekû di Peyama Serok Bafil de hatiye ku rengdana Cepkegul be."

"Bêguman YNK piştî sersalê bernameya xwe heye û dê bi hemû aliyên siyasî û hemû pêkhateyan re dest bi danûstandinên bike. Rêbaza danûstandinên YNKê li parêzgehên nakok cuda ye ji ber ku me li her çar parêzgehên nakok bi ser keftine û li Kerkûkê jî em dixwazin li gor qebareya xwe beşdarî di avakirina rêveberiya bajaran de bikin." Letîf Nêrweyî got.

Berpîrsê Desteya Ragihandinê ya YNKê wiha got: "Lihevkerina navbera YNK û PDKê wê bibe sedema destkeftiyên baş ji bo Kurdan li Kerkûk û Nînowa, weke berê ji YNKê ti xeta sor ji bo ti aliyekî nîne."

Her wiha got: "Piştî referandomê li Kerkûkê rejîmek hebû ku tiştek ji bo bajêr nekir, lê di dema desthilatdariya Kurd de gelek xizmet ji bo bajêr hatin pêşkêşkirin û di hemû waran de pêşde çû, lê di dema desthilatdariya Ereban de li bajar ne wisa bû, xizmetguzarî nebû û tundî zêde bû."

Parêzgarê Kerkûkê para Kurdan e

Letîf Nêrweyî got: "Bêguman parêzgarê Kerkûkê dê para Kurdan be. Me ji Ereban û Tirkmenan re jî piştrast kir ku em desthilatê desteser nakin. Tiştê ku me heta niha bihîstî ew e ku alî amade ne ku bi YNKê re danûstandinên bikin û helwesta wan heta niha erênî ye. Siyaseta YNKê aştiyê, yekrêzî û pêkve jiyane û ewan jî vî siyaseta

pêşwazî dikin."

"Em hewl didin ku bigihin rêkeftineke siyasî û her kesê ku bixwaze îradeya xwe ferz bike, wê piştî poşman bibe û ev yek ji niha ve diyar bûye û em destwerdanê di kar û xebatên civakan de nakin. Nêrweyî got.

"YNK dê dest bi gera danûstandinên bi hêz û aliyên ku di hilbijartinan de li navçeyên nakok bi ser keftine re bide destpêkirin, em ji encamên hilbijartinê memnûn in. Dengdêrên me yê piştî kongreya pêncemîn e ku dengê xwe dan. Piştî kongreyê yek tîm, îrade û serokê me hene. Rêberiya me di nava gel de bû û gel jî baweriya xwe bi me anî, me serî li zimanekî tund negirt û me serkeftinek girîng bi dest xist." Nêrweyî got.

Kurd li Kerkûkê ji partiyên Kurdan çî dixwazin?

aliyên siyasî dixwaze ku yekgirtî û yekhelwest bin. Xelk dixwaze li Kerkûkê bi rêbazên berê tevnegerin.

Niha ji bo vekirina deriyên diyalogê barekî giran ketiye ser milên aliyên siyasî.

Divê berê Kurd di nav xwe de li hev bikin çimkî heta niha jî PDK û YNK nakok in.

Ez bi berpîrsên her du partiyên re jî axivîme, her du alî jî dibêjin divê ji bo Parêzgeriya Kerkûkê hevahengiyê bikin û alikariyê bidin hevdu.

Divê Kurd bi wan aliyên re hevpaymaniyê bikin ku baweriya wan bi mafên gelê Kurd û kurdistanîbûna wan herêmên binîqaş heye."

Madeya 140î: Kurd têk çûn Şîrovekarê Siyasî Ehmed Ezîz amaje bi rola PDK û YNKyê da û got:

"Kurdan di van hilbijartinan de tiştê ku ji destê wan hat kir. Niha dor gihişt PDK û YNKyê.

Nûnertiya Kurdan, beriya 16ê Çiriya Pêşînê li Kerkûk û Bexdayê di mijara bicixkirina Madeya 140î de têk çû. Ji ber vî yekê lazim e vî carê siyaseta xwe bi awayekî berfireh binirxînin.

Ehmed Ezîz bi bîr anî, "Dibe ku Kurd di mijara parêzgeriya Kerkûkê de jî wekî mijara Madeya 140î rûbirûyî pirsgerîkan bibin" û berdewam kir:

"Li Bexdayê nûnertiya Kurd û Tirkmenan gelekî bi hêz e.

Siyaseta ku li Kerkûkê û herêmên nakok tê şopandin her du jî mexdûr kirine.

Heke Kurd û Tirkmen li Kerkûk û Baxdayê bi hev re bixebitin dikarin beşeke mezîna a Madeya 140î bi cih bikin."

"Li Kerkûkê heta niha jî "Terîb" didome"

Cotkarê ji Sergeranê Mihemed Emîn li ser rewşa Kurdan a li Kerkûkê got:

"Heta niha jî li herêma me rewşeke kambax heye, siyaseta Terîbê (Erebkirin) berewam dike. Heftaya borî me xwest em ji bo bibîranîna Enfalê merasîmekê li dar bixin lê hêzên leşkerî em asteng kirin.

Divê di navbera nûnerên Kurd û Tirkmenan de hevahengî hebe da ku karibin mafên Kurd û Tirkmenan biparêzin.

Cotkarê ji gundê Topzawayê Sati Nasîh jî bi bîr anî ku hêzên Îraqê beriya hilbijartinê bi rojekê êrişî cotkarên Kurd kiriye û bi qundaxa tivingan li wan daye.

"Berpîrsên ku li Kerkûkê zilmê qebûl nakin dişînin dadgehê"

Rêvebirê Nahiyeya Leylanê Mehmûd Weys, da zanîn ku wî destûr nedaye Terîbê û got:

"Ji ber ku min zilm qebûl nekiriye heta niha 14 caran giliyê min hatiye kirin. Wan erîşî min kiriye û ez birîndar kirime.

Ji ber ku min zilm qebûl nekiriye û rê nedaye Ereban

hawirde ev hemû hatine kirin. Wan niha dest daniye ser du xaniyên min ên li Kerkûkê.

Min heta niha 13 hezar donim zevî li Kurd û Tirkmenan vegehandiye, min rê nedaye ku yek Erebe hawirde jî li Leylanê bi cih bibe."

"Kurd û Tirkmen mecbûr in li Kerkûkê bi hev re bixebitin"

Mehmûd Weys diyar kir ku gundên Leylanê dibin ser Kerkûk û Qerehencîrê û ji 63 gundên Leylanê niha 52 mane.

Mehmûd Weysê ku bixwe jî Tirkmen e da zanîn, "Ji ber ku em xwediyên heman çarenivîsê ne û li vî bajarî zilm li me hatiye kirin Kurd û Tirkmen mecbûr in li Kerkûkê bi hev re bixebitin."

Rayedarê YNKyê Mela Hesen destnîşan kir ku ji bo çareseriyê zeviyên li Kerkûkê divê Madeya 140î were tetbîqkirin û got:

"Tiştê ku li beramberî cotkarên Kurd û Tirkmen tê

kirin binpêkirina destûrê ye. Divê Serokkomarê Îraqê ku parêzvanê destûrê ye li hemberî vî yekê bêdeng nemîne.

Piştî 16ê Çiriya Pêşînê li Kerkûkê desthilata leşkerî û îdarî ya Kurdan nemaye. Niha madem ev kursî bi destê Kurdan ketine divê bi Tirkmenan re danûstandinên bikin çimkî wekî me zilm li wan jî hatiye kirin."

Parêzgeriya Kerkûkê ji 2005an heta 2017an di destê YNKyê de bû.

Piştî referandûma serxwebûna Başûrê Kurdîstanê, hêzên Îraqê ketin Kerkûkê û parêzgeriya bajêr jî ji destê Kurdan çû.

Niha parêzgeriya Kerkûkê bi wekaletê di destê Rakan Seîd Cibûrî de ye.

Mela Hesen da zanîn nabe ku careke din Rakan Seîd Cibûrî bibe parêzgar, "Çimkî tiştên ku Sedam negihişt bike ew dike."

Hikûmeta Herêma Kurdistanê: Demîrtaş: Kurd dê di derfeta yekem de dewleta xwe ava bikin

Li Herêma Kurdistanê ti baregehên Îsraîlê nînin

Hikûmeta Herêma Kurdistanê ragihand ku nûçeyên derbarê hebûna baregehên Îsraîlê li Herêma Kurdistanê ne rast in.

Hikûmeta Herêma Kurdistanê bersiva nûçeyê komên çekdar da ku wan wekî "hêzên neqanûnî" bi nav dike.

Hikûmeta Herêma Kurdistanê di daxuyaniya xwe de got:

"Hêzeke neyasayî îdia kir ku wan bi rêya dro- nan baregeheke Îsraîlê yê li Hewlêrê bombe- baran kiriye. Ev nûçeya grûp û hêzên neyasayî bêbingeh û dûrî rastiyê ne û ti binke û baregehên Îsraîlê li Herêma Kurdistanê nînin.

Armanckirina Hewlêrê ya her carê bi hincetekê tenê tevliheviya serê van koman nîşan dide û karekî tirsonek û terorîstî ye."

Li gorî Wezareta Parastinê ya Amerîkayê, komên çekdar ên nêzîkî Îranê ji 17ê Çiriya Pêşînê ji şerê Îsraîlê û Hemaşê heta niha zêdetirî 100 caran êrişî hêzên Amerîkayê yên li Iraq û Sûriyeyê kirine.

Ev grûp her carê ji bo êrişên xwe hincetên wekî hebûna baregehên Amerîka û Îsraîlê nîşan didin lê Hikûmeta Herêma Kurdistanê hebûna baregehên Îsraîlê li Herêma Kurdistanê red dike.

Hevserokê berê yê Partiya Demokratîk a Gelan (HDP) Selahattîn Demîrtaş di parastina xwe ya Doza Kobaniyê de got, "Kurd dê di derfeta yekem de dewleta xwe ava bikin. Wê demê kî dikare ji wan re bibêje xayîn?"

Rûniştina Doza Kobaniyê li Kampusa Girtîgeha Sîncanê ya Enqereyê berdewam bû.

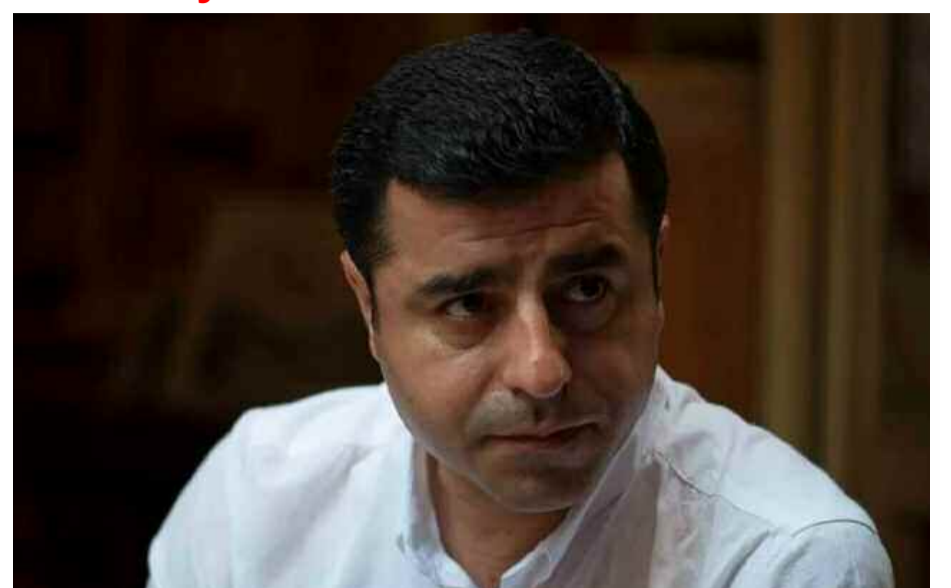
Hevserokên berê yên Partiya Demokratîk a Gelan (HDP) Selahattîn Demîrtaş û Fîgen Yuksekdag û 18 jê girtî bi giştî 108 endam û alîgirên wê partiyê tê de tînin darizandin.

Hevserokê berê yê HDPyê Selahattîn Demîrtaş ji Girtîgeha Edîrneyê bi rêya Sîstem Deng û Reng (SEGBÎS) beşdarî dozê bû û parastina xwe kir.

Demîrtaş ji bilî parastina xwe derbarê Pîrsa Kurd, helwesta Tirkîyeyê ya li hemberî Kurdan û çend mijarên din de jî axivî.

Selahattîn Demîrtaş ragihand, piştî ku rêveberiya Osmanîyan dest bi destwerdana di statûya xweseriyê ya Eyaleta Kurdistanê de kir ji wê demê ve Pîrsa Kurd li erdnîgariya Kurdan berdewam dike û got:

"Eger hûn ji min bipirsîn, Pîrsa Kurd sala 1071ê dest pê kir. Ev hezar sal in em tînin xapandin. Li welatê wan qet mafê xwe rêveber-

inê ji bo Kurdan nehatiye dayîn."

"Kurdan biryara xwe daye"

Hevserokê berê yê HDPyê amaje bi helwesta Kurdan a li hemberî Pîrsa Kurd jî da û got:

"Kurdan biryara xwe daye. Wan got, rêbaza me ya çareseriyê ev e. Niha divê Komara Tirkîyeyê biryarekê bide."

Hevserokê berê yê HDPyê Selahattîn Demîrtaş di berde- wamiya axaftina xwe de got:

"Eger hûn bifikirin ku tiştê salên 1915an bi serê Ermenan de hatiye bi serê Kurdan de jî bînin vê qet ji eqlê xwe derbas nekin.

Take tiştê ku divê were kirin aştî ye. Tirkîye bila Kurdistanê Sûriyeyê bombebaran bike, li

navxwe rê bide helwestên ku qirkirinê ferz dîkin û siya- setmedaran bigire. Kurd dê çi bikin? Dê di derfeta yekem de dewleta xwe ava bikin. Wê demê kî dikare ji wan re bibêje xayîn?"

Gelo ne heyf e ji ber nerîna ku dibêje tenê bila Kurd dayika xwe nebîne Tirkîye ber bi karesatê ve diçe."

Selahattîn Demîrtaş bi hinceta "endamtî û propagandaya rêx- istinê" ji 4ê Çiriya Pêşîna 2016an ve di çarçoveya Doza Kobaniyê de li Girtîgeha Edîrneyê girtî ye.

Tevî biryara azadkirinê ya Dadgeha Mafên Mirovan a Ewro- payê ew nayê berdan û proseya darizandina wî berdewam e.

PWK: Divê dawî li şerî, operasyonên leşkerî, şidetê û çalakîyên çekdarî bê anîn

Em bangî Dewleta Tirkîyeyê dîkin ku dev ji vî sîyaseta xwe ya beyhûde ya li dijî Kurdan berde; demildest dawî li van êrişên xwe yên li Rojavayê Kurdistanê yên li ser sivilan û li ser cîh û warên jîyanê berdin. Herweha dawî li êrişîn xwe yên li ser Başûrê Kurdistanê bînin.

PKKyê 23yê Çileyayê Pêşîna 2023yê de, li Başûrê Kurdistanê êrişeke çek- darî bir ser leşkerên Dewleta Tirkîyeyê. Ji aliyê Dewleta Tirkîyeyê hate ragehandin ku di encama vê êrişê de 12 leşkerên Dewlet Tirkîyeyê canê xwe ji dest dane.

Piştî vê êrişê PKKyê, Dewleta Tirkîyeyê, wek gelek caran, ev êrişê jî kir behane û li dijî Rojava û Başûrê Kurdistanê êrişeke leşkerî destpê kir. Bi taybetî li Rojavayê Kurdistanê êrişeke gelekî berfireh bir ser cîh û warên sivilan; navendên av û elektrîkê û bingehên neftê. Di encama van êrişan de heta niha gelek sivilan jîyana xwe ji dest dane, zerareke mezin gihîştîye navendên pêwîstiyên jîyana gel.

Gelek balkêşe ku, di serî de serokkomar û tevaya dezgehên Dewleta Tirk, kiryarên Îsraîlê yên dijî Hemaşê bi hinceta kuştina sivilan û rûxandina cîh û warên pêdiviyên jîyanê protesto dîkin, lê di heman wextê de bi bahaneya dijî PKKyê, li Başûr û Rojavayê Kurdistanê êrişan dibe ser cîh û warên sivilan û navendên pêdiviyên jîyanê hedef digre.

Êrişê PKKyê ya li Başûrê Kurdis- tanê, di encamê de xizmet ji wê yekê kirîye ku, Dewleta Tirkîyeyê bikaribe stratejî û plana xwe ya li dijî Başûr û Rojavayê Kurdistanê bicîh bîne û

dîyar dibe ku PKK dê di wê sîyaseta xwe ya şidetê, ya şaş û zerarê dide miletê Kurd, dide gelê me yê li her çar perçeyên Kurdistanê de bi îrsar e.

Em bangî Dewleta Tirkîyeyê dîkin ku dev ji vî sîyaseta xwe ya beyhûde ya li dijî Kurdan berde; demildest dawî li van êrişên xwe yên li Rojavayê Kurdistanê yên li ser sivilan û li ser cîh û warên jîyanê berdin. Herweha dawî li êrişîn xwe yên li ser Başûrê Kurdis- tanê bînin.

Em bangî Dewleta Tirkîyeyê dîkin ku ji bo hemû pîrsgirêkên heyî bi rêya dîyalogê û aştîyane bîne çareser kirin, li gel hemû partiyên kurdan ên li Bakurê Kurdistanê, li gel Rêveberiya Dewleta Federe ya Başûrê Kurdis- tanê, li gel hemû aliyên kurdan ên li Rojavayê Kurdistanê rûnin û gavên pêwîst bavêjin.

Em bangî hemû partiyên sîyasî, dezgehên sivil û kesayetên civakî yên li Bakurê Kurdistanê dîkin ku ji bo PKK dawî li hemû çalakî û kiryarên xwe yên ku zerarê didin gelê me bîne; ji bo Dewleta Tirkîyeyê dawî li sîyaseta xwe ya li dijî miletê Kurd û pêkhatiyên Kurdis- tanê bîne; dawî li operasyonên xwe yên leşkerî, şer, serdestkirin û

kuştinên li Bakur, Rojava û Başûrê Kurdistanê bîne; em bi yek dengî li himberî van şaşîyan destên xwe bidin hev û helwestek hevbeş bigirin.

Ev şer û çalakîyên çekdarî yên heyî ne di berjewendîya miletê Kurd, miletê Tirk, xelkên Kurdistanê û xelkên Tirkîyeyê de ye. Loma jî em li dijî vî şerî, çalakîyên çekdarî û van êrişên li ser navend û wargehên sivil û xelkên sivil in. Em naxwazin êdî zêdetir zarokên kurdan, tirkan û hemû pêkhatiyên li Kurdistanê û Tirkîyeyê bîne kuştin.

Em bangî hemû ronakbîr, malbat, sîyasatmedar, dezgehên sivil û pêşeyî, kesayetên civakî yên Tirkîyeyê yên ku ji şerî, zilmê, nehe- qîyê, asîmîlasyonê re, ji sîyaseta li dijî kurdan re dibêjin "na" dîkin; werin bi gelê Kurdistanê re li himberî şerî û çalakîyên çekdarî dengê xwe bilind bikin.

Cîhê fikir û gumana ye ku, Netewên Yekbûyî, Yekitîya Ewropayê, Emerîka, Rûsya û dewletên mezin, çavên xwe ji van êrişên Dewleta Tirkîyeyê yên li ser gelê Rojavayê Kurdis- tanê digrin.

Em bangî Netewên Yekbûyî, Yek- itîya Ewropayê, Emerîka, Rûsya, Fransa û dewletên mezin dîkin da ku li himberî êrişên Dewleta Tirkîyeyê yên li ser xelkê sivil û li ser navendên jîyanê helwestê bigirin û ji bo rê li ber van êrişan bê girtin gavên pêwîst bavêjin.

PKK ji şer, operasyonên leşkerî û şidetê re dibêjin "na"; ji çareserîya sîyasî re dibêjin "erê".

Divê ji bo çareserîya pîrsgirêkan rêya dîyalogê, rê û rêbazên meşrû esas bîne girtin.

Tirkîyeyê 14 saziyên xizmetguzariyê yên sivil kirin armanc

Êrişên Tirkîyeyê yên li dijî jêrxaneya Rojavayê Kurdistanê zerereke mezin gihandine xizmetguzariyê.

Tirkîye ev çend car in binesazî û saziyên xizmetguzariyê yên li Rojavayê Kurdistanê dîkin hedef. Firokeyên şer ên Tirkîyeyê li nav bajarê Qamişlo û der- dorê zêdeyî 10 saziyên xizmetguzariyê kirin armanc û di encamê de ji kar ketin. Bi gotina berpîrsên Rêveberiya Xweser, ji ber bombebaranana firokeyên Tirkîyeyî bi sed hezaran xelkê navçeyê ji xizmet- guzariyan bêpar mane û bi milyon dolar jî zerer dîtine.

Nîştêcîhê Qamişloyê Ehmed Mihemed got "Firokeyên Tirkîyeya dagîrker cihên sivil û saziyên xizmet- guzariyê bombebaran dîkin.

Çapxaneyêke sivil, navendeke êmê ajelan, aşekî xwecîhî û santraleke elek- trîkê ku hemû jî sivil di wan de kar dîkin, kirine armanc.

Hemû ev sazî ne serbazî ne, tenê xizmetê pêşkêşî sivilan dîkin."

Li gorî Rêveberiya Xweser di heman demê de firokeyên şer ên Tirkîye 8 saziyên xizmetguzariyê li navçeyên Kobanî, Amûdê û Tirbe Sipiyê yên Rojavayê Kurdistanê kirin armanc û di encamê de 8 kesên canê xwe ji dest da û 13 kesên din jî birîndar bûne.

Şaxewan Ebdula daxwaza destpêkirina danûstandinan ji bo danana parêzgerê Kurd ji bo Kerkûkê dike

Di derheqa bidawîhatina hejmartina dengên taybet di hilbijartinên civatên parêzgehan de, Cîgirê Serokê Perlemana Îraqê di peyamekê de daxwazê ji tîma Kurdî dike ku bi zûtirîn dem ji bo danana kesekê dilsoz ê Kurd ji bo postê parêzgerê Kerkûkê bi pêkhatên din re dest bi danûstandinan bike.

Duh (Yekşem, 24ê Berçileyay 2023ê) Cîgirê Serokê Perlemana Îraqê Şaxewan Ebdula ragehand, "Îro piştî bidawîhatina cudakirin û hej-

martina dengên taybet li tevaya parêzgehên Îraqê, ez dixwazim rabigehînim ku dawî car kursiyên Kurdan ji bo hilbijartinên civatên parêzgehan li deverên derveyî Herêma Kurdistanê wekî pêdivî û li astê xwesteka xelkê Kurdistanê bi giştî û Kurdistanîyên wan deveran bi taybetî nebûn". Şaxewan Ebdula amaje da, "Sedema wê hunerî be yan mijara rêkxistinê be yan jî xemsarî be, tevî ku piştî 2005ê ev cara yekê ye Kurd ji nîva kursiyên Kerkûkê kêmtir dibin, lê ya giring ew e

ku Kurdan karî wekî pêkhat piraniya kursiyên civata parêzgehê bibin û li rêza yekê bimînin".

Di pareka din a peyama xwe de Şaxewan Ebdula daxwaz kir, "Bi zûtirîn dem tîma Kurdan ji bo danûstandinan bi pêkhatên din re ji bo danana kesekê dilsoz ê Kurd wekî parêzgerê Kerkûkê û postên din ên giring li Mûsilê û bajarên din dest bi karî bikin û bernamêyeka baş a tevalî ji bo wan deveran dabînin û bi pêkhatên din re danûstandinan bikin. Cîgirê Serokê Perlemana Îraqê spasiya welatîyên Kerkûkê û tevaya deverên derveyî îdareya Herêma Kurdistanê kir ku dengê xwe ji bo parastina nasnameya wan deveran da.

Di derheqa kêmbûna dengên Şaxewan Ebdula hêvî kir ku hemî aliyên mifa ji xeletiyên xwe wergirtibe û nivîsiye, "Sedema kêmbûna dengên Kurdan jî her kes û aliyek be, dê sizayên xwe yê partatî û qanûnî werbigire".

Roja Sêşemê, 19ê Berçileyay 2023ê, Komisyona Bala ya Serbixwe ya Hilbijartinên Îraqê encamên berahiyê yê civatên parêzgehan ragehandin û li Kerkûkê aliyên Kurdî piraniya dengên wergirtin.

Mazlûm Ebdî: Ti pêwendiya me bi êrişên PKKyê re nîne

Fermendarê Giştî yê Hêzên Sûriyeyê Demokratîk (HSD) Mazlûm Ebdî got ku PKK li Sûriyeyê nîne û ti pêwendiya wan bi êrişên PKKyê yê li Başûrê Kurdistanê re nîne.

Herwiha Mazlûm Ebdî ragihand ku Tîrkiye bi berdewamî êrişî Rojavayê Kurdistanê dike lê Amerîka ji bo rawestandina wan êrişan guvaşên pêwîst nake.

Fermendarê Giştî yê Hêzên Sûriyeyê Demokratîk (HSD) Mazlûm Ebdî di hevpeyvîneke bi kanala Hadathêya Erebi re de tekez kir ku Tîrkiye dixwaze aramiya herêmê têk bibe û got:

"Armanca sereke ya Tîrkiyeyê ji êrişên xwe astengkirina projeya Rêveberiya Xweser a Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ye.

Armanca dewleta Tirk ew e ku derfetên pêşketina aboriyê bike hedef û gel koçber bike."

"Pêwendiya me bi êrişên PKKyê re nîne"

Fermendarê HSDyê Ebdî herwiha tekez kir ku PKK li Sûriyeyê nîne û ti pêwendiya wan jî bi êrişên PKKyê yê li Başûrê Kurdistanê re nîne.

Mezlûm Ebdî derbarê pêwendiyên Rêveberiya Xweser ên bi Hikûmeta Sûriyeyê re got:

"Divê Hikûmeta Sûriyeyê zanibe alternatîva çareseriyaya siyasî Girêbesta Civakî ye.

Peymana Civakî ne ji bo cudabûna ji Sûriyeyê ye, tenê ji bo birêvebirina herêmên me hatiye danîn." Li aliyê din, Ebdî bal kişand ser wê yekê ku hêzên Tîrkiyeyê 4 sal in bê navber êrişî herêmê dikin û wiha pê de çû:

"Tîrkiye bi berdewamî pirsgirêkên xwe yê navxweyî vediguhêze derve."

"Me ji Amerîkayê xwest ku êrişên Tîrkiyeyê rawestîne"

Ebdî herwiha da zanîn ku li ser êrişên Tîrkiyeyê bi Amerîkayê re pêwendiya wan heye û wiha axivî:

"Me bi Amerîkayê re pêwendî danî û me ji wan xwest zextê li Tîrkiyeyê bikin da ku êrişên xwe rawestîne.

Bêdengiya navneteweyî ya li hemberî êrişan hîn zêdetir cesaretê dide Tîrkiyeyê.

Me ji Amerîkayê re ragihand ku ew êriş bandoreke çawa li şerê li dijî DAIŞê dikin."

Ji 23 heta 27ê Kanûna Pêşîna 2023yan, balafirên Tîrkiyeyê, nexweşxane, çapxane, navendên pîşesaziyê, kargehên zeytûnan, santralên petrol û elektrîkê û gelek deverên sivil ên li Rojavayê Kurdistanê bombebaran kirin û ew der ji kar ketin.

Herwiha di wan êrişan de 8 kes canê xwe ji dest da 18 kes jî birîndar bûn.

Serokê PSDKyê: Dê di destnîşankirina parêzgarê nû yê Kerkûkê de rola Tîrkiyeyê hebe

Sekreterê Giştî yê Partiya Sosyalîst Demokratîk Kurdistanê (PSDK) Mihemed Hecî Mehmûd li ser encamên hilbijartinê Kerkûkê nixandinên girîng kirin.

Hecî Mehmûd bal kişand ser dengên ku Tirkmen û Ereben Sunî wergirtine û got, "Di destnîşankirina parêzgarê nû yê Kerkûkê de dê rola Tîrkiyeyê ji ya Îranê zêdetir be."

18ê mehê li parêzgehên Îraqê û Kerkûkê hilbijartinên encûmenên parêzgehan hatin kirin.

Piştî ku encamên hilbijartinê hatin ragihandin çavên her kesî li ser Kerkûkê ne.

Sekreterê Giştî yê PSDKyê Mihemed Hecî Mehmûd bû mêvanê Rûdawê û hilbijartinên Kerkûkê nixand.

Hecî Mehmûd diyar kir ku encamên hilbijartinê "wekî ku Kurd jê ditirsyan" derket û got, "Li Kerkûkê û parêzgehên din, cara yekem e Kurdan ewqas kêmtir kursî û deng bidest xistin. Ev ji ber xemsariya Kurdan bû."

"Bexda bi zanebûn hilbijartinan paş xist"

Hecî Mehmûd sedemên wê wiha şîrove kirin:

"Sedema wê ya yekemîn ew e ku Bexdayê hilbijartinên Kerkûkê bi zanebûn taloq kirin.

Kurdan ji sala 2003yan heta 2017an Kerkûkê bi rê ve bir lê diyare ku di vê pêvajoyê de baş bi rê ve nebirine.

Paşê Bexdayê hilbijartinê taloq kir, da ku Kurdan bi temamî ji rêveberiya Kerkûkê îzole bike.

Piştî ku Kurdan ji rêveberiyên îdarî, ewlehî û yê din ên burokratik îzole kirin, hilbijartinê dan destpêkirin. Armanca wan ev bû û vê jî kirin."

"Kurd bê plan û bernamê beşdarî hilbijartinê bûn"

Hecî Mehmûd sedemên din ên wendakirina dengên wiha diyar kir:

"Du sedemên din hene. Ev jî nakokiyên di navbera partiyên Kurd de û siyaseta tund a Erebkirina bajêr in.

Lê sedema sereke jî xemsariya Kur-

dan bû. Ji van encaman ew bi xwe berpîrsyar in.

Kurd vê carê bê plan û bernamê beşdarî hilbijartinên encûmenên parêzgehan bûn.

Ev jî bû sedem ku Kurd li Nînowa û Kerkûkê kursiyên xwe winda bikin.

Li Xaneqînê, wekî nûnerê Kurdan Erebeke hate hilbijartin. Bi rastî ev heqareta herî mezin e li Kurdan hatiye kirin."

"Dibe ku parêzgarî di berjewendiyaya Kurdan de bê hilbijarin"

Piştî ku encamên hilbijartinê hatin ragihandin çavên her kesî li ser Kerkûkê ne.

Hilbijartinên parêzgarî û rêveberiya parlamentoyê bûne cihê mereqê.

Hecî Mehmûd li ser mijarê got:

"Li Kerkûkê gelek partî bi hev re hevrikiyê dikin.

Tîrkiye jî yek ji serkeftiyên hilbijartinên vê carê ye, ji ber ku Ereben Sunî û Tirkmen di hejmareke diyar de deng wergirtin.

Li aliyê din Îran bi ser neket. Di hilbijartinên parêzgarîyê de, dê rola Tîrkiyeyê hebe. Îhtîmal heye ku hilbijartina parêzgarîyê di berjewendiyên Kurdan de be.

Bi gotineke din, eger yek ji wan aliyên ku ji Şîe û Ereben Sunî û Tirkmenên nêzîkî Îran û Tîrkiyê pêk tî, Kur-

dan qebûl neke, dibe ku ya din li dijî wê derve."

Hecî Mehmûd diyar kir ku partiya wan jî di hilbijartinan de deng winda kirine û got:

"Beriya niha li Xaneqînê ji hezarî zêdetir û li Kerkûkê jî 7 hezarî zêdetir dengên me hebûn lê di van hilbijartinan de dengên me kêmtir bûn.

Ji ber van encaman em kesî tewanbar nakin, em xwe sûcdar dikin."

Hilbijartinên Kerkûkê

18ê Kanûna Pêşîna, li Îraqê piştî sala 2013an û li Kerkûkê jî piştî sala 2005an hilbijartinên encûmenên parêzgehan hatin kirin.

Kurd li Kerkûkê bi 5 listeyên cuda beşdarî hilbijartinan bûn, YNKyê 5 û PDKyê 2 kursî standin.

Niha ji bo destnîşankirina parêzgarîyê ew partiyên Kurdan bigihin hev û bi hinek aliyên din re jî tifaqê bikin da ku karibin parêzgarîyaya Kerkûkê bistînin.

Parêzgarîyaya Kerkûkê ji 2005an heta 2017an di destê YNKyê de bû.

Piştî referandûma serwebûna Başûrê Kurdistanê, hêzên Îraqê ketin Kerkûkê û parêzgarîyaya bajêr jî ji destê Kurdan çû.

Niha parêzgarîyaya Kerkûkê bi wekaletê di destê Rakan Seîd Cibûrf de ye.

Ji bona mixalefeta neteweyî modelek nû pêwîst e...

İbrahim GUÇLU

PKK, li gelek bajaran ji karbidestên Kurdistanê gelek kes kûştin, ji gel gelek kes jûştin, li bajaran tevlihevî çêkirin, di nav eşîretan de şer derxistin..

Nêrînên min yê di derbarê mixalefeteke xurt ya neteweyî de hîç şik tune ye ku di derbarê Bakûrê Kurdistanê de ye. Ez baş dizaim ku pisgirêke mixalefetê li Rojavayê Kurdistanê û li Rohelata Kurdistanê jî heye. Lê di ew du beşên Kurdistanê de mixalefeteke xurt ya neteweyî divê ji aliyê partî û rêxistinên û kurdperwerên wan beşan bê çareser kirin.

Neteweya kurd li Tirkîyeyê ji hemû mafên xwe bê par e. Mafên neteweyî 100 sale ku ji aliyê Dewleta Kemalîst ya Tirk ve hatine xesip kirin. Kurdistan hatiye îşxal û îlxak kirin. Kurd, li welatê xwe Kurdistanê ne desthilatdar in jî. Qedera neteweya me kurd bi neteweya Tirk re girêdayî ye. Yanî qedera me ji aliyê me de ne, ji aliyê neteweya Tirk ve tê tespît û tayin kirin.

Li Kurdistanê ji sistema klasîk ya kolonyalîst xirabtir sistemê heye. Lewra tê zanîn ku di sistema klasîk yê kolonyalîst de hebûna neteweyan nayê înkâr kirin. Hêjayiyên neteweyî nayê qedexê kirin. Neteweyên bindest dikarin hêjayiyên xwe bi kar bînin û pêşve bibin.

Di sistema kolonyalîst ya Dewleta Tirk de neteweya kurd û welatê wan Kurdistan tune tê qebûl kirin. Ziman û çanda wan qedexê ye û tune tê qebûl kirin.

Dîsa di sistemê klasîk yê kolonyalîst de neteweyên bindest mafên xwe bi riyêke aşîf û demokratîk û heq-hiqûq û edaletê de dikarin bînin ser zimên, ji desthilatdaran mafên xwe daxwaz bikin. Hezar mixabin

daxwazên neteweya kurd bi qetfaman bersîv bûn. Bi sedhezaran kurd hatin kûştin. Kurdistan ji bona ku ji kurdan vala bibe sirgûneke kîtlewî pêk anîn. Serokên Kurdan bi tevayî kûştin.

Dewleta Tirk ya kolonyalîst ji bona xwe vê sîstemê bidomîne li hemberî Tevergera Neteweyî ya Bakûrê Kurdistanê wek apareteke xwe û wek rêxistînek kont-gerîllayê PKK jî ava kir. Bi hev re di nav pêvajoyekê de Tevergera Neteweyî ya Kurdistanê tasfiye kirin.

Tasfiyekirina Tevergera Neteweyî ya Bakûrê Kurdistanê di çend qonaxan re derbas bû.

Qonaxa yekemîn: Di navbeyaya salên 1975-80yî de bû. Devlet bi xwe êrîşî kurdan Tevergera Neteweyî ya kurd kirin, ew ji bona xwe bes nedît, PKK li ser navê kurdan rêxist, bi destê PKKê jî ji bona ku Tevergera Neteweyî

ya Kurd tasfiye bibe, êrîş da kirin. PKK, li gelek bajaran ji karbidestên Kurdistanê gelek kes kûştin, ji gel gelek kes jûştin, li bajaran tevlihevî çêkirin, di nav eşîretan de şer derxistin. Bi hezaran kurd û kurdperwer kûştin. Êrîşî hemû rêxistinê Kurdistanê kirin.

Lê dîsa jî Dewletê û PKKê bi hev re nikarî Tevergera Neteweyî ya Kurd, partî û rêxistinên Kurdistanê tasfiye bikin.

Qonaxa duyemîn: Pişt re jî di dewletê elita Kemalîst plana xwe ya duyemîn xistin jiyana. Bi êrîşên PKKê û rêxistinên terorîst û radîqal darbeya leşkerî amade kirin. Di 12ê Îlona 1980yî de darbeya leşkerî pêk anîn. Bi Darbeya leşkerî ya kolonyalîst-faşîst 12ê Îlona 1980 yî dest pê kirin Tevergera Neteweyî ya Kurdistanê û rêxistinên Kurdistanê tasfiye bike.

Darbeya Leşkerî di karê xwe de ji sedî 50-60î serkeftî bû.

Lê dîsa jî Tevergera Neteweyî ya Kurd û rêxistinên Kurdistanê bi tevayî nikarin tasfiye bikin.

Qonaxa seyemîn: Rêxistin û partiyên Kurdistanê piştî salên 1980yî ji bona Tevergera Kurd ya Neteweyî xurtir bibe, hewildaneke xurt nîşan dan. Di ev hewildanan pêşketineke baş jî hat rojevê.

Hezar mixabin piştî şerê çekdarî ya PKKê (1984), tasfiye Tevergera Neteweyî ya Kurd bi awayekî bi tevayî tasfiye bû. Şerê çekdarî hemû kesên mixalîf yê kurd û kurdperwer her çiqas dizanîn ku PKKê rêxistîneke paqij nîne jî, ji PKKê re bûn piştgir. Ji rêxistinên Kurdistanê dev berdan. Ew bû tasfiyeke bingehî.

Merhelaya em tede dijîn, li Bakûrê Kurdistan Tevergera Neteweyî ya

Kurd tune ye. Potansiyela heyî vê yekê terfî nake. Li Bakûrê Kurdistanê gurubên siyasî hene. Beşekî wan jî, ji xwe re dibêjin partî. Potansiyeleke neteweyî û kurdperwer ya kesayetî heye.

Li hemberî me jî dewleteke xurt û aparata wan PKKê heye.

Li hemberî Dewletê û PKKê, potansiyela heyî, mixalefeteke û tekoşîneke rizgarî û serxwebûnê nikare bimeşîne.

Hîç şik tune ye pirsê neteweya kurd jî dewletê ava kirine. Ji bona dewlete Kurdistanê ava bibe, divê hêzeke xurt hebe. Ew hêza pir reng be.

Loma jî divê di vê merheleyê de modeleke mixalefetê ya nû bê dîtin, ku guhertinê jî, reforman jî, bi xwe re bîne. Bibe modeleke nû ya rêxistinî.

Diyarbakîr, 30. 12. 2023

Li Diyarbakîrê bûyera hatinçûnê de 3 kes mirin û 4 jî birîndar bûn

LDiyarbakîrê bûyereka trafîqê de, Endamê Lijneya Rêvebiriya Navçeya Yuregîra Edeneyê ya HUDA PARê Osman Çap jî di nav de 3 kes mirin û 3 kes jî birîndar bûn.

Bûyer li Erxanî di duriyana

Diyarbakîr-Rihayê depêkhat. Otomobilê bi plaqeya 01 AER 742 a ku Ahmet Tekîn (36) diajot, li kamyona bi plaqeya 34 GD 4449 a ku ajokarê wê Fatîh M. li kêleka rê rawestiya bû qelibî. Di bûyerê de, Emîne Ekîncî

(57), Osman Çap (39) û Aynur Tekîn (53) di maşîneyê de jiyana xwe ji dest dan, ajokar Ahmet Tekîn û Kader Ç. (37) û ajokarê kamyonê Fatîh M. û H.K. jî birîndar bû.

Piştî lêkolînê cenazeyên kesên di qezayê de mirin ji bo otopsiyê birin morga Saziya Tîpa Edlî.

Rêveberê HUDA-PARê wefat kir Hat destnîşankirin ku Osman Çap ê jiyana xwe ji dest da, rêveberê navçeya Edeneyê ya Yuregîrê ya HUDA-PARê bû.

Wekîlê HUDA-PARê Faruk Dîncî li ser hesabê xwe yê Xê ev daxuyanî da: "Sekreterê me yê navçeya Edeneyê Yuregîrê Osman Çap, Aynur Tekîn û Emîne Ekîncî li Amedê di qezaya trafîkê de jiyana xwe ji dest dan.

Mezlûm Ebdî daxwazê ji Civaka Navdewletî dike ku Tirkîyeyê rawestînin

Fermandeyê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokrat (HSD) ragehand, Tirkîye jêrxane û dezgehên medenî li Rojavayê Kurdistanê dike armanc, daxwazê jî ji Civaka Navdewletî dike ku

maytêkirinê bikin û êrîşên Tirkîyeyê rawestînin.

Fermandeyê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokrat (HSD) Mezlûm Ebdî li ser tora civakî ya "X"ê nivîsiye, "Zêdebarî pabendbûna li ser daxwazkirina maf û silametiyên gelê xwe, em daxwazê ji Civaka Navdewletî dikin ku maytêkirinê bikin û êrîşên Tirkîyeyê rawestînin û seqamgiriya deverê biparêzin".

Herwesa ragehandiye, "Bêdengiya Civaka Navdewletî û rêxistinên mafên mirovan amajeyeka nîgeranker e".

Mezlûm Ebdî tekez kiriye, "Em hesabê ji bo lihevkirina bi Hevpeymaniya Navdewletî re dikin ji bo ku rewş xirabtir nebe û şerekê mezin rû nede".

Behsa wê yekê jî kiriye ku, êrîşên Tirkîyeyê werçerxaneka metirsîdar peyda kiriye, herwesa armanckirina jêrxane û dezgehên sivil ên Rojavayê Kurdistanê berfirehtir dike".

Gotiye jî, "Ev pêşhat zirareka mezin digehînin xelkê sivil û amajeyek e ji bo siyaseteka nû ya qirkirinê".

Amaje daye wê yekê jî ku, ev êrîş tirsê zêde dikin, ev yek jî seqamgiriye têk dide û metirsiyên bînpêkirina sinoran zêde dike.

Mezlûm Ebdî gotiye jî, "Em daxwazê ji Tirkîyeyê dikin ku bala xwe bide ser pirsên xwe yê navxweyî û di nav sinorên xwe de çare bike".

Gotinên Mezlûm Ebdî piştî wê yekê hatin ku doh (Duşem, 25ê Berçileyayê 2023ê) artêşa Tirkîyeyê bi rêya dronan çend cihên her du bajarên Kobanî û Qamişloyê yê Rojavayê Kurdistanê bombebaran kirin.

Li gor amareka nû ya Rewangeha Sûriyeyî ya Mafên Mirovan, he

Dahata Silêmanî ya hefteyekê zêdey 2 milyar e

Dahata yek hefteya Silêmaniyê ji 23-12-2023 heta 29-12-2023, bi qasî 2 milyar û 961 milyon û

235 hezar û 702 dînar, bi vî awayî zêdetirî 2 milyon dînar bi nextî û zêdetirî 78 milyon dînar jî bi çek û jihevpaqbûn sifir e.

Malpera Şefafiyetê bo çavdêrî û rêxistina dahatên ne naftê li Silêmanî û rêveberiyên Helebce, Raperîn û Germiyane bûye 2 milyar û 961 milyon û 235 hezar û 702 dînar bi awayekî ku 2 milyar û 882 milyon û 660 hezar û 632 dînar yanê %97 bi nextîne û 78 milyon û 575 hezar û 70 dînar yanê %3 jî bi çêke û jihevpaqbûn sifre.

Roja 15-12-2022'an piştî 30 salan, Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi serpereştiya Qubad Talebanî bû xwediyê projeya şefafiyeta dahat û xerciyên. Niha hûn dikarin rojane hemû dahatên ne naftê Silêmanî, Helebce û her du rêveberiyên xweser ên Germiyana û Raperîn ji malpera şefafiyetê bizanibin.

Li gor amarên dawî yê malpera şefafiyetê www.shafafiat.com, biryar e dahata van cihan her roj were weşandin.

Dîktatorîya Îslamî û mirovatî!

Seyhmus Ozzengin

Beşek ji misilmanên Kurd ku li derdorê HûdaParê govendê digirin; ji hestên kurdewarî dûr tevdigerin. Çar dewletên misilman, bi zor û zilma xwe hemû mafê miletê Kurd qedexe kirine. Kurdan digirin, didin kujtin, zîndan dikin. Li mizgeftan bi zimanê Kurdî dua jî qedexe kirine. Ew misilmanên Kurd ku li derdorê HûdaParê ne, vê rastîya xwe nabînin, ji bona "birayên xwe yê felestîne" dadikevin sikakan. Ev fêhmkorîyek mezin e. Kurd, miletek 50 milîyon, bê dewletin, zilma ser xwe nabînin, ji bona wan erebên ku 22 dewletên wan hene dadikevin kolanan! Ev rewş bi tena serê xwe dîyar dike ku civata Îslamê mejî jê hetîye stendin. Bê mejî maye û rêya ruhê kolebûnê kirîye kar ji xwe re.

Ez dixwazim neşterê li birîne bixim, ku hemû nexweşî derkeve holê. Ji ber ku Cîhana Îslamê nexweşe û kînorek mirinê di qesefa sînga wê de mezin dibe.

Ji raman û felsefa mirovahîyê dûr e. Ji ber ku dijminê nûkirinê ye, nikare xwe nû bike. Ne teknîkî, ne felsefî û ne jî dadwerî nikare vî qirnê 2024 an hilgire. Ew bi mejî û zingara mejî a berî 1500 salî berê ve mijûle. Ji ber ku ji wê demê re mejî ne lazime, xwe di wir de asê kirîye.

Rêveberên Îslamê, hin yê oldar û hin jî sîyasetmedar, ew civata Îslamê li henber pêşketinê, li henber medenîyetê, li henber edaletê û li henber mirovatîyê bikar tînin. Girseyek gêş, serî jêkirî û seqet derxistine holê û ev jî li gor hesabê wan rêvebera ye. Civatek ku mejîyê xwe bikar neyîne derxistin holê; ev jî tê wateya civatek kole bi vî rengî daxwaza sîyasetmedar û oldarên Îslamê ye.

Ji bi fermî jin ji xwe re kirine kole û bitercîh, bi milîyonan jin jî beşdarî vê tercîhê dibin. Olek ku êdî bi qasî misqalekê maf nade jinê û jin ref bi ref li van welatên Îslamê beşdarî vê koletîyê dibin! Ev tenê tê wateya ku însan, li van welatên di

bin bandora îslamê de, mejî û muhaseba mejî wenda kirine.

Rastîyek din jî heye ku divê em pê bizanibin; ew jî eve: Felestîni, qereçiyên ereba ne. Ev ne di mana ku ez wan pîs dikim, an jî piçûk dinirxîn im.. Felestîniyên ku li pir welatên ereban belav bûne, li van dewletan di karên herî pîs de tînin bikaranîn, şexsîyeta wan bînpê dibe, rezîl dibin. Ev rastîya felestînanayan bi xwe ye. Lê hemû welatên Îslamê bi biratîya felestîniyan radibin û rûdinên û secdê dikin. Mixabin dema tînin welatên wan, ji xwe re di karên herî xerab de bikar tînin.

Pirsa Felestîne bi xwe jî, çeka

abûn" tînin dardakirin. Çawa mirovekî ku xwendin û nivîsandina wî tineye, bi biryarek leşkerî tînin îşkence kirin û bi mebesta "Sîxur bûnê" tînin dardakirin. Ev rastîya ku Îslamê di warê mirovatîyê de bawermendîya wê bûye Barbarî. Ji bîngeha hestên mirovatîyê dûr ketîye.

Beşek ji misilmanên Kurd ku li derdorê HûdaParê govendê digirin; ji hestên kurdewarî dûr tevdigerin. Çar dewletên misilman, bi zor û zilma xwe hemû mafê miletê Kurd qedexe kirine. Kurdan digirin, didin kujtin, zîndan dikin. Li mizgeftan bi zimanê Kurdî dua jî qedexe kirine. Ew misilmanên Kurd ku li derdorê

herî bibandor ya Îslamîstan û ew Îslama ku xizmetê ji nîjadperestîya ereban re dike bi xwe ye. Pirsa Felestîne, çeka destê wan dîktatorên Îslamê yê dest bixwîn e.

Dijberîya sîyonîzmê, ji bona wan hêzên Îslamîst, dewletên dîktatoriyal yê Îslamê û nîjadperestên ereban, çeka wan a hukumranîyê bi xwe ye. Ticarî dev ji vê çeka hukumranîyê bernadin. Dijminatîya Cuhûyan, yek ji çeka ku îktîdarên xwe didest de bihêlin e. Ji ber wê jî girseyên xwe fêhmkor kirine û di vî warî de ji xwe re bikar tînin.

Ev dewletên ereban û piraniyên girseyên Îslamîst ne li gorî aqîla tevdigerin. Ji hêlekê de teknolojîya herî lipêş didestê wan de, di nav dewlemendîyek mezin de, jîyanek lukus dimeşînin; ji hêla din de li orta meydanan bi şûran serê însanan jêdikin. Ew teknolojî û ew dewlemendî, bi barbarîyek mezinre di nav hev de dijî. Yê ku van hemûyan tîne cem hev jî ew dijminatîya cuhûyan bi xwe ye. Hêla van hemû hêzan ev bi xwe ye.

Îran dewletek bi mejî Îslam hilbijartîye û bi felsefeyek Îslamî dimeşe. Îslam, felsefa dewletê bi xwe ye. Li Îranê rojane bi dehan hemwelatîyên xwe bi mebesta "Sîxurên Îsraîl bûn, sîxurên Roav-

HûdaParê ne, vê rastîya xwe nabînin, ji bona "birayên xwe yê felestîne" dadikevin sikakan. Ev fêhmkorîyek mezin e. Kurd, miletek 50 milîyon, bê dewletin, zilma ser xwe nabînin, ji bona wan erebên ku 22 dewletên wan hene dadikevin kolanan! Ev rewş bi tena serê xwe dîyar dike ku civata Îslamê mejî jê hetîye stendin. Bê mejî maye û rêya ruhê kolebûnê kirîye kar ji xwe re.

Misilmanên ku ji welatên xwe revîyane û xwe avêtine bextê welatên Ewropa, ji ber ku civatên Ewropa ne wek wan misilmanin, ewrûpîyan şermezar dikin, êrîşî ser wan dikin û dibin tehdît ji van civatên ku piralî jîyan hilbijartine. Nayê bîra wan ku ji ber rêveberên Îslamê revîyane û xwe avêtine bextê îsewîyan! Ji dêlva vê jîyanê qebûl bikin û xwe û zarokên xwe bisitirînin, hewl didin xwe ku van civatan jî biguherînin û bikin wek welatên ku jê hatine.

Nayê bîra wan ku çawa ji welatên xwe, bi çî sebebê revîyane û di wan rêyan de bi çî tal û tirşîtyê xwe gîhandine van welatan. Ev jî îşareta ku van civatan derb xwarîye, mejîyê xwe ji bona qencîyê nikarin êdî bikar bînin. Ew bûne koleyên efendîyên xwe.

YNKê yekeme nav listen Kurdî de

Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê tekez kir, ku piştî serkeftina di hilbijartinên encumenên parêzgehên Iraqê de, ew ber bi serkeftina zêdetir di hilbijartinên parlamentoya Herêma Kurdistanê de diçin.

Berpîrsê Offsa Hilbijartinan a Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê Rizgar Hacî Hema di daxuyaniyekê de piştî ragihandina encamên dawî yê hilbijartinên encumenên parêzgehên ji aliyê Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartinan ve ragihand: "Ev

serkeftina mezin ku ji aliyê Hikmeta Serokê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê Bafîl Celal Talebanî ve û hewldana me hemûyan jî şanaziyeke din a yekîtiya me û hemû yê din e. "Girseya gel vê yekê diyarî ruhê Serok Mam û şehîdan dikin"

Got jî, em ber bi serkeftineke mezintir di hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê de diçin.

Encamên dawî yê hilbijartinên encumenên parêzgehên ku êvarîya roja pêncşemê 28.12.2023 ji aliyê

Komîsyonê ve hatin ragihandin, nişan didin ku namzedên Yekîtiya Niştîmanî li Kerkûkê pênc kursî, li Nînowa 2 kursî, li Diyala kursiyek û li Selahdîn jî heman kursî bidest xistin.

Bafîl Talebanî ji Kurdistanîyan re: Erka me ye di berdêla dilsoziya we de xizmeta we bikin

Serokê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê Bafîl Celal Talebanî derbarê encamên hilbijartinên enc-

umenên parêzgehên Êraqê de daxuyaniyek belav kir û tede wiha got: Kurdistanîyên hêja li Kerkûk, Xaneqîn, Mendelî, Mexmûr, Deşta Nînewa, Şengal û Tûzxmurtû..

Bi boneya serkeftina we ya di hilbijartinan de pîrozbahîyê li we dikim û bi ruhê niştîmanî û niştîmanperwerîyê ku we di roja dengdanê de ji bo hilbijartinên encumenên parêzgehên nişan da şanaz im, ku we nişanek din a serbilindî di rûpelên dîrokê de nivîsand.

Dubare tekezkirina we li ser Kurdistanîbûna navçeyên nekok û bijartina we ji Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê wek nûnerê we yê rastîn derseke dîrokî ye ku em ji bîr nakin. Di berdêla dilpakî û dilsozî û sekna we de xizmetkirina we esasê erk û karê me ye, tiştê ku Serok Mam Celal pêşkêşî Kerkûkê kiribû di warê xizmetkirin û kûrkirina hemahengî û pêkvejiyanê emê berdewam bin. û em ê di nêzîkatiya wî de berdewam bin.

Em spasiyên xwe yê taybet ji bo hezkiriyên xwe û hemû pêkhate û neteweyên ku listeya hevpeymanîya "Kerkûk Hêz û îradeya me" hilbijartine dikin. Ez ji we re piştrast dikim ku em ê li go hêviyên we bin. Her wiha em spasiya xebat û karên kadroyên xwe yê di dema kampînen hilbijartinê û roja dengdanê de dikin û spasiyên xwe pêşkêşî wan dikim.

Divê erkên qonaxa bê di xebata ji bo kûrkirina aştiya civakê û dabînkirina jinûveavakirin û bextewerîya zêdetir li herêmê, pabendî bi siyaseta werd ya ku ji aliyê Serok Mam Celal ve hatiye pejrandin, bi berçavgirtina hemû meylên cuda, û karkirina ligel birayên xwe yê Erebe, Sunne û Şîe û birayên me yê Tirkmen û pêkhatiyên xwecihî bo avakirina paşerojêke baştir e, ji ber ku gelê me yê hêja ji me hêviya xizmetguzariyên zêdetir û jiyanê baştir in û em soz didin wan ku vê yekê paşguh nekin. Bi hev re ber bi xizmetên baştir û serketinên mezintir.

Hevpeymanîya Kerkûk Hêz û Vîna me ye yekeme

Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartinan a Êraqê encamên dawî yê dengdana taybet û giştî ya

hilbijartinên encumenên parêzgehên Êraqê ku rojên 16 û 18ê Kanûnê hatin lidarxistin ragihand ku tede Hevpeymanîya Kerkûkê hêz û vîna me ye yekeme deng li parêzgehê bi dest xist û bu xwediyê 5 kursîyan. Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartinan a Êraqê ragihand: Hevpeymanîya Kerkûkê 157 hezar û 649 deng bidest xist û 5 kursiyên wê li parêzgehê hene"

Li gorî encamên komîsyonê: Hevpeymanîya xelkê a Nînewa 50 hezar û 606 deng bidest xist û du kursiyên wê parêzgehê hene.

Wî zêde kir: Hilbijartinên encumena parêzgehên Êraqê bi awayekî serkeftî birêve çû û hemû giliyên ku li dijî wê proseyê hatibûn tomarkirin ku hejmara wan 450 gilf bû, hatin çareserkirin.

Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartinê ragihand: Alî dikarin ji roja Îne heta Yekşemê giliyê li dadgehê vekin û piştî 3 rojan jî dikarin îtirazê li encaman bikin. Ev nûçe dê bê nûkirin.

SEROK KOMARÊ ÎRAQÊ BRÊZ BERHEM SALIH PÊŞWAZÎYA SERNIVÎSARÊ ROJNAMA "Diplomata Kurd" Tahir Silêman û hevalên wî kir

Bîranînên nayên jibîrkirin

-Rojekî ji Kurdistanê, ji bajarê Silêmanîyê têlêfonek minra hat. Xortekî cîwan bi nabê Dukan mîva diaxîfî.

- "Kekê Tahir min têlêfona te ji hevala hildaye em bi serkarîya Mehmed Sengawî çend kes hes dikin bêne Azerbaycan,

Qerebaxê?

Ez siba hatim matarê û xebatkarên asayîşa balafîrxanê û polîsanva hevdiîtin kir û konsûlê Îraqê yê Azerbaycanê kekê Segvanjî hat û me xebirdan kir wekî kekê Mehmed berdîn. Asayîşa Azerbaycanê got

Baku zîyaret bikin û der bare kurdên Azerbaycanê agahî hildin."

Min bersîv da û got: Ser sera werên, kîngê bîn wusa bizanibin mala brayêwe li Baku heye keremkin, ez xizmeta wedame.

-Mehmed Sengawî kîye?

Mehmed Sengawî xelkê Başûrî Kur-

tenê serok komarê Azerbaycanê dikare desturê bide.

Me got, pêwîstî hebe em dikarin serok komarê Îraqê brêz Cenabî Berhem Salihra hîvî bikin ew têlê bike serokê komarê Azerbaycanê brez cenabî Îlham Elîyêv wekî kekê Mehmed berdîn.

Lê kekê Mehmed qaîl nebu, nehîşt û

distanê, bajarê Silêmanî nehîya Germîyanêye. Hemu jîyana xwe buye Pêşmergê Kurdistanê, çend cara wextê şêr brîndar buye, rêvebirê Pêşmergehên Germîyane, endamê Mekteba Sîyasîyê YNK-ê ye û nivîskare, çend pirtukên wî ronahî diîfîye.

02-11-2018-dê salê şev têlêfon hat wekî kekê Mehmed Sengawî hevalên xweva hatine matara Bakuyêne. Miqabînkê kekê Mehmed Sengawî çûye Qerebaxê û mora Qerebaxê li pasportê wî lédane, lema xadîkirine û pirsîyar dikin bo çî çûye

got, emê wextekî din bêne Bakû zehmetî nedine tu kesî.

-Min pirs kir: "Kekê Mehmed xêre tu çûyî Qerebaxê?"

-Kekê Mehmed bersîv da û got:

- "Mera digotin li Qerebaxê Kurdistanê Sor heye, wura Otonomîya Kurda 1994-salê hatîye damezirandinê. Min xwast çawa rewşenbîrekî kurda wekî herim wan kurdênme zîyaret bikim û binêhêrim rewşa wan çawane? Der bare kurdên Kurdistanê Sor pirtukekî binivîsînim û agahî bidime gellê kurdê Başûr wekî

ewjî agahdarbin.

Lê ez çûme Qerebaxê çî kurd, çî Kurdistan min kurdek li wur nedît, xêncî gundên xereve û xalî. Min pirs kir lê kanî Otonomîya Kurdistanê wekî Wekîlê Misto dinivîse min ava kir? Gotin, otonomîya çî? Kurdê çî kurd hemu bi dagîrkirina ermenîya Qerebaxê hemû revîne çûne Azerbaycanê. Ez wê nêtê hatime Azerbaycanê wekî bizanibim rewşa kurdên Qerebaxê çî lê hatîye, rewşa wan çawane? Lê vê care nebu careke din emê şandeke deh kesan bêne nava kurdên Azerbaycanê"

-Ez Mehmed Sengawî deh kesên parlamênter, rojnamevan û rewşenbîr dewatî

Îraqê, Kurdistanê dikim û emê amedakarîya hev diîtina bi Serokê Komara Îraqê, birêz cenabî Berhem Salihva bêk bînin.

28-meha 11-da 2018-salê bi harîkarîya kekê Segvan, konsula Îraqê vîzame amade bû û bilêtên me hat qutkirin û em 29-11-2018-a ji balafîrxana Bakuyê firîne Hewlêrê. Kekê Dukan û Enver benda mebûn. Em berêvarê gêhîştîne bajarê Silêmanî li mêvanxanê cîwar bun. Sivetirê kekê Mehmed Sengawî,

dane runîştandinê xêr hatin kirinê şunda xwe runîşt.

Pirsîyara der barê kurdên Azerbaycanê, hurmet u rêzê kekê cenabî Berhem, der bare serokê Azerbaycanê Îlham Elîyêv û pêwîstîya helaqetîya navbera dewleta Îraqê û Azerbaycanê peywendîyên aborî, çandî, sîyasî pêşbixin û bona despêka helaqetîyê 10-kes ji Azerbaycanê dewatî Îraqê kir.

Min ji serokê Îraqê cenabî Berhem Salih çend hîvîdarî kir,

1. Wextê navbera şerê Azerbaycanê û Ermenîstanê nêzîkê 3000-kurd û azerî jin -zarok, keç dîl ketine destê ermenîyan. Hun dikarin peywendîyê serok dewleta Ermenîstanêva çê bikin wekî wan dîla rizgar bikin, bînin Îraqê

paşê derbasî Azerbaycanê bikin.

2. Du kurdênme ji Kelbecerê Dîlqem Eskerov û Şahbaz Quliyev çûne ser merzelên kal û bavên xwe ermenî ew girtine, eva 4-salî girtîgehêdane.

3. Bona kurdên Azerbaycanê "Maleke Kurda" bê kirrîn wekî gellên me çanda xwe bide jîyandin.

Serokê hêja cenabê Berhem Salih got wekî serok komarê Ermenîstanê ew dewat kirîye Ermenîstanê. Hun navên wan mera bigîhînin emê wê pirsê serokê

Doktor Taha Berwarî û hine hevalava em çûne ofîa kekê Doktor Taha Berwarî. Kekê Taha mêvanîke qiran da me û me bona çuna Bexdayê goftu go kir wekî 02-12-2018- sale em herin hev diîtina serokê Komara Îraqê brêz cenabî Berhem Salih bikin.

01-12-2018-ê sale em bi frokekî taybet ji Silêmanî çûne Bexda mêvanxanê cîwar bun sivetirê 02-12-2018-salê nivro çûne îqama Serokatîyê. Pey demekî kurt serokê komara Îraqê cenabî Berhem Salih ber derge em bi germî û dil pêşwazî kir em

Ermenîstanêra goftû go bikin.

Em jî gumanînkê serokê Komara Îraqê brêz cenabî Berhem Salih ser van mijara karekî erênî derîne hole.

Em ji nabê "Yektîya civata "Kurdên Azerbaycanê" û rojnama "Diplomata Kurd" spasîya xwe dikin kekê Mehmed Sengawî, wekî harîkar bu bo hevdiîtina Serok Komarê Îraqê cenabî Berhem Salih.

Amade kir: Tahir Silêman serokê Yektîya Civata "Kurdên Azerbaycanê" û sernivîsarê rojnama "Diplomata Kurd"

Bajarê Amûdê, Şewata Sînemayê, Mihemedê Seîd Axa û Mirina Ûsivkê Çelebî

Konê Reş

Giringiya Bajarê Amûdê:

Bajarê Amûdê; dikeve ser sînorê Serxetê û Binxetê. Dora 20 km li başûrê bajarê Mêrdînê ye. Di navbera van cihên dîrokî de ye: Dara, Serçixan û Girê Amûdê ji Serxetê ve û Girê Orkêşa yê dêrîn, Girê Şermola û gelek ji girên dîrokî yên din ji Binxetê ve.

Di destpêka çerxê bîstan de, Amûdê tekane bajar bû di Cizîrê û Beriya Mêrdînê bi tevayî de. Wek dilê Beriya Mêrdînê û paytexta kurdên Rojava dihat dîtin. Hingî ne Qamişlo, ne Heskê, ne Dêrikê, û ne Derbasiyê wek bajar li Cizîrê hebûn. Bi tenê Amûdê wek bajar hebû. Bajarekî xwerû kurdî bû. Zimanê axaftina xelkên wê, digel wan xiristyanên ku di sala 1915an de ji ber zulm û zordariya Îttîhad û Terekîyê ve ferman bûn û hatin Amûdê, zimanê kurdî bû û tev di bin hêza eşîra Deqoriyan de bûn.

Herweha Amûdê dergehekî giring bû ji derbasbûna xelkên çiyayî re, ber bi beriyê ve. Her ku bûyerek nexweş, fermanek, serhildanek bi serê xelkên çiyayî ve dihat û rêk li wan teng dibû, berê xwe didan başûr, dihatin bajarê Amûdê û jê li gundên Beriya Mêrdînê belav dibûn. Hin jî, tere derbasî Beyrûtê û Mûsilê dibûn. Bi gotineke din Amûdê wek rawestgehekê bû ji mahcir û penaberên Kurdan re. Hêjayê gotinê ye ku di wî heyamê de, Amûdê bi pîrbûna mizgeftên xwe dihat naskirin û berberiyê xurt di nav sofîyên Henefî û Şafîyan de hebû. Herweha dîn (Şê) bi pîrbûn lê hebûn.

Gelek welatparêzên kurdan di Amûdê re derbas bûne, wek van nefe-rên Malbata Cemîl Paşa Diyarbekirî;

1915an de, dema ku fermana qirkirina Ermenî û Siryaniyan derket û wî bihîst ku hin ji sofî û melayên kurd dibêjin "Yê ku yekî filleh/ Xiristyan bikuje, wê here cinetê!". Wî wiha li wan vegeandibû û gotibû "Yê ku yekî filleh/ xiristyan bikuje naçe bihiştê". Ji encamên vê gotina wî, gelek xiristyanên ji wîlayeta Mêrdînê xwe spartin bajarê Amûdê.

Cegerxwîn jî, ji Amûdê destpê kir. Di sala 1932an de, şaşik û cibe xwe avêtin, riha xwe kurkir, şortê Firansî li xwe kir û xwe berda nav sikak û kolanên Amûdê de û hawar kir û got:

Kurdino, merdino pir xweş e serxwebûn, Ew demên tar û teng ko me dîn vane çûn. Dest bidin hev hemî, pêşkevin em hemî, Da biçin bo welat yan mirin yan felat..

Min divên ol û bext, min divê pêşveçûn, Min divên tac û text, min divê serxwebûn. Dest bidin hev hemî, pêşkevin em hemî, Da biçin bo welat yan mirin yan felat.

Dibêjin hingî xelkên Amûdê di çarşiyê de lê kom bûne, dilê xwe pê şewitandine û ji hev re gotine: Mêzekin Mele Şêxmûs dîn bûye? Şaşika xwe avêtiye, riha xwe qusandiye, cibê xwe dirandiye

Amûdê, bi kesayetiyên wê re rûniştibû, di şewezarê xelkên wê de baş ponijbû û xweş serwextî şewezarên xelkên wê yên koktêl bûbû. Jê re xuya bûbû ku Amûdê wek **Kurdistaneke biçûk e**, pîraniya şewezarên Kurmancixêfan tede kom bûne. Di encamê de wî

de pirtûka wî "Metelokên Kurdî" di çapxanê de hat girtin. Di sala 1957an de, polîsên Mekteb Elsani pirtûkek bi zimanê erebî û bi navê "Lêkolînek Li Dor Miletê Kurd", bi yekî Kurd re dît, ew girt û bir dadgeha leşkerî ya Dêrazorê û Şamê ta ku ew li wir hat berdan. Kar-

kovara xwe (HAWAR) di roja 15ê Gulana 1932an de, li Şamê bi zimanê

mendên kurd ji karên dewletê dihatin bidûr xistin. Mamostayên kurd dihatin sirgunkirin herêmên din, bi hinceta ku kurd in. Û hikûmetê dest bi guhertina navên bajar û gundên kurdan dikir, ji kurdî dikirin erebî.

Ji encamên van kiryarên rêjîmên Şamê, Kurdên Sûriyê jî, ji neçarî, ji ber zulm û zordariyê di roja 14/6/1957an de, Paritîyek bi navê (Partiya Demokratî Kurdî li Sûriyê), di nav xwe de damezîrandin û doza mafê xwe yê rewşa di Sûriyê de kirin. Wê partiyê di bin serokatiya Osman Sebrî û Dr. Nûredîn Zaza de dest bi xebateke siyasî kir. Di encamê de bi hezaran endamên ve partiyê di nav Kurdên Cizîrê, Efrînê û Kobanî çêbûn, herweha di nav Kurdên Heleb û Şamê de jî.

Di sala 1958an de, piştî ku Yekîtiya Sûriyê û Misrê (1958-1961), di bin serokatiya Cemal Abdulnasir de pêk hat û di roja 15/2/1960î de Cemal Abdulnasir digel Abdulhemîd Serac yê ku zîlamê wî yê nimre yek bû di Sûriyê de û çend wezîrên xwe hatin Qamişlo û zîvirî Qahîre. Ji wê rojê ve, hin bi hin rewşa kurdan di Sûriyê de ket metirsîyê û talûkê. Zilm û zora li ser kurdan pirtir bû. Wê hingê Abdulhemîd Serac yê şofînist dijî kurdan, wezîrê hundirê Sûriyê bû, hem jî damezrênerê emniyeta Sûriyê û polîsên ku zilm û zorê li kurdan dikir. Hikmet Mînî serokê polis û emniyeta wî ya bi navê (Mekteb Elsani بكتعلم) bû li Qamişlo. Hikmet Mînî, di bin emir û femandariya Abdulhemîd Serac de dilivîya û zoreke mezin li kurdên Cizîrê dikir; bi girsbûn kurd digirtin; çî kurdperwer ji Partiya Kurdî ba û çî komunîstê Kurd ba ji Partiya Komunîst. Yê ku bêhna kurdîtiyê li dor dihat kirin, ew dihat girtin û bersivdan. Û herwiha girtin û zindankirina kurdan destpê kir.

Di roja 15/8/1960î de, berî ku sine-ma bê şewitandin, Osman Sebrî û Dr. Nûredîn Zaza di gel 48 endamên Alpar-tî, bi gunehê ku doza mafê gelê Kurd di Sûriyê de dikin, hatin girtin. Û wiha jî girtin, zulm û zordariya nijadperestî bi fermanên Abdulhemîd Serac li dijî kurdan di Sûriyê de destpê kir û dirêj kir ta piştî jihevketina dewleta Sûriyê û Misrê di sala 1961ê de jî.

Dûmahî hejmar 561- da

û cilên gawiran li xwe kiriye. Hinan jî digot: heyfa kurê bavan, çî xortê bedew dîn bûye! Xwedê neyne serê kesî!

wê Kurdistana biçûk weşand û di nav kurdan de belav kir..

Hêjaye bêjim ku, di sala 1937an de jî, Cegerxwîn û çend hevalên xwe komeleyeke rewşenbîrî ji xortan re li Amûdê avakirîye, mîna komeleya xiristyanan, lê Fransîyan zû komeleya wan girtiye. Hem jî hêjaye gotinê ye ku bajarê Amûdê di sala 1937an de ji rex fransîzan ve hatiye topbaran kirin, şewitandin û Seîd Axayê Deqorî (Bavê Mihemedê Seîd Axa) ji ber wan revya ye, xwe li çiyayê Şingalê girtiye. Ji dema ku bajarê Amûdê bûye navçe, her û her mudîrê wê (Rêveberê wê), yekî erebê şofînist, zalim û dijîkurd hatiye danîn.

Rewşa Kurdan Berî Şewata Sînemayê Amûdê:

Di 17ê Nisana 1946an de, piştî ku Sûriyê ji Fransîyan rizgar bû, zext û zorên rêjîmên erebî, yên ku di pey hev re hatin, li ser kurdên Sûriyê zêde bûn. Herdu kovarên Mîr Celadet Bedirxan (Hawar û Ronahî) hatin rawestandî û zimanê kurdî hat qedexekirin. Di encamê de pirtûkên bi zimanê kurdî û xwediyên wan dihatin girtin.

Di sala 1952an de Dr. Nûrî Dersimî ev pirtûka xwe: (KURDISTAN TARIHINDE DERSIM), li Helebê çap kir, tevî ku bi zimanê tirkî bû jî, ji rex rêjîmê ve hat qedexekirin. Di sala 1955an de, pirtûka Osman Sebrî (Alfabeya kurdî) hat girtin. Gelek caran dîwanên helbestvanê kurdî Cegerxwîn dihatin girtin. Di sala 1958an

Qedrî Beg, Ekrem Beg, Wejdî Beg, Mihemed Beg, Qedrî Can, Reşîdê Kurd, Mele Hesenê Kurd (Hesen Hîşyar), Elyas Efendî, Biro Metînî, Cegerxwîn û gelek rewşenbîr, mele û şêxên welatparêz... Ku yek ji wan Seydayê Ubêdellahê Hêzanî bû. Evê ku di sala

Di sala 1931ê de dema ku Mîr Celadet Bedirxan dil kir ku kovarekê bi zimanê Kurdî û elfabeya latînî bi navê HAWAR biweşîne, hingî wî şewezarê xelkên bajarê Amûdê û Beriya Mêrdînê ji kovara xwe re bijart. Berî ku kovara xwe biweşîne, çend carekî hatibû

Îro 12 mîn salvegera koça dawî ya navdarê gelê Kurd Mehmedê Siloyê Bava ye

Mehmedê Siloyê Bava (Babayêv Mamêd Sulêymanovîç) (1920 an 1922 gundê Araratê, Ermenîstan - 2011 Bakû, Azerbaycan) - sertêkoşerê ji nûva dasekinandina Kurdistana Sor, avakar û serokê rêxistina «Yekbûn» ê, pêşeng û rêberê kurdên Yekîtiya Sovyêt a berê.

Ji salên 1940-50 î ji bo parastina mafê gelê xwe yê siyasî, cîvakî, aborî, çandî dest bi têkoşinê dike. Di sala 1946-an de li Mehabadê bi serok û mîrxasên kurdan, Qazî Mehmed, M.M.Barzanî re hevdiştina pêk tîne. Di avakirina Komara Mehabadê rola wî jî heye.

Mehmedê Siloyê Bava wek kesayetê dîrokî navê wî derbazî dîrokê bûye. Sertêkoşerê ji nûva dasekinandina Kurdistana Sor, avakar û serokê rêxistina «Yekbûn» ê, pêşengê kurdên Yekîtiya Sovyêtê a berê M.S. Bava weha tê pejiwandin û nîrxandinê.

Babayêv Mamêd Sulêymanovîç di 20 ê cotmehê sala 1920 an de li gundê Araratê li Ermenîstanê ji dayik bûye.

Ji salên 1940-1950 î ji bo parastina mafê gelê xwe ên siyasî, cîvakî, aborî, çandî Mehmedê Siloyê Bava dest bi têkoşinê dike.

Dema Yekîtiya Sovetê de kesî culet nedikir ji netewetîyê behs bike, lê ewî destpêkêde tik û tenha berê xwe dabû dewletê, name rêber û serokên dewletê re dişand (Î. Xûrûşov, L.Brêjnîyêv, Y.Andropov, M.Gorbaçov, Y.Prîmakov, B. Êlcîn, S.A.Tovmasîyan - serokkomarê Ermenîstanê, A.Elçîbay, A.Mutalîbov, X.Vazîrov, G.Alîyêv - serokkomarên Azerbaycanê.....) û hevdiştin pêk dihatin.

Ewî bi îsrar hîvî û daxwaz dikir ku sebebên rûxandin a Kurdistana SOR û nefîkirina kurdan (1937-1944) werên zelal kirin, Kurdistana Sor jî ji nûva were ava kirin. Kurdisyana a Sor a ku 1923- an de li ser erdnîgarîya Kurdistana kevnar û dîrokî de hatibû damezirandin û di sala 1929-an de bê sebeb tê rûxandin.

Di sala 1937-a kurdê Kafkazîyayê bi fermana Stalîn bê sebeb, bê qanûn nava 24 seeta de li bin şert mercên giran û dijwar de surgunî Asîya Navîn û Kazaxistanê dikin. Li ser 14 herêm û 110 nehîyan gund-gund, malbet-malbet parevedikin. Mebest helandin a cîvaka kurd bûye. Ev bûyera qirêj mora xwe li

çarenûsa M.S. Bava ji dixê (16-17 salî bûye).

Ji bo ku kurd mafên xwe ên hindabûyî û pêpezkirî dest bînin bizava M.S. Bava di salên 1989-90 î de li paytaxt bajarê Moskovaêda meşa derbazdikin. Di dîroka kurd û Kurdistana de yekemîn carbû ku kurdê Sovyêtê meşê da bangî dewletê dibûn dawa dasekinandina mafê xwe dikirin û bi serwêrtîya BABAYÊV daxwaza ji nûva avakirina Kurdistana Sor dikin.

Di vê meşêda bi hewla Babayêv ji 9 komaran ên Yekîtiya Sovyêtê 2000-an zêdetir kurd beşdar dibin. Dewlet soz dide ku daxwaza kurda bîne cî. Lê desthilatdar ên Yekîtiya Sovyêtê agahdar dibin ku di navbera hin rewşenbîrên kurda de neqayîlbûn heye. Nîvî bi rêbertîya Babayêv ji bo ji nûva avakirina Kurdistana Sor îsrar dikin, çend rewşenbîr jî hevdu digirin û nama dewletê re dişînin ku Kurdistana SOR naxwazin. Rayedarê dewletê kurdaradîgîhînin ku kengê kurd bi giştî bi yek biryar bin wîçaxî ewê daxwaza wan çareserkin. Weha kurd hevdu ziman nikarin bivînin, hemberî hevdu radiwestin. Lê mixabin dem dibuhure.

Di sala 1991 a de Yekîtiya Sovyetan hilweşya di erdnîgarîya Sovyetêda dewletên nû ên serbixwe pêjda hatin. Bi vî awayî ev armanc û nêta Kurdistana Sor nehat sêrî. Belkî jî tewanbarê vê ew çend rewşenbîrên kurdbûn kujan ku bibûn asteng, pêşerojêda dirokê vê helwest û asbêktê aşkar û zelalke. Dîrokê de tu tişt veşartî namîne. Her buyer tê xuya kirin û nîrxandinê.

Di şer û dagirkeriyê de rastî û mirovatî tê kuştin, edalet tê vemirandin..

Di 1992-1993 de tevî Qerebaxa Çîya Kurdistana Sor jî di hêla Ermenîstanê ve tê dagir kirin. Mijara Kurdistana Sor jî hêdî-hêdî mînanî dewleta kurd a Şeddadiya derbazî arşîva dîrokê dibe.

Pey BABAYÊV re kesî culet nekir ew êstafêta ku wî hildabû heya dawîyê hilbigire.

Babayêv di sala 1946-an de li Mehabadê serok û mîrxasên kurda ra Qazî Mehmed, Mistefa Barzanî re hevdiştina pêk tîne. Di avakirina Komara MEHABADê keda wî jî hebû.

Babayêv bi bandora Q. Mehmed û M. Barzanî de wek kesayet û rêberê kurdê tîdigêhije.

Ku M. Barzanî tê Sovyêtê (1947-1958) dema ku

Ermenîstanê nava kurda de digere wedekî mala Mehmedê Siloyê Bava de dimîne. Babayêv bi Serokê kurdan M. Barzanî ra diçe qebûla serok komarê Ermenîstanê S.A.Tov-

masîyan. Serok M.M.Barzanî ji wî hîvî dike ku jêra soz bide wekî salê 10-15 law û keçên kurd bê îmtîhan zanîgehada werên qebûlkin. S.A.Tovmasîyan gilî dide û sozê xwe diqetîne.

Bi daxwaz û tekîda M.M.Barzanî Babayêv sazî û rayedarên dewletêra nama dişîne û hîvî dike ku sebebê nefîkirina kurda agah kin. Bersîv nastîne lê tîna jêra dibêjin careke din karê wehara mijûl nebe, Babayêv li mala xwe de Gêneralê kurd M.M.Barzanî re soz dide ku yê heya dawîya emrê xwe ji bo mafê gelê xwe, ji bo rastîyê yê berxwadanê bike.

Berxwedaneke weha ne hêsbabû gelek cara mala wî digerin, tu zext, zor, astengî, bandor, xeberdartî, dijwarî nikarin wî bidin rawestandin, gellek cara rayedarên dewletê jêra radîgîhînin ku dest ji kurdayetîyê berde, lê ew vî karê pîroz bi bawerî heya dawîya emrê xwe berdewam dike.

Babayêv di 1993-ê sale diçe Rojavayê Kurdistana Sor re û hemû derdodên siyasî yê kurd re hevdiştin pêk tîne û tevî hevdiştinên aşîyê dibe, pêşniyar dike ku PKK ji Turkîyê daxwaza atonomiyê bike, ji Abdula Ocalan jî vê daxwaza Babayêv dipejirîne. Bi wesîla Celal Telebanî Turkîyayêra ev daxwaz tê ragîhandin, lê rayedarên dewletê vê daxwazê qebûl nakin.

Pêşengê kurd Babayêv him jî zanyarbû, li ser beşa malhebûna gundîtiyê endamê ulmîbû (kandîdat nauk s.x.). Ji bo xebata baş çend cara bi xelat û mîdalên tewrebidid ve tê rewa kirin. Hertim xebatê bilid de kar kirîye (Ermenîstan û Azerbaycan).

Ew mirovekî xêrxwez û înterînesîonel bûye. Ewî her tim digot: «Pêwîste mirov kêrî hevdu were, mirovan ra alîkar û xizmetkar be». Ew her tim li gelê xwe re girêdaybû, nav gelda digerya, civîn derbaz dikirin, ji kurd û Kurdistana Sor gîlî vedikir. Cîwanara şadîbû, ji mera digot: «Netewa xwe hesbikin, qedirê mirova bigirin, şerm nekin zimanê xweda -bi kurdî biaxîfin, pêşerojê hunê gel temsîl bikin, bixûnin, zanebin û gelê xwe nasbikin. Em miletekî mîrxas û dîrokîne».

Ewî her tim şîret dida cîwana, bicûkara bicûk mezinara mezinbû, mirovekî gellekî bi sebr û bi hemdbû, tu wext ji xwe dernediket, heya dawîya her kes dibihîst, tu wext ser mirovan de hêrs nedibû. Mirovekî pir xwedenas û zanebû, dixast her kes bi zanebe, serbest û baş bijî. Heyîna û hebûna wî, nefesa wî kurd û Kurdistana Sor, bi ruhê xweva gel ra girêdaybû. Ji eskerekî artêşa Yekîtiya Sovyêtê heya lîderekî gelê tîgêhîşt.

Pêşeng û xêrxwezê gelê kurd Babayêv di 29-ê dîkabrê sala 2011-de li ser bajarê komara Azerbaycanê li Bakûyê çûye li ser dilovanîya xwe. Ku tê defn kirin akadêmîk, zanyarê kurdê navdar birêz Knyaz Mîrzoîyêv li ser gora wî him bi zimanê azerbaycanî, him jî bi kurdî diaxîfe, ramana xwe weha tîne ziman: «Îro em di şexsê Mehmedê Siloyê Bava de mirovekî bê hempa, lîgendar (efsanewî) çalakvanekî azayê mirovekî maqûl, şareza, xizmetkarekî mirovahîyê verêdikin dunya heq.

Ew gelê xwera, her kesîra sembol mayak, mînak bû. Jîyana xwe çarenûsa netewa xwera girê dabû. Heya dawîyê gelê xwera kar û xizmet kir. Ez bi şanazî dîyar dikim wek kesayetê tîgêhîştina mînda bandorekî girîng û balkêş a Mehmedê Siloyê BAVA li ser min heye. Ew mîrxasekî mirovahîyê, azayê bû, dîroka wî gelê wî bû. Her kes hewil dide ku bişibe Babayêv. Ji mirovahîyê ku em difikirin ew tê bîra me.

Dereqa wîda kilam hatine sêwirandinê ("Ya ku te kir kesî nekir Mehmedê Siloyê BAVA"). Ew him jî sembola dostanîyêbû, dostî û biratîya gelan dixwest. Em gelek tişt ji wî hînbûn. Hesret a yekbûnê, azaya gel û welêt di dilê wîda ma. Navê wî bi tîpên zêrînva di dîroka welêt de yê bê nîvsarê. Wî nîfşek hîşt çû,

nîfşên hatî yê rêça wîda bimeşin... Ew hêjayî nîrxandinêye».

Pey K.Îbrahîm re sernîvîsar (redaktor) û xwedanê rojnama «Dîplomata» ê rojnemavan Tahir Silêman weha diaxîfe: «Mirov çî ku dibîne pêwîste wê jî bêje. Ez 1988-ê salê li Kazakistanê bûm xeber hat ku Mehmedê Siloyê Bava bangî kurda kirîye ku li bajarê Moskva beştarî meşêbin. Cara ewlîn min ew li Moskva meşêda dît. Bi hezaranva mirov berav bibûn meşê bi coşeke mezin û bi hestek usa ji kurd û Kurdistana Sor axîfî hundirê mirovada hestên waletparêzîyê û kurdayetîyê pêşda dihat. Gellek mirovan qe nizanbûn kurd û Kurdistana Sor çîye. Welatparêzî û kurdayetîyê ji wî hînbûn.

Geleka ew naskirinê şûnda dibûne welatparêz. Ewî pir ked da gelê xwe, emekê wî pire, piştgirî û alîkarîya her kesî dikir. Hewil dida gelê wî her tim pêşda here, em tu wext wî ji bîr nakin. MIROV HEYE JI MALÊ DIÇE, MIROV JÎ HEYE JI ÊLÊ DIÇE. Mehmedê Siloyê Bava ji elê çû...».

Navê M.S.Bava ji bo kurdên Yekîtiya Sovyêtê bibû sembol a berxwedana kurdayetî û walatparêzîyê, kurd hemû bi wîra şadîbûn û bawer dikirin, ew wek xayî xwedan û parastvanekî netew diştin.

Kurdên Sovyêtê welatparêzîyê, kurdayetîyê, biratîyê, dostanîyê, rûmetê, serbestîyê, dîrokê, berxwedanê, jîyanê ji Babayêv hîndibûn. Emel û kirinên mirovan ên qenc mirova her tim zindî û jîndar dike. Mirov gorî keda xwe a menewî diştin.

Mirovên bextewar û dahîberz ew kesin ku bi emelên xweva qelbê mirovanda diêwirin û tîne bîranîne de.

Navê Mehmedê Siloyê Bava wek sertêkoşerê ji nûva avakirina Kurdistana Sor, pêşeng û rêberê kurdên Yekîtiya Sovyêtê di dîroka kurd û Kurdistana Sor de bi tîpên zêrînva yê bê mor kirin. Kesayetên wek Babayêv nemirin.

Dereqa Babayêv gelek gotar, hevpeyvîn, pirtûk hatîye nîvsarê û kilam hatîye sêwirandinê (Mecîdê S.) û helbest hatine nivîsarê.

Gotinên Babayêv: «Gulla ku bere gelê min didin, bila ya ewlîn li singê min keve». Mehmedê Siloyê Bava (Mamêd S. Babayêv).

Bêwar Barî Teyfûrî
Basnews

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çîye? Ev **a**ve.
Bu nêdir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

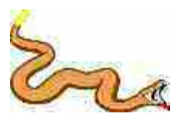
diran

Ev çîye? Ev dir**a**ne.
Bu nêdir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çîye? Ev **a**gire.
Bu nêdir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çîye? Ev **m**are.
Bu nêdir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çîye? Ev **b**izine.
Bu nêdir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çîye? Ev **b**alone.
Bu nêdir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çîye? Ev **b**acane.
Bu nêdir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çîye? Ev otomob**i**le.
Bu nêdir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taç

Ev çîye? Ev ta**ç**e.
Bu nêdir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çîye? Ev **C**anîe.
Bu nêdir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çîye# Ev **C**ûcîke.
Bu nêdir? Bu cücüdür.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finçan

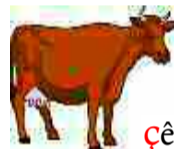
Ev çîye# Ev fin**ç**ane.
Bu nêdir? Bu finçandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup

Çç

çav

Ev çîye? Ev **ç**ave.
Bu nêdir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çîye? Ev **ç**êleke.
Bu nêdir? Bu inêkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

defter

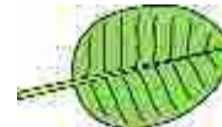
Ev çîye? Ev **d**eftere.
Bu nêdir? Bu dəftərdır.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çîye? Ev **d**are.
Bu nêdir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

Ee

belg

Ev çîye? Ev **b**elge.
Bu nêdir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çîye? Ev **e**loke.
Bu nêdir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

çaynîk

Ev çîye? Ev **ç**aynîke.
Bu nêdir? Bu çaynikdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çîye? Ev **ç**akûçe.
Bu nêdir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

dest

Ev çîye? Ev **d**este.
Bu nêdir? Bu əldır.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çîye? Ev **d**ile.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

ker

Ev çîye? Ev **k**ere.
Bu nêdir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çîye? Ev **z**ebeşe.
Bu nêdir? Bu qarğızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

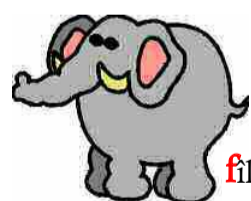
êleg

Ev çîye? Ev **ê**lege.
Bu nêdir? Bu jiletir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çîye? Ev **h**êke.
Bu nêdir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

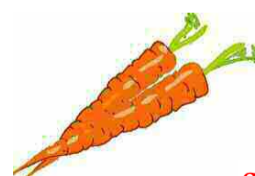
fil

Ev çîye? Ev **f**ile.
Bu nêdir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elefant.

firok

Ev çîye? Ev **f**iroke.
Bu nêdir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çîye? Ev **g**izêre.
Bu nêdir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь
What is it? It is a carot.

gêzî

Ev çîye? Ev **g**êziye.
Bu nêdir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çîye? Ev **p**êye.
Bu nêdir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çîye? Ev **k**êre.
Bu nêdir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çîye? Ev **f**inde.
Bu nêdir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çîye? Ev zera**f**e.
Bu nêdir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çîye? Ev **g**oreye.
Bu nêdir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

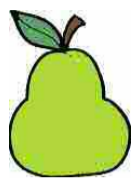

guh

Ev çîye? Ev **g**uhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это уха..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

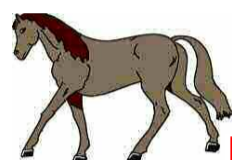
hirmê

hirç

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

hêştir

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

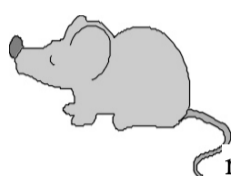
lepik

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu êlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

miş

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qêçdir.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îî

dîk

îsot

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

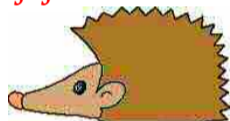
keştî

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gæmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

roj

Ev çîye? Ev jûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

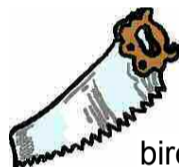

kevjal

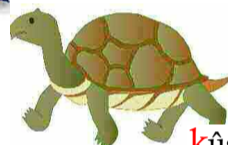
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qezetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

Ev çîye? Ev kevjale.
Bu nêdir? Bu xerçengdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

birek

kûsî

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

kevçî

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

Ev çîye? Ev kevçiye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

Li

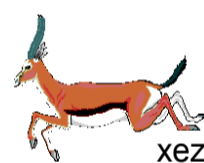
lêv

lîmor

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

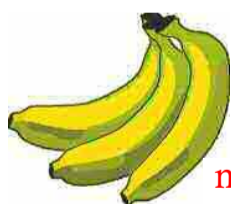

kûlî.

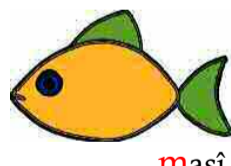
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkêdir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

masî

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

meymûn

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

trên

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörêkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

reng

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zerrêbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

Ev çîye? Ev rene.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

otobûs

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

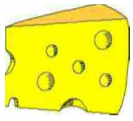
top

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

Ev çîye? Ev tope.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

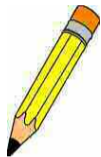
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

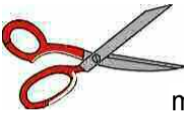

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qayçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

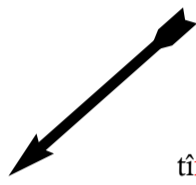
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyey? Ev kêwrîške.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

tiîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyey? Ev tûtîye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çiyey? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsal

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ildırımdır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

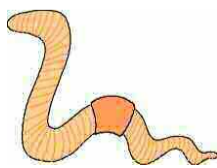
keVo

Ev çiyey? Ev keVoqe.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupîşk

Ev çiyey? Ev dupîške.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.

biVir

Ev çiyey? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

werdek

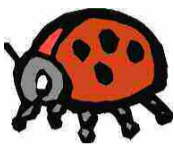

wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şekildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

Xx

xaxalok

xanî

Ev çîye? Ev xaxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это? Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xaniye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xiyare.
Bu nêdir? Bu xiyardir.
Что это? Это огурец.
What is it? It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

ew r

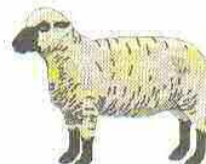
kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddir.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kéklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdir.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

1

yek

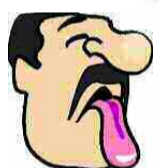

çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, fimon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaç
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tifing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Üü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

База Коалиции в Эрбиле подверглась атаке дронов

25 декабря начиненный взрывчаткой дрон атаковал базу Международной коалиции по борьбе с "Исламским государством" (ИГ) в столице Иракского Курдистана, Эрбиле.

Нападение произошло сегодня вечером. Об этом говорится в заявлении Контртеррористического подразделения Курдистана. О разрушениях и пострадавших не сообщается.

Базы коалиции в Эрбиле и Харире подверглись многочисленным атакам беспилотников и ракет после продолжающегося конфликта между Израилем и силами "ХАМАС" в секторе Газа.

Поддерживаемые Ираном группировки ополченцев, в том числе "Исламское сопротивление в Ираке", недавно взяли на себя ответственность за ряд этих нападений на силы США в Ираке, а связанная с Ираном группировка "Катаиб Хезболла" в Ираке пообещала, что эти нападения будут продолжаться.

Как недавно сообщило министерство обороны США, группировки, поддерживаемые Ираном, осуществили по меньшей мере 90 атак дронов и ракет на базы США и коалиции в Ираке и Сирии, в результате чего около 60 военнослужащих получили ранения.

Бабаев Мамед Сулейманович Президент Всесоюзной Ассоциации курдов "Якбун"

Президент Всесоюзной Ассоциации курдов "Якбун" (Единство).

Бабаев Мамед Сулейманович (Mehmedê Siloyê Bava) родился 20 октября 1920 года

для курдов Казахстана. Газета «Курдистан» некоторое время издавалась как «Курде Зана». В 2004 году была перерегистрирована Министерством информации РК под новым

время у него появилась возможность увидеться с приехавшим в Ереван Мели Мустафа Барзани.

В то время шла активная подготовка к созданию курдской Мехабадской Республики на территории Восточного (иранского) Курдистана, и этому содействовала разведка бывшего СССР. На третьем месяце обучения двадцати трехлетнего М.Бабаева отправили в новообразованную Махабадскую республику (Восточный Курдистан). Вернувшись в Тбилиси, он был переводчиком между представителями Махабадской республики и уполномоченными КГБ.

В 1948 году он оканчивает Армянский сельскохозяйственный институт, и с 1949 по 1969 г. возглавляет совхоз в селе Неджерлу Зангибасарского (ныне Масисского) района Армянской ССР. Являясь членом бюро Райкома партии Масисского района, одновременно в 1965 г. защищает диссертацию и получает учёную степень кандидата наук.

С 1969 г. М.С. Бабаев переезжает на постоянное место жительства в Азербайджан, где с 1974 года работает директором совхоза им. Горького Хачмазского района, а с 1978-го года – управляющим республиканским трестом совхозов-плодопитомников. За годы активной и плодотворной работы Мамед Сулейманович был награжден несколькими орденами и медалями.

В 1990 году соплеменники избрали Мамеда Сулеймановича Бабаева первым Президентом всесоюзной ассоциации курдов СССР «Якбун».

В 1991 году М.С. Бабаев получил разрешение из Москвы на издание в республиках СССР одной газеты и одного журнала. И было решено выпускать именно в Казахстане газету «Курдистан» и журнал «Курды СССР».

Журнал «Курды СССР» в 1992 году был перерегистрирован Министерством Юстиции Республики Казахстан как журнал «Курды».

19 сентября 1991 года в Алма-Ате вышел первый номер газеты «Курдистан», что стало большой радостью

названием – «Жийана курд» («Жизнь курдов»).

29 декабря 2011 году Бабаев М.С умер в Баку.

в семье курдских крестьян, его семья пережила изгнание в Турцию, а затем возвращение в Закавказье.

В 1937 году жителей 12 курдских сёл, находившихся в Шарурском районе, по приказу И.В. Сталина депортировали в вагоны в Казахстан, где пришлось начинать жизнь с нуля. С 1938 по 1941 год преподавал в школе посёлка

Винсовхоз Алматинской области.

В 1941 году семейство Бабаевых переезжает в Армению, где М.С. Бабаева приглашают на учёбу в Тбилисскую разведшколу при Закавказском военном округе. Бабаев М.С. закончил Ереванской сельскохозяйственный институт, и в 1949 году начал деятельность на посту председателя колхоза. В это

Иракский генерал в отставке призывает США к немедленной поддержке обороны Эрбиля

Генерал Бабакр Зибари, бывший начальник штаба иракской

Комментируя недавние действия США в Сирии, включая убийство

назначена для любого вида оружия; это будет очень хорошей поддержкой для Курдистана, потому что у нас есть недостатки в этом, и нам это очень нужно".

Подчеркнув активную позицию Соединенных Штатов, Зибари отметил, что решение предоставить системы обороны Ираку и Курдистану проистекает из их осведомленности о продолжающихся беспилотных и ракетных атаках со стороны поддерживаемых Ираном ополченцев.

Такое развитие событий согласуется с мощной поддержкой, предусмотренной в одобренном Конгрессом США оборонном бюджете на предстоящий год, в котором выделяются ресурсы для систем противовоздушной обороны, чтобы укрепить эти регионы от угроз беспилотников и ракет.

Кроме того, реализацию этой поддержки планируется начать в течение 90 дней с учетом отсрочки со стороны министра обороны в зависимости от потенциального воздействия на запасы и боеготовность США. Любая такая задержка требует немедленного уведомления комитетов по обороне Конгресса с последующим обновлением каждые 30 дней.

армии, предупредил об обострении ситуации в стране и призвал Вашингтон ускорить предоставление систем обороны Эрбилю.

В интервью "BasNews" Зибари, в настоящее время работающий старшим советником президента Курдистана Нечирвана Барзани по военным вопросам, заявил, что "ситуация в Ираке выходит из-под контроля из-за конфликта между [проиранскими] ополченцами и силами США".

Говоря о растущей напряженности между силами США и ополченцами, Зибари предсказал потенциальную крупную войну в регионе.

Рази Мусави, которого часто называют "Касемом Сулеймани-младшим", Зибари подчеркнул сложность ситуации, учитывая значительную роль Мусави в иранском "Корпусе стражей исламской революции".

"Ожидается, что США изменят свою тактику и начнут атаковать, потому что до сих пор они находились в оборонительном состоянии. Поэтому, поскольку есть ракетные удары по Курдистану, мы должны поспешить предоставить системы "Пэтриот" и системы ПВО региону Курдистан", – подчеркнул Зибари. "Важно, чтобы система была пред-

В Ираке объявлены результаты выборов в провинциальные советы

Высшая Независимая Избирательная комиссия Ирака (ИНЕС) объявила окончательные результаты выборов в провинциальные советы. Голосование, в котором приняли участие в общей сложности 6 599 668

"Абшер Йа Ирак" - по одному месту каждый. В провинции Мутанна сбалансированный результат: коалиция "Правовое государство", коалиция "Национальные государственные силы" и "Альянс Набни" ("Мы

мест каждая. "Альянс Такадум" получил 8 мест, а другие коалиции получили от 1 до 5 мест.

Провинция Дияла показала такие результаты: "Национальный альянс Дияла" получил 4 места, "Альянс Такадум" - 3 места и "Альянс за суверенитет" - 3 места. Другие альянсы и партии получили от 1 до 2 мест.

В Ди Каре лидировал "Альянс Набни" ("Мы строим") с 5 местами, за ним следует Коалиция "Правовое государство" с 4 местами. Различные другие альянсы и коалиции получили от 1 до 2 мест.

Провинция Салахадин продемонстрировала следующие результаты: партия "Аль-Джамахир Аль-Ватания" получила 5 мест, "Национальный рамочный альянс", "Альянс Азм", "Альянс Такадум", "Партия суверенитета" и "Партия Аль-Хасм" получили по 2 места.

В Кербеле "Ибдаа Кербела" одержала победу, получив 7 мест, за ним следуют различные другие коалиции и альянсы, получившие от 1 до 2 мест.

В провинции Майсан лидировал "Альянс Набни" ("Мы строим") с 6 местами, далее - Коалиция "Правового государства" и "Альянс национальных государственных сил", получившие по 3 места каждый.

Ниневия, ключевая провинция, продемонстрировала такие результаты: "Народный альянс Ниневия" получил 5 мест, "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) получила 4 места, другие альянсы и партии получили от 1 до 3 мест.

В провинции Васит "Альянс Васит Аджмал" доминирует с 7 местами, за ним следует "Альянс Набни" ("Мы строим"), получивший 2 места.

Провинция Басра: "Альянс Тасмим" - 12 мест, "Альянс Набни" ("Мы строим") - 5 мест, другие коалиции - от 1 до 3 мест.

избирателей, имело общую явку 41%.

В Киркуке на политической арене появилась коалиция "Киркук — наша сила и наша воля", получившая 5 мест, за которой следует "Арабский альянс" с 3 местами. "Объединенный иракский туркменский фронт" получает 2 места, а "Демократическая партия Курдистана" (ДПК) и "Альянс Аль-Уруба" получили 2 и 1 место соответственно. "Движение Вавилон" также получило место в провинции.

В Анбаре доминирует "Такадум", получившая 6 мест, за ней следует партия "Наша идентичность Аль-Анбар" с 3 местами. "Альянс Кимам", "Партия суверенитета" и "Альянс Азм" получили 2, 2 и 1 место соответственно. "Объединенный Альянс Аль-Анбар" и "Аль-Хасм Аль-Ватани" получили по одному месту.

"Альянс Набни" ("Мы строим") одержал победу в Кадисии, получив 4 места, за ним с небольшим отрывом следует Коалиция "Правовое государство" с 3 местами. "Альянс Киям" и "Альянс гражданских государственных сил" получили 3 и 2 места соответственно, а "Ишракат Канун" и

строим") получили по три места каждая. "Абшер Йа Ирак" получил 2 места, а "Джумхур аль-Мутанна" - 1 место.

В Наджафе "Альянс Набни" ("Мы строим") и коалиция "Правовое государство" получили по три места каждая. "Иракское движение Аль-Вафаа" и "Альянс национальных государственных сил" получили по два места каждый, а "Абшер Йа Ирак", "Движение Эдрак", "Ватикун", "Альянс Киям" и "Мадар" получили по одному месту каждый.

Провинция Вавилон (Бабиль) стала свидетелем жесткой конкуренции: "Альянс Набни" ("Мы строим"), Коалиция "Правовое государство" и "Альянс национальных государственных сил" получили по 4, 3 и 3 места соответственно. "Ишракат Канун" и "Народный парламент" получили по два места каждый, а "Абшер Йа Ирак", "Альянс Киям", "Мадар" и "Сбор Аль-Фау Захо" получили по одному месту каждый.

В столице Багдаде коалиция "Правовое государство" и "Набни" ("Мы строим") доминируют, получив по 9

Сенатор-республиканец призвал "стереть Иран с карты мира"

Сенатор-республиканец от штата Южная Каролина Линдси Грэм, комментируя ситуацию вокруг нападений шиитского движения "Ансар Алла" (хуситов) заявил, что оно получает финансирование от Ирана, а потому исламскую республику необходимо "стереть с карты мира".

"Без Ирана не будет хуситов. Хуситы полностью поддерживаются Ираном. Я призываю уже шесть месяцев... нанесите удар по Ирану. У них есть нефтяные месторождения, а штаб-квартиру их революционной гвардии видно из космоса. Сотрите его с карты", - сказал Грэм в эфире телеканала Fox News.

По словам американского законодателя, он рекомендовал главе Пентагона Ллойдю Остину не демонстрировать "слабость" и четко донести Ирану, что представляют собой "красные линии" для США в контексте ответного нападения.

"Если вы действительно хотите защитить американских солдат, дайте понять аятолле (Ирана), что, если они будут совершать опосредованные атаки, мы их достанем", - добавил сенатор-республиканец.

Пентагон ранее сообщал, что хуситы совершили более сотни нападений на суда в Красном море с начала эскалации палестино-израильского конфликта. Помимо этого, с 17 октября американские войска десятки раз подвергались нападениям в Сирии и Ираке, которые Вашингтон приписывает связанным с Ираном шиитским формированиям.

В Иране раскритиковали доклад МАГАТЭ об иранской ядерной программе

Руководитель Организации по атомной энергии Ирана (ОАЭИ) Мохаммад Эслами назвал политически мотивированными выводы, представленные в докладе МАГАТЭ о ситуации с производством обогащенного урана в Иране, сообщает в среду агентство "Тасним". Эслами заявил журналистам, что в докладе МАГАТЭ не было ничего нового, и все это "уже упоминалось в докладе председателя Совета управляющих". По его словам, доклад нужен только чтобы поднять шумиху в СМИ и отвлечь внимание от тяжелой политической ситуации, связанной с конфликтом в секторе Газа.

Глава организации заверил иранский народ, что ОАЭИ не предпринимала "никаких новых шагов" и продолжает действовать в соответствии с ее действующими правилами. Во вторник западные СМИ, ознакомившиеся с докладом МАГАТЭ, сообщали, что Иран снова нарастил темпы производства обогащенного до 60% урана. По данным агентства, страна вышла на уровень в девять килограммов в месяц.

Иран начал обогащать уран до 60% в ответ на диверсию на ядерном центре в Натанзе, которая была совершена в 2021 году. В Вене при посредничестве Великобритании, Германии, Китая, Франции, России и ЕС в 2022 году прошли несколько раундов непрямых переговоров между Ираном и США об условиях восстановления СВГД. Однако вскоре на переговорах взяли паузу, которая затянулась до сих пор.

СВГД заключила в 2015 году "шестерка" международных посредников (Великобритания, Германия, Китай, Россия, США, Франция) и Иран. Соглашение предусматривало снятие с последнего санкций в обмен на ограничение Тегераном ядерной программы. В мае 2018 года бывший тогда президентом США Дональд Трамп вышел из СВГД и восстановил односторонние антииранские санкции. В ответ Тегеран начал поэтапно сокращать свои обязательства по ограничению ядерной программы в рамках соглашения.

Нынешний президент США Джо Байден заявил о готовности при определенных условиях вернуться в ядерную сделку.

ДИПЛОМАТ

№ 48 (560) 24 - 31 декабрь 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Курдские лидеры желают счастливого Рождества

Президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масуд Барзани направил рождественские пожелания христианам всего мира.

"Подтверждая нашу приверженность культуре сосуществования и братства между общинами Курдистана, я надеюсь, что наши хри-

стианские братья и сестры отпразднуют все свои праздники и торжества в мире и единстве", — заявил Барзани.

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани, обращаясь со своим праздничным посланием, подчеркнул, что курдский регион Ирака является убе-

жищем, где можно исповедовать различные верования, не опасаясь преследований.

"Курдистан представляет собой святилище, где различные верования могут праздноваться без тени преследований", — сказал президент. "Мы по-прежнему привержены обеспечению того, чтобы у наших христианских общин было безопасное пространство для практики и празднования своих убеждений в мире, гармонии и в достоинстве".

Премьер-министр Курдистана Масрур Барзани также поздравил христиан с праздником, и подтвердил свою приверженность продвижению культуры мирного сосуществования и защите прав всех сообществ.

Нота протеста Тегерана: МИД Ирана вызвал временного поверенного в делах России

Министерство иностранных дел Ирана вызвало временного поверенного в делах России в Тегеране в связи с итоговым заявлением участников VI сессии Российско-арабского форума сотрудничества (РАФС), которая прошла в среду в Марракеше.

Как отмечает внешнеполитическое ведомство исламской республики, временному поверенному вручена нота протеста, поскольку в заявлении форума упоминался вопрос принадлежности трех островов в Персидском заливе, которые являются предметом территориального спора между Ираном и Объединенными Арабскими Эмиратами, сообщает ТАСС. Министры иностранных дел России и арабских стран, принимавшие участие в очередной сессии РАФС, в частности, подчеркнули "поддержку всех мирных усилий, включая инициативы и усилия по достижению мирного решения вопроса об островах Большой Томб, Малый Томб и Абу-Муса в соответствии с принципами международного права и Уставом ООН".

В сообщении иранского ведомства отмечается, что помощник генерального директора департамента стран Персидского залива "напомнил российскому дипломату о необходимости уважения суверенитета и территориальной целостности, являющихся основными принципами в системе межгосударственных отношений".

"Представитель МИД подтвердил постоянный суверенитет Ирана над тремя островами в Персидском заливе и подчеркнул, что правительство Ирана отвергает любые претензии какой-либо стороны в этом отношении как неприемлемые", — указали в иранском дипве-

домстве.

Как сообщили ТАСС в российском посольстве, глава дипломатической миссии в Тегеране Алексей Дедов в настоящее время находится за пределами страны. В отсутствие посла его обязанности выполняет советник-посланник Рафаэл Геворкян, который был вызван в МИД

исламской республики.

12 июля внешнеполитическое ведомство Ирана выразило Дедову аналогичный протест. Незадолго до этого в Москве прошла министерская встреча в рамках стратегического диалога России и Совета сотрудничества арабских государств Персидского залива. В принятом по итогам встречи заявлении говорилось, что министры "подтвердили поддержку всех мирных усилий, в том числе инициативу Объединенных Арабских Эмиратов и их усилия по достижению мирного решения вопроса о трех островах — Большой Томб, Малый Томб и Абу-Муса — путем двусторонних переговоров или в Международном суде ООН". Острова расположены в стратегически важном районе Персидского залива, их принадлежность долгое время оспаривают Тегеран и Абу-Даби.

Адвокат Махсы Амини допрошен, награда изъята

Сотрудники аэропорта Тегерана остановили и допросили адвоката Махсы Амини Салеха Никбахта после его возвращения с церемонии посмертного награждения Амини в Европейском парламенте.

Адвокат Никбахт находился во Франции, чтобы присутствовать на церемонии Европейского парламента, где 12 декабря Марса Амини и иранское движение "Женщина, жизнь, свобода" были награждены Премией Сахарова за свободу мысли.

Адвокат получил награду от имени семьи Амини, членам которой иранские власти ранее в этом месяце запретили лететь во Францию для участия в церемонии, несмотря на наличие действующих виз.

По данным правозащитной организации "Hengaw", Никбахт был допрошен сотрудниками службы безопасности тегеранского аэропорта Хомейни по прибытии в пятницу, 22 декабря. При этом награда, его паспорт и мобильный телефон были изъяты.

Махса Амини, 22-летняя курдская девушка из Ирана, трагически погибла, находясь под стражей в полиции нравов, 16 сентября 2022 года. Ее смерть вызвала массовые общественные демонстрации по всему Ирану с общенациональными призывами к радикальным экономическим, социальным и политическим реформам в стране.

Глава Минобороны: США готовы принять дополнительные меры для защиты баз в Ираке

Министр обороны США Ллойд Остин подтвердил приверженность и готовность Вашингтона сделать больше для защиты военного персонала страны в Ираке и Сирии на фоне эскалации конфликта между Израилем и силами ХАМАС в секторе Газа.

"И позвольте мне внести ясность: мы с президентом без колебаний предпримем необходимые действия для защиты Соединенных Штатов, наших войск и наших интересов. Нет более высокого приоритета", — заявил глава Минобороны США в своем заявлении. "Хотя мы не стремимся к эскалации конфликта в регионе, мы полны решимости и полностью готовы принять дальнейшие необходимые меры для защиты наших людей и наших объектов". Во вторник силы США нанесли несколько авиаударов по штаб-квартире поддерживаемой Ираном группировки "Катаиб Хезболла" в Ираке в ответ на вчерашнюю атаку беспилотника на базу коалиции в городе Эрбиль. Федеральное правительство Ирака осудило нападение, назвав его "враждебным актом".

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500